

Незалежній Україні – 20!

Шановні працівники банківських установ, друзі, колеги!

Від імені всього колективу Національного банку України щиро вітаю вас із 20-ю річницею проголошення державної незалежності України!

Національний банк України – ровесник незалежної України – відіграє надзвичайно важливу роль у її новітній історії. Під його керівництвом створено сучасну банківську систему, яка стала одним із ключових факторів соціально-економічного розвитку країни. Серед глобальних проєктів, успішно реалізованих за роки державної незалежності, – проведення в 1996 році грошової реформи, створення високотехнологічної Системи електронних платежів, перехід на Міжнародні стандарти фінансової звітності, заснування вітчизняного виробництва грошових знаків, упровадження багатьох інших заходів, спрямованих на зміцнення і розвиток фінансово-кредитної системи країни.

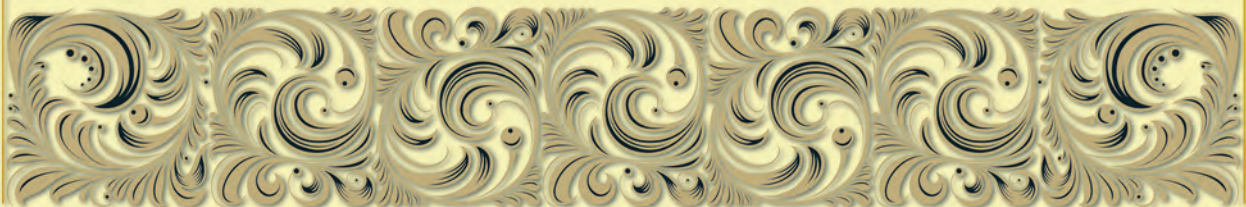
Набутий за роки державної незалежності досвід практичної роботи, професіоналізм і відповідальність банківських працівників дали змогу вітчизняній банківській системі подолати наслідки двох глобальних фінансово-економічних криз і стали запорукою її подальшого розвитку.

Упевнений, що працівники банківської системи України, продовжуючи кращі традиції, які склалися упродовж двох десятиліть державної незалежності України, докладатимуть усіх зусиль для успішного виконання надзвичайно важливого і складного завдання, яке нині постало перед нашою державою, – втілення в життя необхідних реформ, покликаних зміцнити вітчизняну економіку та поліпшити життя українського народу.

Бажаю вам міцного здоров'я, щастя, злагоди та нових вагомих здобутків в ім'я України!

Голова
Національного банку України

Сергій Арбузов

№ 8 (186) Серпень 2011

Здано до друку 29.07.2011 р.

Засновник і видавець:
Національний банк України

Адреса: вул. Інститутська, 9,
Київ-8, 01008, Україна

Журнал зареєстровано Держкомвидавом України
09.06.1994 р., свідоцтво KB № 691

Постановою президії ВАК України
від 10.02.2010 р. № 1-05/1
журнал "Вісник Національного банку України"
внесено до "Переліку
наукових фахових видань України,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних
робіт на здобуття наукових ступенів доктора
і кандидата наук" (економічні науки)

Журнал рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного економічного
університету ім. Вадима Гетьмана та
Вченою радою Університету банківської справи
Національного банку України (м. Київ)

Видається у комплекті з електронною версією
на CD-диску додатка "Законодавчі
і нормативні акти з банківської діяльності"

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ

просп. Науки, 7, Київ-28, 03028, Україна
тел./факс: (044) 524-96-25
тел.: (044) 527-39-44, 527-38-06, 525-38-25
E-mail: litvinova@bank.gov.ua
http: //www.bank.gov.ua

Передплатний індекс 74132

© Вісник Національного банку України, 2011

ВІСНИК

Національного банку України

Щомісячний науково-практичний журнал
Національного банку України

Видається з березня 1995 року

ЗМІСТ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК

В.Сосюра
Любіть Україну II стор. обкл.

С.Арбузов
Вітання з 20-ю річницею Незалежності України 1

МАКРОЕКОНОМІКА

О.Щербакова
Перспективи грошово-кредитної політики на етапі
посткризового відновлення економіки України 4

В.Головко, А.Тетерук
Квартальні фінансові рахунки України: методологічні
та практичні аспекти складання 12

Д.Клім
Управління персоналом: від тотальної оптимізації до успіху компанії 36

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

Картка, що оплачує і кредитує 8

К.Кірсєва
Світовий досвід використання банківських платіжних карток із чіпами 41

МІЖНАРОДНІ БАНКІВСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ

М.Пацера
Проект Твіннінг (Twinning) – важливий крок на шляху євроінтеграції України 9

БАНКНОТИ І МОНЕТИ

Поповнення готівково-грошового обігу банкнотами
номіналами 50 і 10 гривень у червні – липні 2011 року 19

Про введення в обіг пам'ятної монети "Останній шлях Кобзаря
(до 150-річчя перепоховання Т.Г.Шевченка)" 46

Про введення в обіг пам'ятної монети "50-річчя заснування
Національної премії України імені Тараса Шевченка" 46

Про введення в обіг пам'ятної монети "15 років Конституції України" 47

Про введення в обіг пам'ятної монети "Скіфське золото. Олень" 47

Про введення в обіг пам'ятної монети "800 років м. Збараж"	48
Про введення в обіг пам'ятних монет "Андріївська церква"	48

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

І.Співак, А.Даниленко Реформування системи валютного регулювання: галопом чи стримано?	20
Т.Заболоцький Оцінка ваг валютного портфеля з найнижчим рівнем <i>VarR</i>	31
М.Пацера Рівновага платіжного балансу під час реалізації моделі інноваційно-інвестиційного розвитку	34
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за червень 2011 року)	53
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за червень 2011 року)	54
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у червні 2011 року	56
Ринок державних цінних паперів України у червні 2011 року	70

СВІТОВА ЕКОНОМІКА

А.Вожжов, О.Білоусов Україна в новій архітектурі світової валютної системи	24
--	----

БАНКИ УКРАЇНИ

А.Папуша Перспективи інтеграції України у світовий фінансовий простір	29
Доповнення до Переліку осіб, які мають сертифікати Національного банку України на право здійснення функцій тимчасового адміністратора та ліквідатора банків, внесені у травні – червні 2011 р.	40
Перелік осіб, чий сертифікат на право здійснення функцій тимчасового адміністратора та ліквідатора банків утратили чинність (за станом на 01.07.2011 р.)	40
Основні показники діяльності банків України на 1 липня 2011 року	57
Динаміка фінансового стану банків України на 1 липня 2011 року	58
Перелік банків України, включених до Державного реєстру банків (за станом на 01.07.2011 р.)	60
Банки, вилучені з Державного реєстру банків України (24.06.1992 р. – 01.07.2011 р.)	68

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА

М.Лопішко Олімпіада селекціонує майбутніх банкірів-лідерів	44
--	----

І.Новікова Формування якісної економічної освіти у контексті ринкової трансформації банківської системи на теренах України наприкінці XIX – на початку XX ст.	49
--	----

АНОТАЦІЇ	71
-----------------------	----

До уваги авторів	III стор. обкл.
------------------------	-----------------

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

КІРЄВ О.І. (голова)	ПАТРИКАЦ Л.М.
БАЖАЛ Ю.М.	ПЕТРИК О.І.
БАРАНОВСЬКИЙ О.І.	РАЙЗЕР Мартін
БОРОВЕЦЬКИЙ Ришард	РАЄВСЬКИЙ К.С.
ВОЖЖОВ А.П.	РИЧАКІВСЬКА В.І.
ГАЛЬЧИНСЬКИЙ А.С.	САВЛУК М.І.
ГЕЄЦЬ В.М.	СЕНИЦЬ П.М.
ГРУШКО В.І.	СМОВЖЕНКО Т.С.
КОЗЬМЕНКО С.М.	СТЕЛЬМАХ В.С.
КРОТЮК В.П.	СТЕПАНЕНКО А.І.
КРУГЛИК С.В.	ТРИДІД О.М.
ЛЮТИЙ І.О.	ШАРОВ О.М.
МІТТНІК Стефан	ШЕВЧУК А.В.
МІЩЕНКО В.І.	ШУЛЬГА Н.П.
МОРОЗ А.М.	ШУМИЛО І.А.

РЕДАКЦІЯ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ НБУ

Головний редактор	ПАТРИКАЦ Л.М.
Заступник головного редактора	КРОХМАЛЮК Д.І.
Начальник відділу з випуску журналу "Вісник НБУ"	ПАПУША А.В.
Заступник начальника відділу	ЗАСЬЦЬ О.С.
Редактори:	ПАЦЕРА М.М., ПІДВИСОЦЬКИЙ Р.В.
Відповідальний секретар	ЛІПІНСЬКА С.М.
Головний художник	КОЗИЦЬКА С.Г.
Дизайнер	ХАРУК О.В.
Коректор	ТРИФОНОВА О.М.
Оператор	ЛИТВИНОВА Н.В.
Реклама:	ГРИЦЕНКО М.Р.
Розповсюдження:	НЕВСЬКИЙ Д.О.
Фото:	НЕГРЕБЕЦЬКИЙ В.С., МІЛЕВСЬКИЙ Л.А., КОЗИЦЬКА С.Г.
Черговий редактор	ПІДВИСОЦЬКИЙ Р.В.

Дизайн: редакція періодичних видань НБУ
Надруковано з готового оригінал-макета
відділом забезпечення
друкованою продукцією
головного управління
господарського забезпечення
та організації будівництва Національного банку України

Адреса друкарні:
просп. Науки, 7, Київ-28, 03028, Україна

Формат 60 × 90 / 8
Друк на цифровому обладнанні
Фіз. друк. арк. 9.0
Умовн. друк. арк. 9.0
Обл.-вид. арк. 11.2

При передруку матеріалів, опублікованих у журналі, посилається на "Вісник Національного банку України" обов'язкове.

Редакція може публікувати матеріали в порядку обговорення, не поділяючи думку автора. Відповідальність за точність викладених фактів несе автор, а за зміст рекламних матеріалів – рекламодавець.

До XX річниці проголошення державної незалежності України/

Олена Щербакова

Директор Генерального департаменту
грошово-кредитної політики,
член Правління
Національного банку України

Перспективи грошово-кредитної політики на етапі посткризового відновлення економіки України

Двадцять річницю з дня прийняття Верховною Радою України Акта проголошення незалежності України ми відзначаємо в непростих умовах. Відійшов в історію час романтизму, завищених очікувань у всіх сферах суспільного життя. Незважаючи на те, що в процесі розбудови держави було зроблено багато важливих і корисних справ, за двадцять років накопичилося чимало проблем, із вирішення яких більше зволікати не можна. Низку недоліків і суперечностей у діяльності фінансової системи наочно проявила остання фінансово-економічна криза. Настав час враховувати її уроки і вживати заходів, які забезпечать прогрес у майбутньому. Про перспективи грошово-кредитної політики на етапі посткризового відновлення економіки України у цій статті ділитися своїми міркуваннями Олена Щербакова – керівник одного з провідних департаментів Національного банку України.

Грошово-кредитна політика – один із найдієвіших засобів макроекономічного регулювання. Попри те, що головні рушії останньої економічної та фінансової кризи містилися поза монетарною сферою, саме монетарні засоби та методи відігравали одну з провідних ролей у стратегії й тактиці подолання кризових явищ. І це однаковою мірою стосувалося як економічно розвинутих країн світу, так і країн з економікою перехідного типу, до яких належить і Україна. Різниця полягала лише в напрямках та акцентах застосування монетарних важелів, які визначалися, виходячи з особливостей перебігу кризових процесів у тих чи інших країнах. При цьому спільною рисою дій практично всіх центральних банків світу було впровадження надзвичайних механізмів підтримки ліквідності банківських систем. Адже якби банки через втрату ліквідності припинили виконувати свою основну функцію – платіжно-розрахункову, – це призвело б до цілковитого паралічу економічної діяльності. І питання інфляції та відсоткових ставок у цьому разі вже нікого б не цікавили.

Утім, криза вже позаду. І централь-

ні банки наразі активно вибудовують та реалізують так звані “стратегії виходу”. Вони передбачають поступове згортання надзвичайних механізмів, перехід до звичайного режиму проведення грошово-кредитної політики, а також – адекватне до нових економічних умов коригування її цілей та завдань. Не винятком є і Національний банк України. При цьому, на відміну від більшості інших країн, нові підходи до проведення грошово-кредитної політики в Україні здійснюються під впливом зміни не лише економічних, а й правових умов.

ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ НОВОГО МОНЕТАРНОГО РЕЖИМУ

Зміни, внесені до Закону України “Про Національний банк України”, чітко визначили досягнення та підтримку цінової стабільності в державі пріоритетом грошово-кредитної політики. Інфляційний меті підпорядковано всі інші її цілі та завдання.

Правові зміни фактично ознаменували перехід до монетарного режиму, що базується на ціновій стабільності. Нагадаємо, що таке завдання

було поставлене ще в Основних засадах грошово-кредитної політики на 2009 рік. Однак в умовах загострення економічної та фінансової кризи тер-

Нині в Україні набула актуальності грошово-кредитна політика із використанням монетарного режиму, що базується на ціновій стабільності

мін його виконання було вирішено перенести. При цьому бралось до уваги те, що:

- монетарний режим, який базується на ціновій стабільності, може бути ефективним лише за умови наявності стійкої фінансової системи, чого в період загострення кризи не спостерігалось;
- в умовах фінансової кризи, коли банки починають відчувати проблеми із платоспроможністю, суттєво зростає потреба у підтримці їх ліквідності, що може суперечити меті досягнення цінової стабільності шляхом випуску в обіг значної кількості додаткових грошей. Уникнути значної підтримки

ліквідності банків в умовах кризи було неможливо через те, що ризики краху фінансової системи вбачалися більш вагомими для суспільства порівняно з перевищенням інфляцією певних цілових значень.

З урахуванням цього завдання щодо запровадження монетарного режиму, який базується на цінній стабільності, не знайшло відображення в Основних засадах грошово-кредитної політики на 2010 рік. Стратегію грошово-кредитної політики в умовах кризи фактично було побудовано не на засадах примату інфляційної цілі, а з урахуванням необхідності забезпечення стійкості фінансової системи.

На сьогодні зміна економічних та правових умов здійснення грошово-кредитної політики знову робить актуальним розгляд питання щодо реалізації грошово-кредитної політики із використанням монетарного режиму, що базується на цінній стабільності. Слід зазначити, що такий режим має певні концептуальні відмінності від режиму інфляційного таргетування, який упродовж передкризових років набув значного поширення в світі, однак повністю не довів своєї ефективності — в багатьох країнах, які його застосували, кризові прояви виявилися більш відчутними, ніж у середньому по групі країн з аналогічним рівнем розвитку (наприклад — Ісландія, Угорщина).

Такі відмінності, зокрема, полягають у:

а) можливості монетарного впливу на цінну динаміку та ступені відповідальності центрального банку за досягнення інфляційних цілей — концепція інфляційного таргетування передбачає повну чи майже повну лібералізацію цін, в результаті чого монетарний чинник починає відігравати провідну роль у формуванні цінної динаміки. В Україні багато цін і тарифів, питома вага яких у споживчому кошику є суттєвою, на сьогодні не лібералізовані, що зумовлює значний вплив немонетарних чинників на інфляцію. За таких умов Національний банк України не може брати на себе цілковиту відповідальність за утримання інфляції у визначених межах і має тісно координувати свою діяльність з урядом;

б) виборі ключових інструментів та проміжних цілей грошово-кредитної політики. Концепція інфляційного таргетування передбачає використання як операційної цілі та головної інструменту грошово-кредитної

політики відсоткової ставки. Однак для ефективного впливу відсоткової ставки на перебіг макроекономічних процесів необхідний дієвий механізм монетарної трансмісії, що передусім спирається на розвинутий фінансовий ринок. З огляду на це в Україні монетарна політика може орієнтуватися на переважне використання процентної ставки лише в міру розвитку фінансового ринку;

в) підходах до курсоутворення — концепція інфляційного таргетування в класичному розумінні передбачає використання повністю гнучкого режиму обмінного курсу. Проте в нинішніх умовах використання в Україні абсолютної гнучкості обмінного курсу є проблематичним.

Отже, наявні вагомні концептуальні відмінності між класичним режимом інфляційного таргетування та режимом, що базується на цінній стабільності. За нинішніх умов досягнення інфляційних цілей має передбачати тісну координацію дій Національного банку та уряду. В контексті переходу до нового монетарного режиму, про який йшлося вище, ще в 2010 році було схвалено відповідний Спільний план Кабінету Міністрів України та Національного банку України. Цим документом, зокрема, передбачено запровадження заходів щодо: визначення середньострокових орієнтирів інфляції, створення високоліквідного та високоефективного фінансового ринку, збалансування державних фінансів, проведення виваженої соціальної політики та подальшої лібералізації процесів ціноутворення. Наразі заходи, передбачені цим планом, перебувають на стадії практичного впровадження.

СЕРЕДНЬОСТРОКОВІ ЦІЛІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Застосування режиму, що базується на цінній стабільності, передбачає визначення конкретних інфляційних цілей, досягненню яких має сприяти грошово-кредитна політика. При цьому слід враховувати, що після внесення змін до Закону України “Про Національний банк України” поняття “цінова стабільність” передбачає утримання низьких і стабільних темпів інфляції, які вимірюються індексом споживчих цін, у середньостроковій перспективі (від 3 до 5 років). З огляду на це кількісна ціль щодо інфляції має визначатися насамперед на середньостро-

кову перспективу.

Стаття 25 Закону України “Про Національний банк України” також передбачає, що при розробленні Основних засад грошово-кредитної політики використовуються макроекономічні показники, розраховані Кабінетом Міністрів України. Нині всі органи влади працюють над виконанням Програми економічних реформ на 2011–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, яка розроблена Комітетом економічних реформ при Пре-

Застосування режиму, який базується на цінній стабільності, передбачає визначення конкретних інфляційних цілей, досягненню яких має сприяти грошово-кредитна політика

зиденті України. Ця програма як один із головних індикаторів успіху розвитку фінансового сектору передбачає досягнення рівня інфляції у 5–6% до 2014 року. Логічно, що саме цей середньостроковий орієнтир має використовуватися Національним банком України у процесі проведення грошово-кредитної політики. До того ж він відповідає і зобов'язанням України, взятим у рамках програми “Стенд-бай”, що підтримується Міжнародним валютним фондом.

Також логічно, що траєкторія досягнення середньострокової цілі має передбачати щорічне поступове зменшення темпів інфляції до визначеного рівня. Відповідні прогностичні показники динаміки інфляції на відповідний рік затверджуються постановою Кабінету Міністрів України. Водночас слід чітко розмежовувати статус середньострокових цілей та прогностичних індикаторів траєкторії їх досягнення. Досягнення середньострокових цілей є критерієм успішності проведення грошово-кредитної політики. Натомість передова світова практика реалізації грошово-кредитної політики припускає певні відхилення від короткострокових інфляційних орієнтирів, якщо вони є наслідком дії тимчасових кон'юнктурних чинників або шоків і не створюють загроз для досягнення середньострокових цілей. Щоправда при цьому центральний банк, керуючись принципом забезпечення прозорості своєї діяльності, має надавати суспільству чітке пояснення причин такого відхилення та інформувати про те, як за таких обставин

він планує сприяти досягненню середньострокових цілей.

Серед науковців та практиків часто точаться дискусії довкола того, який саме вимір інфляції слід обирати центральному банку як цільовий — звичайний чи базовий індекс споживчих цін. На наш погляд, найприйнятнішим варіантом є все ж використання звичайного індексу споживчих цін. І саме такий підхід знаходить відображення в діючому Законі України “Про Національний банк України” в частині тлумачення терміна “цінова стабільність”. Справді, показник базової інфляції як ціль грошово-кредитної політики має певні переваги. Його динаміка значною мірою відображає вплив на цінову динаміку саме з боку споживчого попиту, який, у свою чергу, може регулюватися, зокрема, і за допомогою монетарних важелів. З іншого боку, виключення з

фінансової кризи 2008–2009 років.

В умовах більшої курсової гнучкості, коли динаміка обмінного курсу

Новий монетарний режим передбачає активніше використання механізмів курсоутворення для досягнення цілей та завдань грошово-кредитної політики

переважною мірою визначається об'єктивними чинниками співвідношення попиту і пропозиції на валютному ринку, суб'єкти економічної діяльності більш ретельно ставитимуться до оцінки власних валютних ризиків та утримуватимуться від прийняття на себе нехеджованих валютних зобов'язань. Це відповідним чином зменшуватиме системні ризики та сприятиме зниженню рівня доларизації економіки, що позитивно позначатиметься на спроможності Національного банку України реалізовувати грошово-кредитну політику.

Слід зазначити, що посилення гнучкості обмінного курсу гривні передбачено зобов'язаннями, які Україна взяла на себе в рамках програми “Стенд-бай”, що підтримується Міжнародним валютним фондом.

З другого боку, навіть в умовах більшої гнучкості динаміка обмінного курсу гривні має залишатися керованою і не генерувати додаткові ризики або шоки для економіки та фінансово-кредитної сфери. При цьому слід мати на увазі, що нинішні умови не дають змоги вдатися до запровадження абсолютно гнучкого режиму курсоутворення, оскільки:

- рівень доларизації пасивів та зобов'язань (у тому числі нехеджованих) суб'єктів економіки України на сьогодні є ще доволі значним. І хоча нині він має тенденцію до зменшення, все одно ще достатньо тривалий час він об'єктивно залишатиметься на достатньо високому рівні, який може спровокувати кризові прояви у разі значної непередбачуваної зміни обмінного курсу. Це вимагатиме від Національного банку України вжиття заходів щодо запобігання різким не прогнозованим коливанням обмінного курсу гривні;

- динаміка обмінного курсу й надалі залишається значним чинником впливу на інфляційні процеси — як прямо (через ціну імпортованих товарів), так і через формування в суспільстві інфляційних очікувань. За таких

умов динаміка обмінного курсу гривні (навіть з урахуванням його більшої гнучкості відповідно до глобальних фундаментальних тенденцій) має бути контрольованою та узгоджуватися з інфляційними цілями. Крім цього, з метою запобігання виникнення ажіотажних проявів та погіршення очікувань курсова динаміка має бути прогнозованою, що передбачає її підтримку з боку Національного банку України у випадку, коли очікування економічних агентів певною мірою розходяться з реальним станом справ на валютному ринку;

- одним із актуальних завдань щодо забезпечення монетарної та фінансової стійкості є підтримання на обґрунтованому рівні міжнародних резервів України, обсяг яких на сьогодні ще не можна вважати достатнім для успішної протидії можливим внутрішнім і зовнішнім шокам та забезпечення зовнішньої ліквідності й платоспроможності країни. При цьому враховується, що за різними критеріями їх обсяг має становити не менше 100% від короткострокового боргу країни за залишковим терміном погашення. За останньою статистичною

В умовах більшої гнучкості динаміка обмінного курсу гривні має залишатися керованою і не генерувати додаткові ризики та шоки

звітністю (на 01.04.2011 р.) зазначене співвідношення в Україні становило близько 71%. Це свідчить про необхідність збільшення міжнародних резервів не менш як у півтора раза, що вимагатиме від Національного банку України навіть в умовах стабільної ситуації на валютному ринку та вжиття заходів щодо посилення курсової гнучкості одночасно виходити на ринок з інтервенціями з метою збільшення обсягу міжнародних резервів.

Таким чином, посилення курсової гнучкості ще не означає, що Національний банк України має усунутися із валютного ринку як гравець на ньому та як регулятор обмінного курсу гривні.

ПОСИЛЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО СПРИЯННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ СТІЙКОСТІ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Як показав перебіг останньої економічної та фінансової кризи, стабільні ціни є необхідною, проте

Як цільовий інфляційний орієнтир центральному банку доцільно обирати звичайний індекс споживчих цін

розрахунку базового індексу споживчих цін вагомою частини компонентів споживчого кошика призводить до того, що його динаміка далеко не повністю відображає ті коливання цін, які відчувають споживачі. Адже споживачеві за великим рахунком байдуже, які компоненти — базові чи небазові — позначаються на товщині його гаманця. Тому вважаємо, що використання базової інфляції як цілі грошово-кредитної політики може бути не зовсім зрозумілим для пересічних громадян, а тому знижуватиме їх довіру до дій центрального банку.

КУРСОВА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ НОВОГО РЕЖИМУ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Новий монетарний режим потребує активнішого використання механізмів курсоутворення для досягнення цілей та завдань грошово-кредитної політики.

З одного боку, це передбачає реальне запровадження більшої гнучкості обмінного курсу гривні, що має на меті не лише збільшення дієвості інших монетарних інструментів та механізмів (насамперед — відсоткових ставок), а й запобігання створенню передумов для повторного накопичення тих ризиків, які призвели до

недостатньою монетарно-фінансовою умовою успішного функціонування економіки. Стабільні ціни самі по собі не забезпечують від виникнення фінансових криз. У свою чергу, фінансові кризи провокують нестабільність грошової одиниці. З огляду на це центральні банки провідних країн світу упродовж останнього десятиріччя значну увагу приділяють сприянню забезпечення фінансової стабільності та розвитку фінансових ринків.

Якщо на початку цієї тенденції роль центральних банків обмежувалася переважно моніторингом ринків та формулюванням порад для урядів, то останнім часом, особливо після останньої світової кризи, роль центральних банків у сфері забезпечення фінансової стабільності та розвитку фінансових ринків значно посилилася. Переважна більшість із них наразі

Останнім часом роль центральних банків у сфері забезпечення фінансової стабільності та розвитку фінансових ринків значно посилилася

не лише здійснює моніторингову та дорадчу функцію, а й активно впливає на відповідні процеси шляхом застосування наявного у них інструментарію.

Слід зазначити, що функції забезпечення фінансової стабільності та розвитку фінансових ринків належать до складових не монетарної, а фінансової політики, яка традиційно є сферою відповідальності урядів. Однак і центральний банк завдяки своїм інструментам має змогу суттєво сприяти цим процесам. Утім, навіть не це вважається основним каталізатором розширення ролі та функцій центральних банків. Головним резонансом такої трансформації стало те, що центральні банки, на відміну від урядів, є аполітичними інституціями, і на їх рішення значно меншою мірою впливають політичні міркування. Інакше кажучи, центральні банки мають значно більше можливостей вживати за потреби непопулярних заходів. У більшості економічно розвинутих країн світу функція сприяння фінансовій стабільності вже закріплена за центральними банками законодавчо.

Основними засадами грошово-кредитної політики на 2010 рік забезпечення стійкості фінансової системи було визначено як пріоритет грошово-кредитної політики. В умо-

вах загострення економічної та фінансової кризи головна увага Національного банку України в цьому напрямку концентрувалася переважно довкола питань забезпечення банківської системи від краху та якомога швидшого відновлення її нормальної роботи з виконання усіх притаманних їй функцій.

За нормалізації ситуації у фінансовій сфері та стабілізації роботи банківської системи головні акценти в сприянні забезпеченню стійкості фінансової системи перемістилися в площину запобігання накопиченню ризиків та передумов, які призвели до фінансової кризи у 2008–2009 роках.

Змінами, внесеними до Закону України “Про Національний банк України”, ціль щодо сприяння стабільності банківської системи визначена як друга за пріоритетністю. І хоча питання стабільності банківської системи є вужчим за фінансову стабільність, це все ж дає Національному банку України змогу активніше діяти у цьому напрямку.

На наш погляд, належну увагу в цій царині слід приділяти не лише кількісним параметрам (обчисленню різноманітних показників та коефіцієнтів, які свідчать про загрозу для фінансової стійкості), а й якісним аспектам (визначенню, наскільки ефективно використовуються фінансові ресурси в економіці, як працюють фінансові ринки). Оскільки це питання значною мірою перебуває на межі грошово-кредитної та фінансової політики, ефективне виконання відповідних завдань можливе лише в тісній співпраці з урядом.

ПІДТРИМКА ПРОЦЕСІВ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ЗАСОБАМИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Як свідчить світова практика, перед центральними банками, окрім досягнення визначених цілей щодо забезпечення стабільності грошової одиниці, ставиться також завдання щодо підтримки економічного зростання. Наприклад, Федеральна резервна система США має сприяти “максимальній зайнятості”; Європейський Центральний банк — досягненню цілей загальноекономічної політики Європейського Союзу щодо підтримання “високого рівня зайнятості” та “стійкого неінфляційного зростання” (якщо це не загрожує меті щодо цінової стабільності).

Не є винятком і Національний банк України: відповідно до законодавства його третьою за пріоритетністю ціллю є сприяння додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримка економічної політики уряду.

Зазначене завдання виконується Національним банком у межах наявних у нього можливостей. Зокрема, повернення економіки України на шлях економічного зростання у 2010 році не в останню чергу відбулося завдяки оперативному та виваженому використанню засобів грошово-кредитного регулювання. Грошово-кредитна політика має відігравати суттєву роль у сприянні економічному зростанню і в подальшому. Акцент при цьому слід ставити на стимулюванні процесів саме інвестиційного кредитування. Зокрема, таке стимулювання може відбуватися за рахунок здійснюваної процентної політики, виважених заходів щодо управління поточним рівнем ліквідності, стимулювання довгострокових залучень банків за допомогою механізму обов’язкового резервування, ініціювання законодавчих змін щодо поліпшення середовища здійснення кредитної діяльності. Звичайно, реалізація заходів зі стимулювання економічного зростання можлива лише в тому випадку, якщо не перешкоджатиме досягненню інших цілей грошово-кредитної політики.

Також слід пам’ятати, що стійке зростання реального сектору неможливо забезпечити лише за рахунок монетарних методів. Ключову роль у цьому мають відігравати інституційні та структурні реформи, спрямовані на сприяння детінізації економіки, розвиток внутрішнього ринку, малого та середнього бізнесу тощо.

ВИСНОВКИ

1. Зміни до Закону України “Про Національний банк України” створили належні правові умови для переходу до нового монетарного режиму — режиму, що базується на цінній стабільності.

2. Новий монетарний режим має як певні спільні риси з “класичним” режимом інфляційного таргетування, так і концептуальні відмінності.

3. Закон України “Про Національний банк України” поняття “цінова стабільність” трактує як утримання низьких і стабільних темпів інфляції, що вимірюються індексом споживчих цін, у середньостроковій пер-

спективі (від 3 до 5 років). Виходячи з цього середньострокові цілі щодо інфляції є критерієм успішності проведення грошово-кредитної політики. Водночас допустимі певні відхилення від короткострокових інфляційних орієнтирів, якщо вони є наслідком дії тимчасових кон'юнктурних чинників або шоків і не створюють загроз для досягнення середньострокових цілей.

4. Новий монетарний режим передбачає запровадження більшої гнучкості обмінного курсу гривні. Проте навіть в умовах більшої гнучкості динаміка обмінного курсу гривні має залишатися керованою і

не генерувати додаткові ризики або шоки для економіки та фінансово-кредитної сфери.

5. Головні фактори сприяння забезпеченню стійкості фінансової системи пов'язані із запобіганням накопиченню ризиків та виникненню передумов, які призвели до фінансової кризи у 2008–2009 роках.

6. Грошово-кредитна політика продовжуватиме відігравати суттєву роль у сприянні економічному зростанню, стимулюючи процеси інвестиційного кредитування.

Література

1. Закон України “Про Національ-

ний банк України” від 9 липня 2010 року № 2478-VI (зі змінами).

2. Арбузов С. Час реформ і розвитку // Вісник Національного банку України. — 2011. — № 3. — С. 3–6.

3. Draghi M., Governor of the Bank of Italy and Chairman of the Financial Stability Board, and Candidate for President of the European Central Bank, Opening statement to the Economic and Monetary Affairs Committee of the European Parliament, Brussels, 14 June 2011.

4. Greenspan A. Currency reserves and debt: Remarks before the World Bank Conference on Recent Trends in Reserves Management, Washington, D.C., April 29, 1999.

Споживче кредитування/

Картка, що оплачує і кредитує

Вітчизняний ринок споживчого кредитування у нинішньому році, за прогнозами експертів, може досягти докризового рівня. При цьому конкуренція на ньому значно зросла, що вимагає від його учасників, зокрема банків, нових інструментів залучення споживачів. Цікавою новинкою для них стала спільна платіжна картка компанії “Ельдорадо”, Альфа-банку і МПС “VISA”, що працює за дебетно-кредитною схемою. Її репрезентували журналістам на прес-конференції в УНІАН 4 липня 2011 року.

Потреба у запровадженні “прибуткової картки з кредитом” викликана багатьма чинниками. Як пояснили організатори прес-конференції, після фінансової кризи, яка спустошила й без того не надто туті гаманці українців, вони стали купувати до 80 відсотків дорогих товарів у кредит. До того ж останнім часом змінилася й психологія самих споживачів, які дедалі частіше надають перевагу “віртуальним” розрахункам в Інтернеті за допомогою пластикових карток перед готівкою. Тим більше, коли на таку картку ще й нараховуються бонуси за попередні покупки, що характерно для нового платіжного інструменту МПС “VISA”, Альфа-банку і “Ельдорадо”. Та ще й за їх допомогою можна одержати значну суму кредиту, і використати його не одноразово, а частинами — при цьому не потрібно щоразу звертатися до банку й оформляти новий кредитний договір (гроші просто зніматимуть із вашої картки). Таким чином економиться час і зменшується вартість покупки. Отже, споживач має неабияку вигоду і зручність.

Де ж і як можна стати власником такої кобрендингової картки? Як по-

відомила на прес-конференції директор департаменту продуктів для фізичних осіб Альфа-банку Катерина Вінницька, отримати цю “прибуткову картку з кредитом” може кожен покупець віком від 21 року у будь-якому магазині “Ельдорадо”, а також у відділеннях банку. Для цього потрібно пред'явити працівнику кредитного відділу паспорт та ідентифікаційний податковий номер (без довідки про доходи) і вам оформлять її за кілька хвилин, водночас відкривши кредитну лінію в банку на суму від 2000 до 20 000 грн. Вартість картки — 29 грн.

“Механізм дії такої кредитної картки дуже простий, — розповів маркетинг-директор “Ельдорадо” Антон Василевський. — Сплачуючи за покупки цією картою VISA в мережі супермаркетів побутової техніки та електроніки “Ельдорадо”, клієнти отримують бонус у розмірі 3.3% від вартості покупки (а також можливі й певні знижки) і 1% від Альфа-банку. Таким чином, бонус становить як мінімум 4.3% від вартості придбаного товару, а в деяких випадках він може досягати до 50% від його ціни. Цей бонус активується за 14 днів і діє протягом 90 днів — якщо в цей термін

споживач зробив якусь покупку, то строк його дії автоматично продовжується. Оплачуючи за допомогою картки покупки в будь-якому іншому торгово-сервісному підприємстві України, споживач отримує на прибутковий рахунок 1% від їх вартості. Ці “віртуальні” гроші надалі можна витратити на свій розсуд у магазинах нашої торговельної мережі. Перевести їх у готівку неможливо.

Директор блоку споживчого кредитування Альфа-банку Марина Дутлова зазначила, що за прибутково-кредитною картою передбачене 45-денне пільгове погашення кредиту, протягом якого не нараховуються відсотки за позицію, і споживач може повністю розрахуватися за покупку. Також вона вказала, що кредитна лінія відкривається банком на один рік. До того ж ця “прибуткова картка з кредитом” включає всі функції платіжної картки МПС “VISA” і може використовуватися як розрахункова в торгових точках більш як 200 країн світу. Вже перші два місяці після впровадження цієї картки засвідчили, що вона користується великим попитом вітчизняних споживачів, отже, має добрі перспективи.

Проекти/

Проект Твіннінг (Twinning) — важливий крок на шляху євроінтеграції України

19 липня 2011 року в НБУ відбулося офіційне закриття проекту Європейського Союзу Твіннінг (Twinning) “Посилення потенціалу Національного банку України через наближення до стандартів Європейського Союзу щодо діяльності центральних банків”. Керівники та експерти такого унікального для України проекту від Національного банку України, Дойче Бундесбанку, Національного банку Польщі та представники посольств цих країн підбили підсумки півторарічної роботи і поділилися результатами з представниками державних установ України, вітчизняних та зарубіжних організацій і мас-медіа.

Необхідність для України такого міжнародного співробітництва на рівні центральних банків європейських країн викликана передусім

Перший заступник Голови Національного банку України Юрій Колобов нагороджує постійного радника проекту Твіннінг Артура Радомські бронзовим пам'ятним знаком.

активною інтеграцією вітчизняної банківської системи до фінансового ринку Європейського Союзу та розвитком конкурентоспроможності у світі ринкової економіки. На жаль, ці процеси значною мірою гальмуються, зокрема тим, що фінансово-кредитна система нашої країни ще зовсім молода і не має необхідного досвіду роботи в умовах ринку, а також недостатньою адаптацією вітчизняного законодавства та нормативних актів, що регулюють діяльність центрального банку та надання фінансових послуг, до норм і стандартів банківської діяльності Європейського Союзу. Тож проект Твіннінг був спрямований на підтримку банківського сектору України, підвищення його спроможності у повному обсязі фінансувати економічний і соціальний розвиток країни, а також поступове наближення до стандартів

Європейського Союзу та прискорення інтеграції вітчизняної банківської системи в міжнародний фінансовий ринок. Партнерами Національного банку України в реалізації цього проекту стали Дойче Бундесбанк (Німеччина) та Національний банк Польщі. Офіційне відкриття проекту відбулося 10 лютого 2010 року, і за 18 місяців було проведено величезну роботу, яка стала значним кроком Національного банку України на шляху до європейської інтеграції.

Підбиваючи підсумки впровадження проекту, Перший заступник Голови Національного банку України **Юрій Колобов** сказав, що за півтора року впровадження проекту спільно з партнерами з Дойче Бундесбанку та Національного банку Польщі за підтримки Євросоюзу майже всі намічені на початку реалізації проекту цілі і за-

Юрій Колобов.

вдання були втілені в життя.

“Проект Твіннінг, який охоплював найважливіші сфери діяльності центрального банку, дав змогу вдосконалити систему операційного планування, посилити комунікаційну політику Національного банку України та зміцнити міжнародне співробітництво, розробити пропозиції для впровадження нових механізмів і найкращих

Зарубіжні фахівці задоволені результатом впровадження проекту.

практик щодо монетарної політики, вдосконалення валютно-курсової політики і руху капіталу, розвитку грошово-кредитної статистики та зміцнення платіжних систем, — зазначив

Офіційне закриття проекту Твіннінг.

Юрій Колобов. — При цьому значна увага приділялась наближенню правової бази у цих сферах до законодавства Євросоюзу в частині норм і стандартів банківської діяльності. Під час впровадження проекту Національний банк України отримав розуміння підходів центральних банків Європейського Союзу до організації своєї діяльності згідно з нормами та стандартами ЄС. Ми отримали високопрофесійну експертну допомогу, можливість вивчити передовий досвід та інформацію щодо стандартів і найкращих практик діяльності центральних банків Німеччини та Польщі як членів Європейської системи центральних банків. На основі отриманих знань і досвіду, а також спільної інтенсивної роботи над підготовкою документів у рамках проекту ми маємо вагоме підґрунтя для подальшої роботи з метою впровадження в Національному банку України принципових підходів та кращої практики країн ЄС щодо розвитку та зміцнення банківського сектору. Крім того, проект допоміг нам посилити здатність НБУ протистояти

Директор департаменту зовнішньоекономічних відносин НБУ Сергій Круглик (праворуч) вдячний зарубіжним партнерам.

викликам фінансових криз та зменшувати наслідки їх впливу на фінансовий сектор країни. Нам спільно з партнерами вдалося досягти більш як 90-відсоткового виконання обов'язкових завдань проекту. Це не означає, що ми погано працювали і нам не вдалося досягти 100% від запланованого. Це свідчить про нашу трансформацію та наявність бажання вдосконалювати цілі й очікування відповідно до викликів сьогодення. А “наздогнати” ці 10% та йти далі нам дасть змогу започаткування нового проекту та/або співпраця у рамках двосторонніх відносин з нашими надійними партнерами — Дойче Бундесбанком і Національним банком Польщі. Дякую всім учасникам проекту, особливо його керівникам від Дойче Бундесбанку та Національного банку Польщі — пану

Мартіну Понтцену та пану Маріушу Станковські, постійному раднику проекту — пану Артуру Радомські, а також усім експертам. Вважаю наш спільний проект одним із найуспішніших з усіх упроваджуваних у Національному банку України проектів допомоги міжнародних донорів для зміцнення банківського сектору”.

Надзвичайний і Повноважний Посол ФРН в Україні Ганс-Юрген Гаймзот зазначив, що коли розпочинався проект, монетарно-фінансовий сектор України викликав занепокоєння в МВФ та інших організацій, а нині ситуація значно поліпшилася, частково і завдяки проекту Твіннінг. Він також заклав міцну основу подальшого партнерського співробітництва Дойче Бундесбанку та Національних банків Польщі і України, можливо, і в реалізації інших програм. Нині дуже важливими є впевненість і довіра до банківської системи в Європі. Для цього слід, зокрема, розробити інструменти для кращого регулювання фінансово-бюджетної системи країн, у тому числі й України. “Я дуже радий, — зазначив Ганс-Юрген Гаймзот, — що у вашій країні Національний банк відіграє головну роль у забезпеченні фінансової стабільності, використовуючи також досвід провідних банківських систем Європи, зокрема банків Польщі й Німеччини”.

Даріуш Гурчинський.

Тимчасовий повірений Польщі в Україні Даріуш Гурчинський висловив задоволення тим, що Національний банк Польщі брав активну участь у проекті, спрямованому на підтримку Національного банку України з тим, щоб через наближення до європейських стандартів центральних банків він міг активніше реагувати на потреби вітчизняної економіки та долати виклики і загрози. Дипломат зауважив, що польська економіка завдяки правильним діям банківської системи найкраще серед європейських країн упоралася з наслідками нинішньої фінансової кризи і вже 20 років знахо-

Фото на згадку про спільну роботу над проектом Твіннінг.

диться на шляху економічного зростання. Польським банкам не доводилося використовувати державну допомогу, більше того — у 2008—2010 роках вони досягли найкращих фінансових результатів за всю свою історію. Тож цінний досвід Національний банк Польщі активно передавав НБУ в рамках проекту Твіннінг. “Завершення цього проекту відбувається під час недавно розпочатого головування Польщі в Раді Євросоюзу, — зазначив пан Даріуш Гурчинський. — Тож одним із пріоритетів ми вважаємо подальше зближення і зміцнення співробітництва ЄС із Україною, чого хочемо досягти шляхом позитивних результатів переговорів щодо Угоди про асоціацію і створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між ЄС і Україною. Ми й надалі допомагатимемо Україні на шляху до Євросоюзу. Проект Твіннінг послужить імпульсом для подальшого зміцнення співробітництва та обміну досвідом між центральними банками наших країн”.

Високо оцінив результати впровадження проекту Твіннінг і Перший аташе з економічних питань Представництва ЄС в Україні Жозе Роман Леон Лора. Він наголосив, що підсилення потенціалу Національного банку України відповідає пріоритетам, які стоять перед Євросоюзом, і програми асоціації

Жозе Роман Леон Лора.

України в ЄС, у якій зазначена важливість співпраці між фінансовими інституціями Європейського Союзу і поширення досвіду у валютно-курсовій політиці. “Незважаючи на те, що Національний банк України доволі молодий, він найкращим чином пристосувався до ринкової економіки країни, — зазначив виступаючий. —

Цей проект сприяв підсиленню потенціалу НБУ, регуляторної політики, поліпшенню статистичних можли-

Жваве обговорення проекту.

востей та довіри громадян. Проект стосувався внутрішніх процедур, зокрема операційного планування та бюджетування, лібералізації руху капіталів, оверсайту платіжних систем, обмінного курсу, посилення комунікаційної політики, міжнародних відносин. Експерти Дойче Бундесбанку та Національного банку Польщі допомагали вашим фахівцям у цих питаннях, і було досягнуто позитивних результатів. Деякі з пунктів проекту завершилися розробкою законопроектів чи регуляторних документів. ЄС упевнений, що Національний банк України здатний і надалі поглиблювати процес реформ для забезпечення цінової стабільності, а плідна співпраця між трьома центральними банками допоможе Україні зайняти належне місце в глобальній торгівлі і розвитку”.

Заступник начальника Головного управління державної служби України

Олена Тертишна.

Олена Тертишна у своєму виступі поінформувала, що імплементація інструменту інституційної розбудови Твіннінг ведеться в Україні з 2005 року. “За цей час ми отримали цінний досвід та здобутки від впровадження проектів у державних органах України та перейшли на якісно новий рівень впровадження цього інструменту, — зазначила виступаюча. — Наразі Робочий план проектів Твіннінг в Україні налічує 50 проектів на різних стадіях підготовки та впровадження, з яких 13 уже завершено. Чотирнадцятий — для Національного банку України без перебільшення є одним із візрівцевих щодо рівня співпраці між українськими та європейськими партнерами. Знаходження спільної мови та ро-

зуміння сторонами, які по суті є різними адміністративними культурами, — без сумніву, ще одне свідчення успішності проекту, зокрема з точки зору самої філософії інструменту Твіннінг: повноцінний обмін найкращим досвідом і практиками управління у цій сфері,” — зазначила Олена Тертишна.

Перший заступник Голови Національного банку України, керівник Проекту Твіннінг від України Юрій Колобов від імені Національного банку України нагородив бронзовими пам'ятними знаками керівників проекту від Німеччини Мартіна Понтцена, від Польщі — Маріуша Станковські та постійного радника проекту Артура Радомські, які протягом півтора року сприяли успішному впровадженню проекту Твіннінг.

На прохання кореспондента “Вісника Національного банку України”

Сергій Круглик.

директор департаменту зовнішньоекономічних відносин Національного банку України **Сергій Круглик** прокоментував результати втілення проекту. Він зазначив, що проект фінансувався Європейським Союзом — його бюджет становив 1.1 млн. євро. “Німецькі та польські фахівці, які виграли тендер в ЄС на проведення цього проекту, надавали нам допомогу і ділилися досвідом у семи напрямках, зокрема: операційне планування й бюджетування, посилення комунікацій та міжнародних відносин, монетарна політика та її впровадження, управління валютними резервами і рух капіталу, грошово-кредитна статистика, оверсайт платіжних систем. Також було розроблено чимало законодавчих норм і нормативів, які нині знаходяться на розгляді у комітетах Верховної Ради або вже пройшли перше читання в парламенті. У результаті співпраці німецьких, польських та українських банкірів було досягнуто головної мети — наближення стандартів центрального банку України до стандартів Європейського Союзу задля майбутнього членства в ЄС. Для нас корисний досвід польських колег — як вони входили до Євросоюзу і стали його членами. Твіннінг був у них однією з програм на цьому шляху, — підкреслив Сергій Круглик. — Зі свого боку ми поділилися досвідом із колегами з Польщі та Німеччини в питан-

нях, які Євросоюз дещо політизує чи бюрократизує. Отже, робота над проектом була взаємно корисною, і після його завершення співробітництво між Національним банком України та Дойче Бундесбанком і Національним банком Польщі й надалі розвиватиметься і поглиблюватиметься”.

Микола Пацера,

“Вісник НБУ”.

Фото **Владислава Негребецького.**

Центр бізнес-навчання «Golden Staff»

На крок попереду!

Тільки кращі тренери
та найсучасніші програми

10 років успіху у проведенні корпоративних тренінгів:

- Управління персоналом
- Особиста ефективність керівника
- Емоційний інтелект
- Продажі і робота з клієнтами
- Переговори
- Логістика та інше

Програми практичних курсів зі спеціальностей:

- Бухгалтерський і податковий облік
- Менеджер по роботі з персоналом і HR
- Трудове законодавство
- Реклама і ПіАр
- Маркетинг
- Логістика
- Основи бухгалтерського і податкового обліку для керівників

Формат навчання:

- Організація і проведення навчального процесу
- Перед і посттренінговий супровід
- Активна взаємодія через вправи, ігри, групову роботу, відеоаналіз
- Практикуми, майстерні, спаринги, фірмстайли

м. Київ, вул. Шота Руставелі,
39/41, 13-й поверх
(044) 234 0994, 234 3558
e-mail: training@staff.ua
www.staff.ua

Статистичні стандарти/

Віктор Головка

Кандидат економічних наук,
доцент, директор департаменту статистики
та звітності Генерального економічного
департаменту Національного банку України

Анна Тетерук

Начальник управління грошово-кредитної
та фінансової статистики департаменту
статистики та звітності
Генерального економічного департаменту
Національного банку України

Квартальні фінансові рахунки України: методологічні та практичні аспекти складання

Продовжуємо серію публікацій на тему впровадження статистичних стандартів у практику роботи НБУ, розпочату в "Віснику Національного банку" № 4 та № 5 за 2011 р. У пропонованій статті викладаються ключові методологічні аспекти складання фінансових рахунків: оцінка та аналіз джерел даних, схема складання балансових звітів за секторами економіки та фінансовими інструментами. Вперше наводяться та аналізуються дані експериментального балансу фінансових активів та пасивів України за секторами економіки за 2009–2010 роки.

У попередніх публікаціях [1, 2] висвітлено загальні аспекти удосконалення статистики Національного банку України щодо впровадження міжнародних статистичних стандартів. Зокрема, йшлося про необхідність складання квартальних фінансових рахунків України, які є головним сучасним статистичним інструментом центральних банків, що інтегрує всі види статистики (грошово-кредитну, платіжну, балансу, державних фінансів, національних рахунків тощо).

Національний банк України розпочав упроваджувати методику складання квартальних фінансових рахунків відповідно до міжнародних стандартів. Протягом 2010 року робо-

ча група, до якої увійшли фахівці Національного банку України та десяти зацікавлених міністерств і відомств, вивчала відповідний практичний досвід центральних банків багатьох країн Європи, проводила власні експериментальні розрахунки.

Процес складання квартальних фінансових рахунків відповідно до міжнародної практики здійснюється в кілька етапів: накопичення даних із первинних джерел, компіляції показників та балансування даних, поширення інформації.

У статті розглядаються первинні джерела даних та вимоги до них, виходячи з основних принципів, що визначають придатність цих джерел для цілей квартальних фінансових рахун-

ків. Здійснюється огляд цих даних, визначаються проблемні питання в існуючій статистичній базі, пропонується схема складання балансу фінансових активів та пасивів на основі наявної інформації. В останньому розділі наводяться та аналізуються експериментальні дані квартальних балансів фінансових активів та пасивів України за 2009–2010 роки.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВИХ РАХУНКІВ

Відповідно до міжнародних стандартів квартальні фінансові рахунки є складовою Системи національних рахунків (СНР) [3]. У широкому розумінні квартальні фі-

нансові рахунки включають балансові звіти, які відображають деталізовані дані про запаси фінансових активів і пасивів на початок та на кінець періоду за секторами економіки й категоріями фінансових інструментів, а також компоненти, що впливають на них — потоки (операції, номінальні холдингові прибутки/збитки та інші зміни активів).

Основні методологічні принципи складання квартальних фінансових рахунків базуються на стандартах СНР та узгоджуються з принципами й концепціями Керівництва з грошово-кредитної та фінансової статистики [4], Керівництва з платіжного балансу [5], Керівництва зі статистики державних фінансів та інших офіційних видань Міжнародного валютного фонду й інших міжнародних організацій. Дотримання статистичних стандартів забезпечує узгодженість квартальних фінансових рахунків із іншими рахунками СНР, а також міжнародну порівнянність.

Розглянемо основні методологічні принципи та класифікації, які застосовуються при складанні квартальних фінансових рахунків.

Класифікації. Для економічних одиниць та фінансових інструментів застосовуються уніфіковані класифікації, що забезпечує більшу чіткість, прозорість та широке аналітичне використання фінансових рахунків.

Економічні одиниці класифікуються, по-перше, за резидентською належністю — як резиденти та нерезиденти відповідно до законодавства України і міжнародних стандартів.

По-друге, економічні одиниці розподіляються за інституційними секторами економіки. Інституційні одиниці — резиденти, однакові за своїми цілями, функціями та діяльністю, групуються у п'ять секторів економіки відповідно до Класифікації інституційних секторів економіки України [6]. Фінансові інструменти класифікуються залежно від їх ліквідності та відображаються у балансових звітах за категоріями активів і пасивів (див. таблицю 1).

Правила обліку. В основі національних рахунків лежить принцип подвійного запису. Кожна позиція балансового звіту відображається двічі — як ресурс (у пасивах) та використання (в активах). Сукупні суми ресурсів та сукупні суми використання мають бути рівними і забезпечувати у такий спосіб узгодженість рахунків.

Вартісна оцінка. Фінансові інструменти оцінюються за ринковими цінами на дату складання балансового звіту. Приведення вартості фінансових інструментів у відповідність з ринковою здійснюється шляхом їх переоцінки на дату складання балансу.

Облік за принципом нарахування. Дані про запаси та потоки складаються з урахуванням обліку за принципом нарахування, згідно з яким доходи та витрати обліковуються у періоді, до якого вони належать. Запаси та потоки відображаються за принципом права власності, тобто коли вимоги та зобов'язання виникають, змінюються або скасовуються. Будь-яка операція має відображатися в один і той же момент для всіх

економічних одиниць та рахунків.

Консолідація. Квартальні фінансові рахунки складаються головним чином як неконсолідовані рахунки (не включаються дані між інституційними одиницями в рамках сектору та між секторами економіки). Дані для кожного сектору економіки агрегуються за категоріями активів та пасивів.

Усі зміни в запасах повністю зумовлені потоками. Взаємозалежність між запасами та потоками за кожною категорією фінансових інструментів відображається таким рівнянням:

$$\begin{aligned} & \text{Запас на початок звітної періоду} \\ & (\text{балансовий звіт на початок періоду}) \\ & + \text{фінансові операції (фінансовий рахунок)} \\ & + \text{переоцінка вартості} \\ & + \text{інші зміни активів} \\ & = \text{запас на кінець звітної періоду} \\ & (\text{балансовий звіт на кінець періоду}). \end{aligned}$$

Балансові звіти в рамках квартальних фінансових рахунків та відображені в них дані про запаси фінансових активів і пасивів складаються за послідовністю фінансових інструментів та секторів економіки, наведеною в таблиці 1.

ДЖЕРЕЛА ДАНИХ ДЛЯ СКЛАДАННЯ КВАРТАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ РАХУНКІВ

Успішність складання квартальних фінансових рахунків залежить від якості первинних джерел даних. Розрізняються основні джерела даних та додаткові. Основні є найдоступнішими, повними та якісними, тоді як додаткові — обмежені в охопленні та

Таблиця 1. Структура та джерела даних для складання балансових звітів

Активи/ Пасиви	Код	Економіка в цілому	Нефінансові корпорації	Депозитні корпорації	Страхові корпорації та недержавні пенсійні фонди	Інші фінансові посередники	Сектор загально-державного управління	Домашні господарства та НКООДГ	Інший світ (нерезиденти)
		S.1	S.11	S.121, S.122	S.125	S.123, S.124	S.13	S.14, S.15	S.2
Монетарне золото та СПЗ	F.1			ГКС					
Готівкові кошти та депозити	F.2		ФП/ГКС	ГКС	СКПФ	ФП/ГКС	СДФ	ГКС/ФП/ СДФ	МІП/ГКС
Цінні папери, крім акцій	F.3		ФП/ГКС/ МІП	ГКС	СКПФ	ФП/ГКС	СДФ/ГКС/ СКПФ	ГКС/ СДФ	МІП/СДФ/ ГКС
Кредити	F.4		ФП/ГКС/ СДФ/ МІП	ГКС	ГКС/ СКПФ	ФП/ГКС	СДФ/ГКС/ ФП	ГКС/ СКПФ/ ФП	МІП/ГКС
Акції та інші форми участі в капіталі	F.5		ФП/ГКС/ СКПФ/ СДФ/ МІП	ГКС	СКПФ	ФП	СДФ		МІП/ГКС
Страхові технічні резерви	F.6		СКПФ		СКПФ			СКПФ	СКПФ
Похідні фінансові інструменти	F.7		ГКС	ГКС		ГКС	ГКС		ГКС
Інша дебіторська/ кредиторська заборгованість	F.8		ФП/ГКС/ СКПФ/ СДФ/ МІП	ГКС	СКПФ	ФП	СДФ/ГКС	ГКС/ СДФ/ СКПФ/ ФП	МІП/ГКС/ СДФ

ГКС — грошово-кредитна статистика; ФП — статистика фінансів підприємств; СКПФ — дані страхових компаній та недержавних пенсійних фондів; СДФ — статистика державних фінансів; МІП — міжнародна інвестиційна позиція; НКООДГ — некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства.

не мають достатньої деталізації даних.

Основними, найкращими джерелами даних вважаються дані статистик: грошово-кредитної, державних фінансів та платіжного балансу й міжнародної інвестиційної позиції, які відображають фінансові зв'язки сектору фінансових корпорацій, сектору загального державного управління та нерезидентів.

Додаткові джерела даних, зазвичай, стосуються секторів нефінансових корпорацій та домашніх господарств, які не підлягають суцільному спостереженню або їх дані неможливо повністю охопити та деталізувати.

Оскільки не існує прямих джерел даних, які б збиралися виключно для цілей складання квартальних фінансових рахунків, на практиці застосовуються статистичні дані, що охоплюють відібрані сфери фінансової системи. Вони зосереджуються або на фінансових зв'язках певного сектору економіки (наприклад, депозитних корпорацій), або на використанні фінансових інструментів у економіці в цілому (наприклад, статистика цінних паперів). У цьому розумінні джерела даних розглядаються як неповні (часткові). Такі статистичні дані мають дораховуватися.

Квартальні фінансові рахунки складаються за фінансовими інструментами, які є одночасно активом для одного сектору економіки та пасивом для іншого сектору-контрагента, тобто відображаються дзеркально. Дзеркальне відображення даних у балансових звітах дає змогу збирати статистичні дані принаймні від однієї зі сторін — напряду від секторів-кредиторів або від секторів-боржників, тобто збирати прямі дані, в яких чітко визначені фінансові зв'язки та контрагенти. Інформація про контрагента дає можливість охопити дані тих секторів, від яких збирання статистичних даних неможливе чи отримані дані з основних джерел є неповними.

Неповні статистичні дані частково перекриваються в результаті існування фінансових зв'язків віддзеркаленими даними інших джерел.

Однак, віддзеркалені дані зазвичай відрізняються. Існування статистичних розбіжностей між даними не означає, що вони неправильні, та пояснюється методологічними розбіжностями (різними підходами до визначення та оцінки вартості фінансових інструментів), використанням різних первинних джерел, різною періодичністю надання зві-

тів, що містять уточнені дані, різним часом відображення операцій в обліку, а також випадковими помилками.

Визначення й узгодження розбіжностей між даними є ключовим завданням під час складання квартальних фінансових рахунків як послідовної системи даних. Узгодженість даних досягається шляхом оцінки даних балансових звітів від різних секторів економіки та вибору найповніших та найнадійніших.

У разі неможливості отримати узгоджені дані безпосередньо з основних джерел обирається альтернативний підхід — одержання даних методом залишковості (він полягає в тому, що якщо дані наявні за кожною категорією фінансових інструментів для всіх, окрім одного сектору економіки, то пропуски можна обчислити залишковим способом, виходячи з того, що активи мають дорівнювати пасивам).

Складання квартальних фінансо-

вих рахунків залежить від багатьох первинних джерел даних, частина з яких є внутрішніми (дані Національного банку України), а інші надходять від постачальників зовнішніх даних.

До внутрішніх джерел даних належать статистичні дані, що розробляються Національним банком України, а саме:

- грошово-кредитна статистика;
- статистика платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції.

Зовнішніми джерелами є дані квартальної фінансової звітності, а саме:

- балансові дані нефінансових корпорацій, фінансових посередників і допоміжних фінансових організацій, що розробляються Державною службою статистики України в рамках статистики фінансів підприємств;
- балансові дані державних організацій, фондів соціального страхування, що розробляються Міністерством фінансів України, Державною казначейською службою в рамках

Таблиця 2. Охоплення квартальних фінансових рахунків джерелами даних за секторами економіки

Сектор	Джерела даних	Періодичність надання інформації
Внутрішні джерела даних		
<i>Грошово-кредитна статистика</i>		
S. 121	Балансовий звіт Національного банку України за секторами економіки	місячна, річна
S. 122	Балансовий звіт інших депозитних корпорацій за секторами економіки	місячна, річна
<i>Статистика платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції</i>		
S. 2	Міжнародна інвестиційна позиція	квартальна, річна
Зовнішні джерела даних		
<i>Статистика фінансів підприємств</i>		
S. 11	Статистичне спостереження за формами № 1 та № 1-м "Баланс"	квартальна, річна
S. 123, S. 124, S. 125	Статистичне спостереження за формами № 1 та № 1-м "Баланс"	квартальна, річна
<i>Балансові дані небанківських фінансових установ</i>		
S. 125	Балансовий звіт страхових компаній за секторами економіки	квартальна, річна
S. 125	Балансовий звіт недержавних пенсійних фондів за секторами економіки	квартальна, річна
<i>Статистика державних фінансів</i>		
S. 1311	Звіт за формою № 1дб "Звіт про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України"	квартальна, річна
S. 1311	Звіт за формою "Зведені показники балансів головних розпорядників коштів державного бюджету"	квартальна, річна
S. 1312	Дані про заборгованість розпорядників і одержувачів коштів місцевих бюджетів за формою "Звіт про бюджетну заборгованість"	квартальна, річна
S. 1312	Звіт за формою № 1кмб "Звіт про фінансовий стан (баланс) Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя"	квартальна, річна
S. 1313	Звіт за формою № 1 "Баланс Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України"	квартальна, річна
S. 1313	Звіт за формою № 1 "Баланс за коштами Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності України"	квартальна, річна
S. 1313	Звіт за формою № 1-ПФ "Баланс виконання бюджету Пенсійного фонду"	квартальна, річна
S. 1313	Звіт за формою № 1 "Баланс Державного центру зайнятості України"	квартальна, річна
S. 1, S. 2	Додаткова інформація про цінні папери	квартальна, річна

статистики державних фінансів;

- балансові дані та інша додаткова інформація страхових компаній, недержавних пенсійних фондів, що готуються Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України за даними фінансової та регуляторної звітності;

- додаткова інформація про цінні папери Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України.

У таблиці 2 відображається охоплення квартальних фінансових рахунків джерелами даних за секторами економіки, наводиться перелік форм звітності, строки та періодичність їх надання.

Аналіз вищезазначених внутрішніх та зовнішніх джерел даних для складання балансових звітів у рамках квартальних фінансових рахунків дає змогу оцінити якість наявних даних для кожного сектору економіки, з'ясувати проблемні питання та шляхи їх вирішення.

Сектор фінансових корпорацій (S.12). Дані грошово-кредитної статистики у формі балансових звітів Національного банку України та інших депозитних корпорацій охоплюють 100% підзвітних одиниць та містять детальну інформацію у розрізі фінансових інструментів і секторів економіки. Вони є своєчасними, повними та якісними джерелами даних для відображення фінансових зв'язків сектору депозитних корпорацій (S.121, S.122) з іншими секторами-контрагентами, а також для визначення та узгодження розбіжностей між даними балансових звітів у рамках квартальних фінансових рахунків.

Разом з тим грошово-кредитна статистика не охоплює даних фінансових посередників, допоміжних фінансових організацій, страхових компаній і недержавних пенсійних фондів (S.123, S.124, S.125). Джерелом даних для складання балансових звітів цих секторів є фінансова звітність підприємств та додаткові балансові дані небанківських фінансових установ. Наразі з метою отримання якісних джерел даних здійснюються заходи щодо запровадження статистичного обстеження небанківських фінансових установ для забезпечення складання балансових звітів у розрізі фінансових інструментів та секторів економіки.

Сектор загального державного управління (S.13) та сектор іншого світу (S.2). Дані статистики державних фінансів, що містять балансові дані державних організацій і фондів соціаль-

ного страхування (S.13), та дані міжнародної інвестиційної позиції, що містять інформацію про запаси сектору іншого світу (S.2), мають узгоджуватися з даними балансових звітів сектору депозитних корпорацій за категоріями фінансових інструментів та секторами економіки. Наразі існують розбіжності між зазначеними дани-

наваності якісної статистичної інформації щодо емісії та використання цінних паперів (F3, F5, F7) у економіці. Відсутність на сьогодні статистики цінних паперів для всіх секторів економіки (крім депозитних корпорацій) змушує робити дооцінку за балансовими даними цих секторів. Враховуючи, що вищезазначені

Схема. Процес складання балансових звітів за секторами економіки і фінансовими інструментами

ми, які потребують узгодження та приведення у відповідність зі стандартами СНР.

Сектор нефінансових корпорацій (S.11). Джерелом даних для складання балансових звітів сектору нефінансових корпорацій (S.11) у рамках квартальних фінансових рахунків є дані фінансової звітності великих, середніх та малих підприємств, які не підлягають суцільному обстеженню на квартальній основі, повному охопленню та деталізації даних. Такі неповні дані частково перекриваються віддзеркаленими даними інших джерел, зокрема грошово-кредитної статистики та міжнародної інвестиційної позиції, або потребують дооцінки для усунення розбіжностей.

Цінні папери та похідні фінансові інструменти. Складання квартальних фінансових рахунків потребує

первинні вихідні дані відрізняються за якістю, повнотою, ступенем деталізації, узгодженістю з методологічними принципами СНР, складання квартальних фінансових рахунків та балансових звітів ґрунтується на ієрархічності джерел даних.

Наразі Національним банком України при складанні квартальних балансових звітів використовуються джерела даних за такою пріоритетністю:

- грошово-кредитна статистика;
- статистика державних фінансів;
- статистика платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції;
- балансові дані небанківських фінансових установ;
- статистика фінансів підприємств;
- додаткова інформація про цінні папери.

Зазначена пріоритетність дає змогу використовувати джерела даних, що

мають нижчу якість, у тому випадку, коли дані джерел із вищого рівня ієрархії відсутні. Джерела, що не використовуються під час складання квартальних балансових звітів, виконують допоміжну функцію та слугують для перевірки. Ієрархія первинних джерел не ідентична для всіх фінансових інструментів та секторів економіки і може змінитися через деякий час.

ПРОЦЕС СКЛАДАННЯ КВАРТАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ РАХУНКІВ

Протягом періоду складання квартальних балансових звітів дані для секторів економіки та фінансових інструментів компілюються на безперервній основі по мірі надходження первинних джерел даних. Часовий лаг у надходженні даних дає змогу оцінити їх економічний зміст та виявити будь-які нові розбіжності між первинними даними. Паралельне складання балансових звітів за секторами економіки і фінансовими інструментами та взаємодія між цими підходами поліпшує економічну доцільність системи, а також створює основу для кращого інтегрування елементів, що оцінюються.

Для національних умов процес складання квартальних фінансових рахунків (балансових звітів) за секторами економіки й фінансовими інструментами з урахуванням строків отримання первинних джерел даних та термінів їх опрацювання зображено на схемі.

Етап збирання первинних джерел даних включає отримання первинних вихідних даних і визначення серед них найбільш повних та якісних, встановлення пріоритетності їх використання, оцінку та аналіз.

Етап компіляції показників та балансування даних включає забезпечення повного охоплення фінансових активів і пасивів за фінансовими інструментами, горизонтальне та вертикальне балансування даних (попереднє та остаточне) за фінансовими інструментами та секторами економіки, оцінку відсутніх даних, застосування кореспондуючих даних за принципом “хто – кому”, розрахунок даних за запасами та потоками тощо. На схемі зазначено строки виконання окремих етапів складання балансових звітів, які наразі можуть бути застосовані в національній практиці за наявної інформаційної бази.

Етап поширення інформації вклю-

Таблиця 3. Баланс фінансових активів та пасивів (економіка в цілому)

Залишки на кінець звітної періоду, млн. грн.

		2008 р.	2009 р.				2010 р.			
		IV квар- тал	I квар- тал	II квар- тал	III квар- тал	IV квар- тал	I квар- тал	II квар- тал	III квар- тал	IV квар- тал
	Фінансові активи	4 701 441	4 419 619	4 624 473	4 880 517	5 134 050	4 963 161	5 192 281	5 443 993	6 081 057
F.1	Монетарне золото та СПЗ	4 144	4 394	4 467	21 587	5 942	5 564	6 251	6 668	7 254
F.2	Готівкові кошти та депозити	1 150 754	1 065 891	1 095 103	1 142 680	1 199 876	1 191 585	1 252 199	1 340 604	1 425 402
F.3	Цінні папери, крім акцій	353 476	355 402	363 745	398 517	425 118	497 631	529 292	573 213	574 496
F.4	Кредити	1 496 768	1 454 076	1 449 243	1 499 741	1 596 672	1 487 233	1 493 308	1 512 631	1 718 342
F.5	Акції та інші форми участі в капіталі	1 003 368	944 940	984 936	990 070	1 104 597	1 017 624	1 040 372	1 051 223	1 428 572
F.6	Страхові технічні резерви	9 581	8 643	8 605	8 436	9 234	8 826	8 842	9 546	10 764
F.7	Похідні фінансові інструменти	743	388	211	68	60	41	46	58	476
F.8	Інша дебіторська/кредиторська заборгованість	682 606	585 884	718 164	819 420	792 552	754 657	861 970	950 050	915 751
	Пасиви	5 049 918	4 783 801	4 985 695	5 252 076	5 505 487	5 337 687	5 554 147	5 804 607	6 423 647
F.2	Готівкові кошти та депозити	686 645	611 287	644 441	655 291	671 067	664 890	710 403	769 592	798 864
F.3	Цінні папери, крім акцій	289 502	306 203	310 005	338 103	373 922	450 274	458 825	503 381	506 019
F.4	Кредити	2 007 275	1 941 604	1 930 655	2 036 935	2 128 081	2 010 179	2 031 032	2 068 645	2 308 378
F.5	Акції та інші форми участі в капіталі	1 353 750	1 298 554	1 342 911	1 367 306	1 491 174	1 404 420	1 431 993	1 463 600	1 859 828
F.6	Страхові технічні резерви	11 514	10 371	10 351	10 163	10 996	10 365	10 375	11 187	12 512
F.7	Похідні фінансові інструменти	742	391	212	69	61	42	46	57	476
F.8	Інша дебіторська/кредиторська заборгованість	700 492	615 392	747 121	844 209	830 185	797 516	911 473	988 144	937 570
	Чисті фінансові активи	-348 477	-364 182	-361 223	-371 559	-371 437	-374 527	-361 866	-360 614	-342 590

чає два аспекти: подання статистичних даних (форма подання даних, рівень їх деталізації та основа консолідації) та аналітичних матеріалів щодо фінансових рахунків.

Існує дві найзагальніші форми подання статистичних даних щодо квартальних фінансових рахунків і балансових звітів за секторами економіки та фінансовими інструментами:

1) матриці, що містять позиції за секторами економіки та фінансовими інструментами для визначеного періоду часу;

2) балансові звіти для багатьох періодів часу (динамічні ряди для економіки в цілому, окремих секторів та показників щодо запасів, потоків, переоцінки вартості тощо).

Статистичні дані можуть надаватися на консолідованій та неконсолідованій основі.

Аналітичні матеріали при поширенні інформації щодо фінансових

рахунків можуть включати статистичні випуски щодо квартальних фінансових рахунків, статистичні випуски щодо фінансових рахунків окремих секторів економіки (нефінансових корпорацій, загального державного управління, домашніх господарств), методологічні нотатки тощо.

Аналіз даних квартальних фінансових рахунків (балансових звітів) доцільно здійснювати за такою схемою:

1) характеристика фінансової позиції країни:

– загальні зміни обсягу фінансових активів;

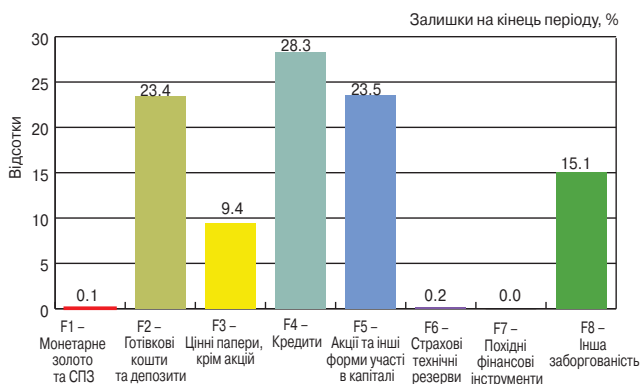
– внесок окремих інструментів у зміну фінансових активів;

– внесок окремих секторів економіки у зміну фінансових активів;

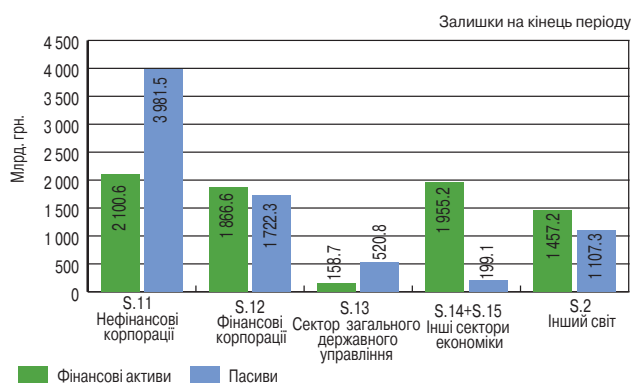
– аналіз показника “чисті фінансові активи”;

– аналіз показника “чисте кредитування/запозичення” по економіці, включаючи вплив окремих фі-

Графік 1. Частка фінансових інструментів у фінансових активах економіки України в IV кварталі 2010 року

Графік 2. Фінансові активи та пасиви за секторами у IV кварталі 2010 року

нансових інструментів та секторів економіки;

– вплив сектору іншого світу на фінансову позицію країни.

2) основні тренди фінансового рахунку секторів економіки:

– зміни обсягу фінансових активів (за інструментами);

– фінансові інвестиції сектору;

– аналіз кореспондуючих даних за принципом “хто – кому”.

3) підсекторний рівень аналізу, який потребує детального розгляду специфічних для окремих секторів питань. Відповідно до міжнародної практики, зазвичай, розглядається фінансовий рахунок сектору домашніх господарств або фінансовий рахунок сектору загального державного управління, в якому обов’язковим є аналіз показників державного боргу та бюджетного дефіциту тощо.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ БАЛАНСИ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ ТА ПАСИВІВ

Наразі Національним банком України підготовлено методологічні засади складання квартальних фінансових рахунків, відповідно до яких зібрано первинні джерела даних, проведено їх оцінку та аналіз, здійснено експериментальні розрахунки та балансування даних за кожним фінансовим інструментом і сектором економіки згідно із запропонованою схемою. Підготовлено динамічні ряди даних за показниками квартальних балансів фінансових активів та пасивів, починаючи з IV кварталу 2008 року по IV квартал 2010 року.

Динаміку квартальних фінансових балансів у цілому по економіці України за 2009–2010 роки наведено в таблиці 3. Показники таблиці характеризують фінансову позицію країни за фінансовими інструментами. Баланс

фінансових активів та пасивів за секторами економіки за IV квартал 2010 року наведено у таблиці 4. Показники таблиці відображають види та джерела фінансування економіки в цілому.

Нижче подано огляд основних тенденцій ключових показників

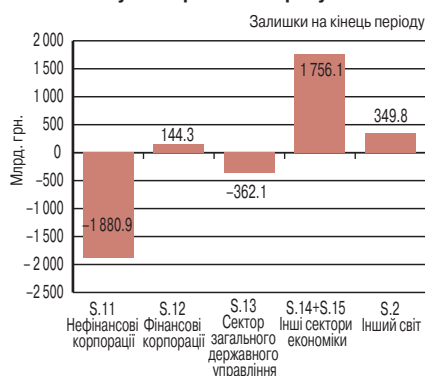
квартальних фінансових рахунків – обсягу фінансових активів та пасивів, фінансової позиції, чистого кредитування/запозичення.

За два роки зростання фінансових активів у економіці становило 129.3%, їх обсяг збільшився до

Таблиця 4. Баланс фінансових активів та пасивів за секторами економіки (IV квартал 2010 року)

Залишки на кінець звітного періоду, млн. грн.							
Сектори Інструменти		Економіка в цілому	Нефінансові корпорації	Фінансові корпорації	Сектор загального державного управління	Інші сектори економіки	Інший світ
		S.1	S.11	S.12	S.13	S.14+S.15	S.2
Код	Фінансові активи	6 081 057	2 100 582	1 866 618	158 677	1 955 181	1 457 166
F.1	Монетарне золото та СПЗ	7 254	–	7 254	–	–	
F.2	Готівкові кошти та депозити	1 425 402	152 257	276 427	25 719	970 999	111 671
F.3	Цінні папери, крім акцій	574 496	225 571	348 660	0	266	83 519
F.4	Кредити	476	18	451	6		
F.5	Акції та інші форми участі в капіталі	1 718 342	806 605	798 509	100 073	13 156	644 454
F.6	Страхові технічні резерви	1 428 572	261 264	341 067	134	826 108	495 380
F.7	Похідні фінансові інструменти	10 764	1 749	3 940		5 075	1 749
F.8	Інша дебіторська/кредиторська забор- гованість	915 751	653 118	90 308	32 746	139 578	120 394
	Пасиви	6 423 647	3 981 468	1 722 329	520 799	199 051	1 107 322
F.2	Готівкові кошти та депозити	798 864	–	798 864		–	738 208
F.3	Цінні папери, крім акцій	506 019	280 675	29 890	195 453	0	151 997
F.4	Кредити	476	427	44	5		0
F.5	Акції та інші форми участі в капіталі	2 308 378	1 464 000	375 845	273 238	195 295	54 418
F.6	Страхові технічні резерви	1 859 828	1 426 712	433 116	–	–	64 124
F.7	Похідні фінансові інструменти	12 512	–	12 512	–	–	
F.8	Інша дебіторська/кредиторська за- боргованість	937 570	809 654	72 057	52 103	3 756	98 575
	Чисті фінансові активи	–342 590	–1 880 886	144 289	–362 122	1 756 130	349 844

Графік 3. Чисті фінансові активи за секторами у IV кварталі 2010 року

6 081.1 млрд. грн. Річне зростання у 2009 році становило 109.2%, у 2010 році 118.4%. Показники включають обсяги фінансових операцій і обсяги активів за рахунок переоцінки та інших змін в активах.

Усі інституційні сектори зробили внесок у зростання фінансових активів. Хоча темпи зростання фінансових активів сектору загального державного управління були найбільшими, їх частка в структурі активів за станом на кінець 2010 року виявилася незначною (до 3%). Основні обсяги фінансових активів розподілені по трьох інших секторах економіки приблизно порівну. У секторі нефінансових корпорацій (частка дорівнює 34.5%) зростання фінансових активів за два роки становило 133.8% (113.1% у 2009 та 118.3% у 2010 роках). У секторі домашніх господарств (частка 32.2%) зростання активів становило 135.7% (109.5% та 124.0% відповідно).

Цікава картина спостерігається по сектору фінансових корпорацій (частка активів становить 30.7%). Хоча загальне зростання становило лише 116.9%, що нижче від показника по економіці в цілому, лівова частка цього зростання припала на 2010 рік (116.1%). Це свідчить про поступове подолання наслідків фінансово-економічної кризи для фінансового сектору економіки. Також дані останніх кварталів вказують на повернення провідної ролі банківської системи в поліпшенні фінансової позиції країни.

Структура фінансових активів за видами інструментів протягом 2009 та 2010 років зазнала лише незначних змін. Можна відзначити збільшення частки активів за інструментами F.3 "Цінні папери, крім акцій" (до 9.4%) та F.5 "Акції та інші форми участі у капіталі" (до 23.5%). Структуру активів за видами фінансових інструментів за станом на кінець

2010 року подано на графіку 1.

Динаміка фінансових пасивів протягом 2009–2010 років у цілому повторювала тенденції фінансових активів. Обсяги фінансових активів та пасивів по економіці країни за інституційними секторами за станом на кінець 2010 року наведено на графіку 2.

Ключовими макроекономічними показниками у системі національних рахунків, зокрема кварталних фінансових рахунків, є фінансова позиція країни та чисте кредитування/запозичення. Наслідком фінансово-економічної кризи в багатьох країнах, у тому числі в Україні, було зменшення чистих фінансових активів. Тобто спостерігалось погіршення фінансової позиції країн, що позначалося також на показнику чистого кредитування/запозичення.

Показник чистих фінансових активів по економіці України у 2009 році свідчить про погіршення фінансової позиції. За рік обсяг чистих активів зменшився від –348.5 млрд. грн. до –371.4 млрд. грн. Тобто чисте запозичення становило –23.0 млрд. грн. Вирішальний вплив на погіршення фінансової позиції мав сектор нефінансових корпорацій S.11 (чисті фінансові активи досягли майже –1.7 трлн. грн.). Також погіршилася ситуація по сектору загального державного управління S.13 (чисті активи зменшилися до –201.6 млрд. грн.).

Нівелювали погіршення фінансової позиції сектор фінансових корпорацій S.12 (чисті фінансові активи збільшилися до 146.6 млрд. грн.) та сектор домашніх господарств (зростання чистих фінансових активів до 1 347.4 млрд. грн.).

У 2010 році ситуація змінилася на краще. Так, за станом на кінець року від'ємне значення чистих фінансових активів становило –342.6 млрд. грн. Це означає, що у цьому році країна була чистим кредитором, а показник чистого кредитування становив +28.8 млрд. грн. Знову позитивний внесок у поліпшення фінансової позиції країни зробили сектори домашніх господарств та фінансових корпорацій. Фінансова позиція секторів нефінансових корпорацій та загального державного управління погіршувалася протягом усього року, навіть у порівнянні з попереднім 2009-м. Показник чистого кредитування/запозичення за секторами економіки за станом на кінець 2010 року наведено на графіку 3.

Таким чином, підсумовуючи викладене вище, можна стверджувати про

наявність методологічних засад кварталних фінансових рахунків, які можуть бути основою для здійснення практичних розрахунків та їх використання в діяльності Національного банку України. Це відповідатиме сучасній практиці центральних банків країн світу та сприятиме підвищенню ефективності заходів монетарної політики Національного банку України в цілому.

Подальші кроки Національного банку України в сфері складання кварталних фінансових рахунків мають відбуватися у двох напрямках:

- удосконалення методології розрахунку окремих показників фінансових рахунків, побудова нормативної бази для запровадження складання фінансових рахунків на систематичній основі та розбудова аналітичної основи для їх використання на практиці (як у системі Національного банку, так і в системі органів виконавчої влади);
- виконання комплексу робіт щодо забезпечення отримання якісних первинних статистичних даних для складання кварталних фінансових рахунків – упровадження обстежень небанківських фінансових установ (страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, інвестиційні фонди, дилери цінних паперів тощо) та створення повноцінної системи статистики цінних паперів.

Література

1. Головка В. Система національних рахунків України: вчора, сьогодні, завтра // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 4. – С. 3–6.
2. Головка В. Статистика Національного банку України у світлі сучасних викликів // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 5. – С. 4–9.
3. Системи національних рахунків. Євростат, МВФ, ОЕСР, ООН, Світовий банк, Брюссель/Люксембург, Вашингтон, О.К., Нью-Йорк, Париж, 1998 рік.
4. Керівництво з грошово-кредитної та фінансової статистики, МВФ, 2000.
5. Керівництво з платіжного балансу, МВФ, 1993.
6. Класифікація інституційних секторів економіки України, затверджена наказом Держкомстату України від 18.04.2005 р. № 96 (зі змінами).
7. Quarterly euro area and European union accounts for institutional sectors (European sector accounts). – Frankfurt am Main: ECB – Eurostat, 2007. – 30 p.
8. ECB Monthly Bulletin – Euro Area statistics Methodological notes (chapter 3 – Euro area accounts), ECB, 2010. – 16 p.

Банкноти України/

Поповнення готівково-грошового обігу банкнотами номіналами 50 і 10 гривень у червні – липні 2011 року

Готівково-грошовий обіг в Україні, починаючи з 1 червня 2011 року поповнено банкнотою номіналом 50 гривень, а з 1 липня – банкнотою номіналом 10 гривень 2011 року випуску. Планується поповнити обіг також банкнотами 2011 року випуску: номіналом 1 гривня – з 1 вересня, номіналами 5 і 200 гривень – з 1 листопада, номіналами 2 та 500 гривень – з 1 грудня 2011 року. Банкноти номіналами 20 і 100 гривень мають поповнити готівково-грошовий обіг із 1 березня 2012 року.

Поповнення готівково-грошового обігу банкнотами гривні 2011 і 2012 років випуску здійснюється на підставі постанови Правління Національного банку України

№ 55 від 4 березня 2011 року з метою забезпечення готівкового обігу відповідно до статей 34 і 35 Закону України «Про Національний банк України» та у зв'язку з призначенням на посаду Голови Національного банку України С.Г.Арбузова.

Банкноти гривні 2011 року виготовлення вводяться в обіг в межах планового випуску. Дизайн цих банкнот не відрізняється від дизайну банкнот гривні відповідного номіналу зразка 2003 та наступних років випуску, окрім зазначеного на них року випуску та підпису Голови Національного банку України.

БАНКНОТА НОМІНАЛОМ 50 ГРИВЕНЬ

Лицьовий бік

Зворотний бік

БАНКНОТА НОМІНАЛОМ 10 ГРИВЕНЬ

Лицьовий бік

Зворотний бік

Центр іноземних мов «Golden Staff»

Фінансова англійська для фахівців усіх напрямів роботи з фінансами: банківська справа, корпоративні фінанси, бухгалтерія, МФСЗ та ін.

Інші спеціалізовані програми: юридична англійська, для фахівців з маркетингу, логістики, HR, IT-технологій та ін.

Практичні бізнес-навички: ділова кореспонденція, переговори, презентації, ділові зустрічі та ін.

Корпоративне навчання. Дистанційні програми. Організація занять у Києві та регіонах України.

Наші клієнти:

«Укрсоцбанк», «Райффайзен БАНК АВАЛЬ», «Правексбанк», «Укрсиббанк», «ПУМБ», «PricewaterhouseCoopers», «Ernst & Young», «Deloitte», «BAKER TILLY», «Lafarge», «TNT», «Danone», «Страховые традиции», «Radisson SAS», «Nestle» та інші

Київ, вул. Шота Руставелі, 39/41, 13-й поверх. Тел.: (044) 289-38-06, 289-32-72, www.staff.ua

Дослідження/

Інна Співак

Кандидат економічних наук,
начальник відділу макроекономічного
аналізу та короткострокового
прогнозування департаменту економічного
аналізу та прогнозування
Національного банку України

Андрій Даниленко

Кандидат економічних наук,
начальник відділу аналізу економічної
політики департаменту економічного
аналізу та прогнозування
Національного банку України

Реформування системи валютного регулювання: галопом чи стримано?

Діюча система валютного регулювання в Україні за останні роки зазнала певного коригування, виходячи з реалій макроекономічного розвитку країни. Запроваджені заходи децю розширили можливості роботи учасників валютного ринку, проте з урахуванням динаміки економічних процесів (як внутрішніх, так і зовнішніх) ці методи потребують подальшого вдосконалення, зокрема – поступової відмови від системи жорсткого адміністративного управління валютними процесами. У статті аналізується нинішня система валютного регулювання. Узагальнивши міжнародний досвід, автори розглядають можливість створення такої системи валютного регулювання, яка б забезпечувала ефективне функціонування ринків, захищала інтереси інвесторів і водночас запобігала виникненню криз.

Високий рівень відкритості економіки України робить її доволі чутливою до зовнішніх шоків. Через низьку ефективність кредитного каналу та каналу відсоткових ставок трансмісійного механізму основним важелем впливу Національного банку України на економіку поки що є валютно-курсова політика. За таких умов стрімка лібералізація руху капіталу створюватиме лише додаткові фінансові шоки і може призвести до втрати контролю за рухом короткострокового капіталу.

Тому одним із важливих елементів забезпечення фінансової стабільності та розвитку є створення раціональ-

ної і зваженої системи валютного регулювання, яка, з одного боку, забезпечувала б ефективне функціонування ринків та захищала інтереси інвесторів, а з другого – не створювала загрози виникнення криз. Діючи нині систему валютного регулювання слід переглянути, врахувавши особливості поточної ситуації та перспективи розвитку вітчизняної і світової фінансових систем. У подальшому вона має базуватися на міжнародному досвіді та напрацьованих принципових підходах до валютного регулювання; не стримувати розвиток ринку та запобігати появі криз.

ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ПОТОЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Вітчизняна економіка та банківська система поступово оговтуються від шоків 2008–2009 років. Інфляція у річному вимірі вже повернулася до рівня однозначного числа – 9.1% за 2010 рік та 9.4% у квітні 2011 року. Відновлюється економічна активність – за 2010 рік приріст ВВП становив 4.2%, за I квартал 2011 року порівняно з I кварталом минулого року, за оцінками НБУ, зростання перевищувало 5%. Зведений платіжний баланс був пози-

тивним як у минулому році, так і в I кварталі нинішнього року. Причому відносно невеликий дефіцит поточного рахунку перекривався профіцитом за фінансовим рахунком.

Проте рівень доларизації залишається досить високим, спостерігаються значні накопичені валютні дисбаланси:

- частка кредитів у іноземній валюті становить 46.2%, депозитів — 41.4% (на 01.04.2011 р.). Водночас розрив між кредитами та депозитами в іноземній валюті — понад 161 млрд. грн.;
- співвідношення між депозитами та кредитами в іноземній валюті терміном понад рік на кінець березня 2011 року становило 25.4% (24% на початок 2011 року порівняно з 60.9% на початок 2005-го);
- приріст іноземної валюти поза банківською системою за 2000 року сягнув 66 млрд. доларів США, у тому числі за 2010 рік — 7.3 млрд. доларів. За нинішнім курсом це майже 520 млрд. грн., що практично порівнянно з обсягом грошової маси (598 млрд. грн. на кінець 2010 року);
- залишається високим рівень зовнішньої заборгованості банківської системи — 28.1 млрд. доларів за станом на 01.01.2011 р. (що становить 81.2% від рівня міжнародних резервів), причому короткостроковий зовнішній борг за залишковим терміном погашення — 14.3 млрд. доларів.

Тобто фактично іноземна валюта значно більшою мірою, ніж національна виконує функції мірила вартості, засобу заощаджень громадян України, а в тіньовій економіці — також і платіжного засобу.

Серйозною проблемою для України, особливо в сучасних умовах значної потреби у зовнішньому фінансуванні (передусім у довгострокових інвестиціях у розбудову національної економіки), залишається низький рівень довіри інвесторів до нашої економіки. Наприклад, премія за ризик за українськими облігаціями (індикатором якого може бути показник EMBI+ спред Україна¹) майже у півтора раза вища за середній для нових ринкових економік (за станом на 18.04.2011 р. — 400 б. п. проти 272 б. п. відповідно). За наяв-

ності високої поточної та прогнозованої інфляції на наступні два роки існує різниця між ціною залучення коштів у іноземній валюті на зовнішньому ринку та розмішених на внутрішньому ринку. Так, при ставці LIBOR за кредитами в доларах США терміном на 12 місяців 2.1% (за станом на 14.04.2011 р.) середньозважена ставка за кредитами в гривні в Україні становить 14.9% (за станом на кінець березня 2011 року). Така різниця стимулює залучення капіталу на зовнішньому ринку.

Водночас у разі появи загроз світових чи внутрішніх шоків, особливо в умовах відкритості економіки України², існує висока ймовірність швидкого відпливу капіталу. Досвід останньої кризи вже показав, наскільки наша держава залежна від світових тенденцій на фінансових ринках і якою мірою ми можемо від цього постраждати.

Додатковий фактор ризику — накопичені обсяги ОВДП, що перебувають у власності нерезидентів (за 2010 рік — близько 11 млрд. грн.), які за умови навіть незначної невизначеності можуть бути раптово виведені з України (за I квартал нинішнього року обсяг ОВДП зменшився на 1.9 млрд. грн.).

Ефективність впливу монетарної політики на кошти в іноземній валюті, особливо враховуючи їх обсяги поза банками, значно менша, ніж на кошти в гривні.

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Діюча система валютного регулювання фактично базується на Декреті Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання і валютного контролю” 1993 року з незначними змінами. Він практично не виконує своє головне завдання — стримання відпливу капіталу. Непродуктивний відплив капіталу лише за параметрами, які можуть бути оцінені НБУ (фіктивні операції з цінними паперами, фіктивні платежі за імпортом, переви-

щення суми платежів за імпортом порівняно з вартістю його обсягу) за 10 років становить понад 30.5 млрд. доларів США (слід зазначити, що за 2009—2010 рр. цей показник становив лише 0.23 млрд. доларів). При цьому тут не враховане можливе зниження вартості експорту, завищення вартості імпорту тощо.

Існуюча нормативна база за бюрократизована — вона вимагає отримання багатьох дозвільних документів, передбачає великі терміни отримання ліцензій і гальмує розвиток економічних процесів, передусім інвестицій із України.

ПРИНЦИПИ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЙ ІЗ РУХОМ КАПІТАЛУ

У міжнародній практиці загальноприйняті такі принципи лібералізації:

- 1) прямі інвестиції за кордон здійснюються раніше від портфельних;
- 2) операції з акціями — раніше від операцій із довгостроковими казначейськими зобов'язаннями;
- 3) операції з довгостроковими казначейськими зобов'язаннями — раніше від операцій з короткостроковими;
- 4) валютні операції підприємств — раніше від валютних операцій населення;
- 5) усі валютні операції — раніше від операцій з відкриття резидентами валютних рахунків за кордоном;
- 6) чітке визначення повноважень НБУ та Кабінету Міністрів України у сфері валютного регулювання.

Причому лібералізація прямих інвестицій є найбільш безпечною та корисною. Постійно має вестися контроль за припливом короткострокового капіталу: йому притаманні найсильніші й непередбачувані коливання та ризики провокування кризової ситуації. Мають бути скасовані обмеження на відкриття резидентами депозитів за кордоном. Норми пруденційного контролю щодо розміру відкритої валютної позиції банків теж повинні зберігатися найдовше.

Важливим елементом є зміни у валютно-курсовій політиці, зокрема — запровадження гнучкого валютного курсу.

МВФ останнім часом змінив свою позицію щодо необхідності прискореної лібералізації на більш виважений підхід, близький до зазначених вище принципів.

¹ Індекс EMBI+ (Emerging Market Bond Issue +) spread розраховується компанією JPMorgan як різниця між прибутковістю найліквідніших євробондів суверенних емітентів та державних компаній нових ринкових економік (включно з Україною) та прибутковістю держоблігацій США (номінальна вартість емісії понад 500 млн. доларів США, термін погашення понад 2.5 роки).

² Частка зовнішньої торгівлі товарами та послугами у ВВП у 2010 році — 103.2%, за попередніми оцінками НБУ; борг із терміном погашення до кінця поточного року перевищував 47 млрд. доларів США на початок року за рівня офіційних резервів 36.4 млрд. на кінець березня 2011 року, при цьому частина приватного середньотривалості боргу може бути трансформована у короткостроковий і легально виведена з країни.

У цьому сенсі важлива думка експертів МВФ, висловлена у лютому 2010 року [1], про те, що контроль над потоками капіталу може бути одним із інструментів, які застосовуються в рамках формування економічної політики країни. Зокрема, попри в цілому прихильне ставлення до залучення іноземного капіталу, експерти визнали, що раптові зміни у напрямку потоку капіталів (тобто як різкий приплив, так і несподіваний відплив) можуть створити для держави-реципієнта низку фінансових та економічних проблем.

МВФ фактично поділяє думку експертів про те, що:

- приплив позичкового капіталу небезпечніший для країни-реципієнта, оскільки, на відміну від вкладень у акції, не приводить до більш рівномірного розподілу ризиків;
- масштабне надходження іноземного капіталу до країни часто сприяє буму кредитування, що є особливо небезпечним, коли валютні позички надаються суб'єктам, які не мають валютних надходжень (наприклад, населенню, а не експортерам);
- країни, які мали перед кризою значні обсяги зовнішнього боргу та масштабні зовнішні інвестиції у фінансовий сектор, більше постраждали від глобальної фінансової кризи.

Експерти також визнали, що нерідко запровадження/збереження заходів, які обмежують потоки капіталу, були частково чи повністю ефективними, і застосування інших монетарних заходів було б недоцільним.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ШВИДКОЇ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ РУХУ КАПІТАЛУ, АБО ЧИ ЗАВЖДИ “ШВИДКО” – ОЗНАЧАЄ “ЕФЕКТИВНО”?

Міжнародний досвід свідчить, що швидка лібералізація (з порушенням послідовності заходів) призводить до швидкого припливу капіталу і виникнення “бульбашок” у фінансовій системі та в економіці в цілому. В умовах недостатнього рівня розвитку та капіталізації фінансової системи негативні наслідки для фінансової системи будуть ще значнішими. У разі шоків змін відбувається вплив капіталу, який може перевищити попередній приплив. Дії центрального банку в разі фіксації валютного курсу більшою мірою залежать від потоків іноземної валюти. Розглянемо кілька прикладів.

Таїланд (1990–1998 рр.). Протягом

1990-х років тут було знято обмеження на рівень відсоткових ставок; скасовано вимоги щодо дозволу на виведення за кордон інвестиційних фондів, дивідендів, прибутків, виплат за кредитами, придбання валюти для цілей поточного рахунку; збільшено дозволені до вивезення суми у батах та іноземній валюті; тривав розвиток офшорного банківського бізнесу. Водночас стрімко поглибився дефіцит поточного рахунку, що фінансувався за рахунок зростання зовнішньої заборгованості (у 1992–1995 рр. короткостроковий борг зріс із 18.9 до 41.1 млрд. доларів). Під час кризи 1998 року відплив капіталу з Таїланду становив 14.1 млрд. доларів.

Чилі (1990–1998 рр.). У 1991–1992 роках спрощено умови прямого інвестування за кордон та лібералізовано процедури банківського кредитування нерезидентів. Резиденти отримали можливість використовувати іноземну валюту, одержану на неофіційному ринку, для здійснення іноземних інвестицій. У період 1993–1996 рр. темпи лібералізації рахунку операцій із капіталом прискорилися. Мінімальний термін утримання інвестицій у країні було зменшено з трьох до одного року, при цьому обмеження на репатріацію прибутків скасували. Портфельні інвестиції за кордон заохочувалися наданням можливості інституційним інвесторам здійснювати вливання коштів у іноземні фінансові інституції: пенсійні фонди мали можливість інвестувати за кордон до 16% своїх активів (із них до 10% – в акції); компанії зі страхування життя – до 15% від активів, інші страхові компанії – до 20%; банки мали можливість інвестувати до 70% від сплаченого капіталу та резервів (у тому числі до 40% в одну країну).

Під впливом фінансової кризи чистий відплив короткострокового капіталу у 1999 році становив 8% від ВВП та був безпосередньо зумовлений поведінкою пенсійних фондів і комерційних банків (передусім тих, що належали нерезидентам), які стрімко збільшили частку інвестицій в іноземні активи.

Україна (2008 р.). Лише за IV квартал 2008 року від'ємний обсяг валютних інтервенцій сягнув 10.3 млрд. доларів.

У кожному наведеному випадку можна виділити також низку інших факторів, які призвели до глибоких кризових явищ. Проте саме швидка

лібералізація стала одним із ключових факторів посилення вразливості розглянутих вище економік.

Якщо ж країна дотримується правильної послідовності етапів лібералізації операцій із капіталом (про них піде мова далі) після проведеної реформи внутрішнього фінансового сектору та досягнення макроекономічної стабілізації вразливість економіки до зовнішніх шоків буде значно нижчою (Польща, Індія, Китай, Казахстан).

УМОВИ ТА ЕТАПИ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Під час лібералізації системи валютного регулювання слід брати до уваги такі зовнішні та внутрішні чинники:

1. Цінові зовнішні шоки (коливання цін на світових товарних ринках, особливо на енергоносії) можуть суттєво дестабілізувати ситуацію з зовнішньою ліквідністю і платоспроможністю держави. Це потребує узгодження лібералізації системи валютного регулювання зі станом платіжного балансу;

2. Суттєвий вплив заощаджень за кордон негативно вплине на появу в державі адекватних інструментів інвестування й розвитку внутрішнього фондового ринку, а також може призвести до нестачі внутрішніх фінансових ресурсів при зростанні попиту на них із боку реального сектору. Лібералізація системи валютного регулювання відносно інвестицій в іноземні активи буде доцільною зі зменшення різниці щодо валютного і суверенного ризику України та інших держав;

3. Спекулятивні атаки на валютний курс, які можливі й за наявності фундаментального макроекономічного балансу в економіці. Підвищення ступеня мобільності капіталу може призвести до збільшення кількості короткотермінових операцій спекулятивного характеру, які суттєво залежать від очікувань інвесторів, чутливих до внутрішньої та зовнішньої кон'юнктури;

4. Неплатоспроможність підприємств нефінансового сектору в разі значного зростання їх заборгованості, доларизації зобов'язань та різких коливань обмінного курсу;

5. “Регулятивний арбітраж” – можливості обходити встановлені обмеження на проведення окремих операцій через канали, щодо яких вже

пом'якшені вимоги валютного регулювання — лібералізовані операції;

6. Втрата довіри до дій органів влади у разі невдалого впровадження ризиків змін системи валютного регулювання, що може посилити наміри іноземних інвесторів реструктурувати портфелі та вивести капітал із країни.

Лібералізація системи валютного регулювання повинна здійснюватися поетапно за наявності таких передумов:

- досягнення цінової стабільності й відносної стабільності платіжного балансу в середньостроковій перспективі;
- досягнення прогресу в структурній перебудові економіки, подолання диспропорцій на товарних ринках та забезпечення сталих темпів економічного зростання;
- забезпечення достатнього рівня розвитку в Україні інфраструктури фінансових ринків, що дасть змогу НБУ застосовувати інструменти опосередкованої дії (операції на відкритому ринку) та створить ефективні механізми інвестування капіталу;
- розширення внутрішнього споживання та зменшення залежності від зовнішніх шоків;
- поліпшення інвестиційного клімату в Україні.

Поступово лібералізувати валютний ринок та перейти до вільного руху іноземного капіталу можна в три етапи.

I етап. Пом'якшення тих норм, які не стосуються перетікання капіталу, а саме:

- правил торгівлі іноземною валютою та банківськими металами;
- порядку переміщення, переказування й пересилання резидентами та нерезидентами національної валюти через митний кордон;
- правил вивезення, переказування й пересилання іноземної валюти фізичними особами-резидентами за межі України.

Крім того слід:

1) розширити межі застосування гривні в міжнародних розрахунках, оскільки нині у безготівкових розрахунках за зовнішньоторговельними операціями її використовують лише резиденти країн СНД та Балтії;

2) розширити використання гривні за неторговельними операціями, надавши можливість іноземним банкам здійснювати валютнообмінні операції з готівковою гривнею на території іноземних країн;

3) розширити сфери повноважень НБУ — в законопроекті “Про систему валютного регулювання та валютного контролю” передбачити положення щодо контролю за ввезенням в Україну іноземного капіталу.

II етап. Більш рішуча лібералізація валютного регулювання у разі стійкого позитивного сальдо торговельного балансу та суттєвого впливу іноземного капіталу, а саме:

- запровадження на біржовому сегменті валютного ринку ф'ючерсних контрактів, а також надання дозволу на укладення форвардних контрактів на купівлю іноземних валют із розрахунками за ними в іноземній валюті під зовнішньоторговельні контракти банків та їх клієнтів терміном понад рік;
- скасування механізму Системи підтвердження угод із торгівлі іноземною валютою;
- подовження термінів розрахунків за зовнішньоторговельними операціями з 90 до 120–180 днів;
- пом'якшення умов здійснення резидентами капітальних операцій, яким притаманні незначні коливання і які є необхідними елементами бізнесу, зокрема — прямих інвестицій за кордон шляхом заохочення вкладення українського капіталу в підприємства, участь у яких сприятиме просуванню вітчизняних товарів на західні ринки.

Одночасно це вимагатиме більшої уваги до вдосконалення норм пруденційного контролю та фінансової звітності й використання відповідних механізмів щодо упередження можливого впливу інвестицій за межі України, протидії зростанню рівня доларизації та зниженню керованості грошово-кредитним і валютним ринками.

III етап. Процес посилення євроінтеграції України:

- норми щодо ввезення (вивезення), переказування та пересилання через митний кордон фізичними особами-резидентами та нерезидентами як національної валюти, так і іноземної валюти будуть поступово збільшуватися з тим, щоб наблизитися до норм країн-членів ЄС, де ввезення (вивезення) готівкової валюти в сумі до 15 тис. євро здійснюється без декларування митним органом;
- враховуючи те, що в межах ЄС перекази фізичних осіб не обмежуються щодо призначення та суми, НБУ на підставі результатів моніторингу щодо впливу цих операцій на

платіжний баланс країни поступово переглядатиме чинні норми, встановлені для переказів за межі України, що здійснюються в іноземній валюті фізичними особами;

- за умови набуття Україною членства в ЄС повинна бути скасована вимога повернення резидентами у встановлені терміни валютної виручки. У разі участі в іншому інтеграційному угрупованні ця норма має бути гармонізована в узгоджених межах.

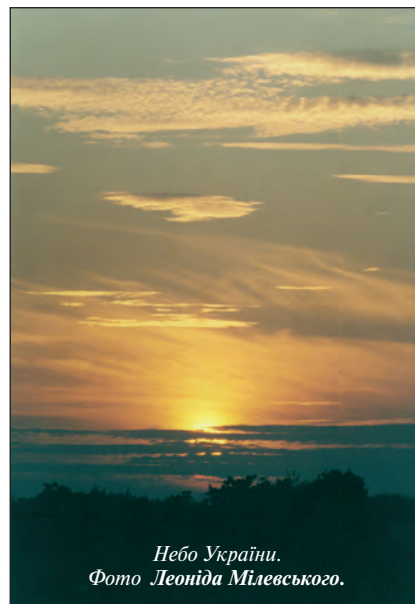
ВИСНОВОК

Лібералізацію руху капіталу доцільно проводити лише після одночасного запровадження змін в економічній та монетарній політиці. Ні в якому разі лібералізація не має передувати таким змінам.

Необхідними умовами забезпечення ефективного руху капіталу є наявність у країні надійних фінансових установ, ефективної системи регулювання та зваженої й стійкої макроекономічної ситуації.

У процесі підготовки проекту закону щодо системи валютного регулювання необхідно врахувати викладені вище принципи та умови, а також попередні напрацювання Національного банку України у цій сфері.

Під час підготовки проекту відповідного закону доцільно провести обговорення його положень, у якому мають взяти участь Національний банк, Кабінет Міністрів України, інші зацікавлені державні органи, представники банківських, ділових та наукових кіл.

Небо України.
Фото Леоніда Мілевського.

Анатолій Вожжов

Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри "Фінанси і кредит"
Севастопольського національного
технічного університету

Олексій Білоусов

Студент кафедри "Фінанси і кредит"
Севастопольського національного
технічного університету

Дослідження/

Україна в новій архітектурі світової валютної системи

Зміни в сучасній світовій економіці впливають на валютну систему, що може призвести до перебудови її архітектури. У статті розглядається перспектива створення нових резервних валют і трансформації світової валютної системи з бівалютної в полівалютну, а також аналізуються можливості і роль регіональних економічних союзів у процесі створення нової валюти.

СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

За Паризької і Генуезької валютних систем майже весь державний резерв країн розміщувався в золоті. З часом основною резервною валютою поряд із золотом став долар США, який витіснив англійський фунт стерлінгів унаслідок глобальних історичних подій. Перша і Друга світові війни значно послабили економіки основних країн-учасниць, що дало змогу США отримати значний дохід у вигляді золота за постачання військової техніки й товарів споживання воюючим країнам. У результаті цього на початок 1949 року вже 70% (22 тис. тонн) світових запасів золота опинилося в руках однієї країни, яка стала єдиною в світі, чий центральний банк зміг вільно обмінювати свою національну валюту на золото. Міжнародна конференція в Бреттон-Вудсі законодавчо закріпила міжнародну конвертованість

Сучасна валютна система є сукупністю валют, вільні ринкові курси яких встановлюються співвідношенням попиту і пропозиції на них на валютних ринках з боку бірж, центральних і комерційних банків. У рамках цієї системи сформувалася певна кількість резервних валют, які використовують центральні банки різних країн для формування національних золотовалютних чи міжнародних фінансових резервів [1].

Нині основними резервними валютами є долар США і євро, що характеризує сучасну валютну систему як бівалютну. Фінансова криза показала недостатню її стійкість. Нестабільність долара США в останні роки знижує довіру до нього з боку суб'єктів

економічних відносин, що призводить до зменшення попиту на цю валюту для використання як засобу заощадження і спонукає країни-експортери розробляти заходи захисту від втрат при взаємних розрахунках.

Проблему зниження довіри до долара США і можливих у зв'язку з цим змін в існуючій валютній системі вже досліджувало чимало авторів, причому їх думки розділилися. О.І.Барановський, А.Л.Костін, А.Б.Кобяков, О.Н.Кондратьєв, М.Л.Хазін наводять аргументи на користь трансформації валютної системи у полівалютну в результаті зменшення ролі долара США у світовій економіці [2; 3; 4; 5]. Прихильники іншої точки зору, наприклад А.С.Гальчинський, вважають, що тільки одна з валют повинна виконувати роль світових грошей [6, с. 176].

У цій статті, яка є продовженням низки публікацій одного з авторів [7; 8; 9; 10; 11], поміркуємо над проблемою подальшого розвитку світової валютної системи.

долара США, зобов'язавши країни встановити паритет валют у золоті чи американських доларах за ціною 1 долар = 0.888671 грам чистого золота за станом на 1 липня 1944 року. Таким чином долару США фактично було надано статус основної резервної валюти з надійним забезпеченням значними золотими запасами [12].

Американці змогли за період існування Бреттон-Вудської системи потужно розвинути свою економіку і зайняти лідируючі позиції за показниками ВВП та обсягом міжнародної торгівлі, що зробило долар США де-факто всесвітньою резервною валютою. Ця валюта стала надійним засобом обігу, платіжним засобом при проведенні міжнародних розрахунків, засобом накопичення та мірою вартості, а найголовніше — світовими грошима. З огляду на надійність та вільну конвертованість долара США центральні банки інших країн використовували його як основну резервну валюту, а золото — лише для формування найстабільнішої частини резервів. У таких умовах у світі сформувалася й функціонувала до кінця XX століття моновалютна система з єдиним емітентом світової валюти — Федеральною резервною системою США, при цьому американський долар перетворився на еквівалент золота.

У ході економічного розвитку збільшувався розрив між обсягами світового ВВП, зовнішньої торгівлі, кількістю доларів, що перебували в обігу, з одного боку, та запасами золота в розпорядженні ФРС — з другого, що спричинило обмеження вільного обміну долара США на золото. У 1976 році на зміну Бреттон-Вудській прийшла Ямайська валютна система, внаслідок чого фіксований курс національних валют змінився плаваючим. Прив'язку курсів валют до золота було скасовано, і золото втратило функцію забезпечення резервної валюти.

Нині та чи інша валюта може отримати статус резервної завдяки суттєвому та стабільному попиту на неї з боку бірж і банків. Обсяг ВВП і позитивні показники торгового балансу країни, які, власне, й зумовлюють стабільно високий попит на валюту, є сучасним забезпеченням необхідного для обігу обсягу резервної валюти.

На початку XXI століття після введення Європейським Союзом нової резервної валюти — євро, моновалютна система трансформувалася в бівалютну. У момент її запровадження в

Динаміка зміни обсягів світових золотовалютних резервів у розрізі валют

Назва валюти	Відсотки							
	1995 р.	1997 р.	1999 р.	2001 р.	2003 р.	2005 р.	2007 р.	2009 р.
Долар США	59.0	65.2	70.9	70.7	65.8	66.4	64.1	61.5
Євро			17.9	19.8	25.3	24.3	26.3	28.1
Німецька марка	15.8	14.5						
Англійський фунт стерлінгів	2.1	2.6	2.9	2.7	2.6	3.6	4.7	4.2
Японська єна	6.8	5.8	6.4	5.2	4.1	3.7	2.9	3.0
Французький франк	2.4	1.4						
Швейцарський франк	0.3	0.4	0.2	0.3	0.2	0.1	0.2	0.1
Інші валюти	13.6	10.2	1.6	1.2	1.9	1.9	1.8	3.1

1999 році світові золотовалютні резерви на 17.9% склалися з євро. Це сталося внаслідок того, що саме воно об'єднало в собі відразу кілька вільно конвертованих валют — німецьку марку, французький франк, італійську ліру. Німецька марка і французький франк, сумарна частка яких у міжнародних валютних резервах становила 15.9% у 1997 році, і забезпечили вигідну стартову позицію євро у валютних резервах центральних банків різних країн світу, що підтверджується даними таблиці [13; 14].

Розширення Євросоюзу з 8 до 27 країн і відповідне розширення зони впливу євро, збільшення обсягів міжнародної торгівлі з розрахунками в євро забезпечили збільшення його частки в міжнародних валютних резервах за 10 років до 28.1% — тобто більш як на 10%. За цей же період частка долара США у світових валютних резервах скоротилася з 70.9 до 61.5%. За результатами 2009 року 89.6% міжнародних фінансових резервів усіх країн світу були в доларах США і євро. По суті сучасна валютна система де-факто перетворилася на бівалютну. Євро, як і долар, є повноцінним еквівалентом золота у світовій економіці. Однак це й досі юридично не оформлено.

Попит на нові валюти при отриманні ними статусу резервної повинен бути підкріплений вагомими обсягами експорту. Експортними можуть бути промислові й продовольчі товари, дорогоцінне каміння й метали, нафта, природний газ, інші корисні копалини, стратегічні або унікальні товари.

На сьогодні економіки США і Європейського Союзу переважають над економіками інших країн світу, жодна з яких не здатна була до недавнього часу сповна протистояти їм. Із часом становище змінюється — до числа лідерів приєднався Китай, а в разі об'єднання деяких країн із великими експортними потоками в економічні

союзи і запровадження ними спільної нової валюти можуть статися й інші зміни. Сукупний обсяг ВВП цих країн стане забезпеченням нової валюти, а об'єднання кількох країн із їх диверсифікованими експортними потоками різноманітної продукції знизить можливі ризики використання цієї валюти. Політика таких економічних союзів буде спрямована на поступове розширення сфери впливу своєї нової валюти й подальше отримання нею статусу резервної спочатку в регіональному, а потім і в світовому масштабі. На практиці чимало країн уже розпочало працювати над створенням нових регіональних економічних союзів із метою консолідації економічного потенціалу та обсягів експорту.

РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

1 січня 2008 року шість країн — членів Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (Gulf Cooperation Council або GCC) — Бахрейн, Катар, Кувейт, ОАЕ, Оман, Саудівська Аравія — з метою запровадження нової валюти під назвою “Динар затоки” або “халіджі” оголосили про створення власного спільного ринку.

До створення власної валюти їх спонукає необхідність, спричинена значними фінансовими втратами, які виникають при “прив'язці” валют цих країн до долара США, курс якого повільно знижується. Вважається, що стримує ці країни від переходу на нову валюту лише технічна неготовність. У разі успіху стабільність нової валюти забезпечить високий попит на неї з боку імпортерів для придбання природних ресурсів, що видобуваються в цих країнах. При цьому передбачається, що національні валюти будуть, як і раніше, обслуговувати внутрішній товарооборот кожної з країн. Це усуває для “Динара

затоки” ризики можливого нерівномірного розвитку країн, що входять у цей союз, на відміну від сучасного становища євро [15; 16; 17].

Ще одна валюта, яка може з'явитися на світовій арені, розробляється країнами Азії та Тихоокеанського басейну і має назву АСУ — Одиниця азійської валюти (Asian Currency Unit). Запровадження нової валютної одиниці ініційоване Азіатським банком розвитку. Планується, що АСУ буде “кошиком” із 13 валют азійських країн, однак, на думку аналітиків, головними серед них стануть китайський юань і японська єна, оскільки Китай та Японія мають великі обсяги золотовалютних резервів [18].

Країни Латинської Америки планують створення двох економічних союзів. Першим кроком до формування регіонального союзу з єдиною латиноамериканською валютою було створення наприкінці 2007 року латиноамериканського аналога Міжнародного валютного фонду — Банку Півдня (Banco del Sur). Другим кроком, що наближає до створення регіонального союзу, стало створення південноамериканського блоку — Союзу Південноамериканських націй (Unión de Naciones Suramericanas). Для цього регіонального економічного союзу, як і для азійського, характерні істотні обсяги ВВП, зовнішньої торгівлі, істотна диверсифікація економік, що значно знижує ризики нової регіональної валюти [19].

Країни-учасниці ще однієї організації — Боліваріанської альтернативи для народів Латинської Америки (ALBA) — бачать свій подальший розвиток у переході до нової умовної одиниці взаєморозрахунків, що отримала назву “сукре”. Передбачається спочатку використовувати її як віртуальну, а в подальшому — як повноцінну валюту. Причиною її запровадження стало бажання відмовитися від взаєморозрахунків у доларах США через його нестабільність [20].

Країни Південної Африки: ПАР, Намібія, Свазіленд, Лесото, Ботсвана також розробляють проект створення регіональної валюти. Першим реальним кроком на цьому шляху було запровадження в 1998 році в регіоні єдиних туристичних чеків, випущених у західноафриканських розрахункових одиницях (ЗАРО), які приймалися до оплати всіма банками. Планується до 2028 року здійснити перехід усього континенту на нову валюту “афро”, проте багато країн

мають намір спочатку вступити в менш масштабні фінансові спілки, — наприклад, Західноафриканський економічний і валютний союз та Центральнопівденноафриканське валютно-економічне співтовариство [20].

На початку 2006 року про об'єднання національних валют також заявляли Австралія і Нова Зеландія. На урядовому рівні було вирішено детально вивчити можливості такого переходу, враховуючи значний обсяг взаємного товарообороту.

Країни групи БРІКС, до складу якої входять Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південно-Африканська Республіка, на саміті в Китаї в квітні 2011 року розглянули низку питань щодо подальшого розвитку валютних відносин і дійшли висновку, що роль валют країн, які розвиваються, в глобальній валютній системі повинна зрости [21].

На території Євразії також ведеться активна робота зі створення нового регіонального економічного союзу — ЄврАзЕС, першим кроком до створення якого став Євразійський економічний союз, заснований 10 жовтня 2000 року Білоруссю, Казахстаном, Киргизією, Росією і Таджикистаном [22]. У ході розвитку цієї програми 9 грудня 2010 року прийнято “Декларацію про формування Єдиного економічного простору Республіки Білорусь, Республіки Казахстан та Російської Федерації”. ЄврАзЕС у таких умовах є реальною платформою для створення нового регіонального валютного союзу, а валютна політика країн-учасниць спрямована на послідовне скасування обмежень на використання внутрішніх валют всіх держав-учасниць за поточними операціями, встановлення єдиного обмінного курсу національних валют за поточними операціями платіжного балансу, допуск банків-нерезидентів на внутрішні валютні ринки, скасування обмежень на ввезення і вивезення національної валюти уповноваженими банками [22; 23].

Нині можливість створення нових резервних валют і економічних союзів стає все реальнішою через нестабільність долара США. Через валюту, яка постійно дешевшає, в США може виникнути внутрішня економічна криза. Запобігти цьому можна шляхом своєчасної відмови від долара та заміни його на нову валюту.

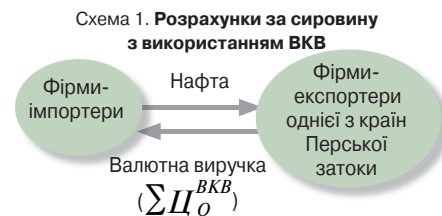
Із метою мінімізації економічного збитку від девальвації долара Сполучені Штати ведуть переговори про

створення Північноамериканського Союзу (НАУ) на основі Північноамериканської угоди про вільну торгівлю, до якого увійдуть США, Канада і Мексика. На саміті в Техасі, що відбувся ще в березні 2005 року, лідери трьох країн офіційно ввели в обіг термін “амеро” — назву нової валюти, яка повинна змінити американський і канадський долари, а також мексиканський песо. Обмін амеро на долар за курсом 1:1 істотно знизить соціальну напругу всередині США, оскільки її резиденти зможуть вільно користуватися новою валютою на внутрішніх ринках. Однак цей крок призведе до знецінення всіх доларових заощаджень зовнішніх власників [24].

РЕГІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ СОЮЗИ

Усі регіональні економічні союзи мають на меті консолідацію експортних потоків з метою досягнення новою валютою статусу вільно конвертованої. Розглянемо на прикладі країн Перської затоки принципів проведення торгових експортних операцій до і після створення регіонального економічного союзу.

Нині фірми-імпортери купують нафту у фірм-експортерів однієї з

країн Перської затоки за вільно конвертовану валюту (ВКВ), що відображено на схемі 1.

У результаті угоди експортер отримує на свій банківський рахунок грошовий еквівалент проданої нафти у ВКВ за поточними контрактними цінами. При цьому держава в особі центрального банку отримує вільно конвертовану валюту від фірм-експортерів шляхом обміну її на національну валюту, яка необхідна фірмам-експортерам для забезпечення своєї господарської діяльності. При цьому національна валюта ще не користується високим попитом на міжнародному валютному ринку.

Сукупний дохід від експорту нафти й інших товарів у цьому випадку можна визначити за формулою (1):

$$D = \sum_{i=1}^n Q_i \times P_i = \sum \Pi_Q^{ВКВ}, \quad (1)$$

де D — дохід від експорту нафти й інших товарів;

Q_i — обсяг експорту в натуральному вираженні;

P_i — рівень цін (вільно конвертована валюта);

$\sum \Pi_Q^{BKB}$ — виручка у ВКВ (сума цін), отримана від експорту нафти і товарів.

Створення регіонального валютного союзу країнами Перської затоки передбачає впровадження спільної для цих країн нової валюти — халіджі, яка використовуватиметься для оплати купівлі-продажу нафти та інших товарів. Її емітентом буде центральний банк економічного союзу. Угода, принципи якої відображено на схемі 2, має реалізовуватися у кілька етапів: 1 — центральний банк економічного союзу емітує нову валюту й пропонує її валютній біржі; 2 — фірми-імпортери купують нову валюту на валютній біржі за вільно конвертовану валюту, 3 — фірми-імпортери купують нафту за нову валюту у фірм-експортерів.

При проведенні зовнішньоторговельних операцій за допомогою халіджі, регіональний економічний союз отримає подвійний прибуток. Перший

— у вигляді суми ВКВ (Π_Q^{BKB}), яку одержить центральний банк регіонального союзу країн-експортерів на підставі угоди з продажу халіджі на валютному ринку. Величина цього доходу визначається сукупним доходом, отриманим за експорт товарів усіма фірмами-експортерами всіх країн економічного союзу.

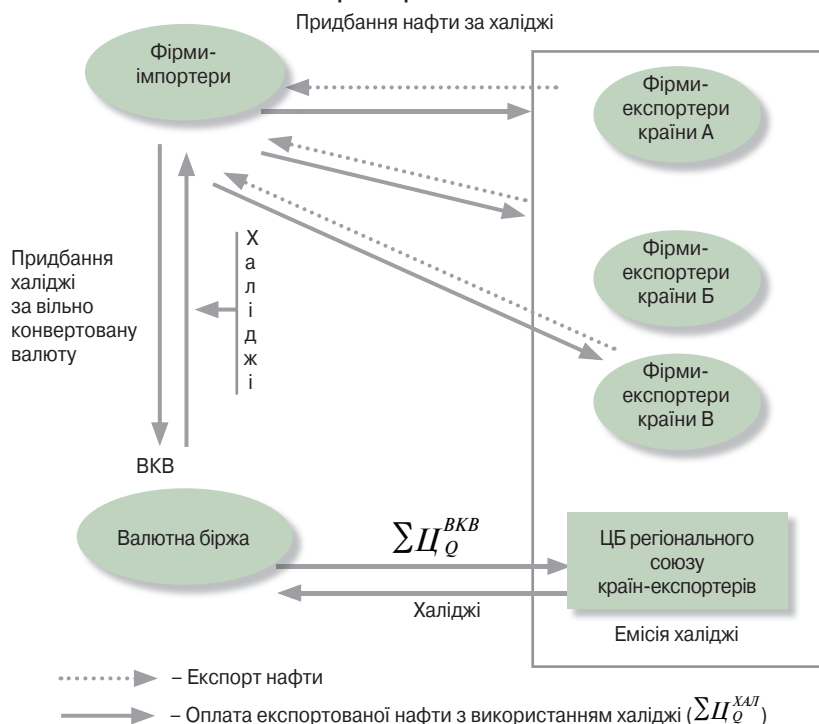
Другий дохід — це сума халіджі за постачання нафти фірмам країн-імпортерів, яку отримають фірми-експортери союзу. Ця сума є окремим доходом, оскільки валюта регіонального економічного союзу починає користуватися попитом на міжнародних валютних ринках і стає своєрідним товаром, необхідним для різних суб'єктів економіки. Дохід від експортних операцій після запровадження вільно конвертованої регіональної валюти (халіджі) розраховується за формулою (2):

$$D^{XAL} = \sum \Pi_Q^{BKB} + \sum \Pi_Q^{XAL}, \quad (2)$$

де D^{XAL} — дохід від експортних операцій після їх оплати із застосуванням халіджі зі статусом вільно конвертованої валюти;

$\sum \Pi_Q^{BKB}$ — сума ВКВ, отримана центральним банком союзу в обмін

Схема 2. Розрахунки за сировину за допомогою нової валюти економічного союзу країн Перської затоки

на свою національну валюту халіджі;

$\sum \Pi_Q^{XAL}$ — сума халіджі, отримана від імпортерів за поставку нафти.

Вільна конвертованість нової регіональної валюти і її забезпечення сукупним обсягом ВВП країн союзу, а також стійкий високий попит на регіональну валюту на міжнародних валютних ринках є обов'язковими передумовами отримання новою валютою статусу резервної. Із появою довіри до такої валюти з боку центральних банків та інших суб'єктів економіки вона починає розміщуватися в золотовалютні резерви центральних банків інших країн і отримує статус резервної.

Резервна валюта користується додатковим попитом з боку суб'єктів економічних відносин для розміщення її в резерви. Отже, це забезпечує центральному банку можливість здійснювати додаткову емісію резервної валюти з отриманням відповідного додаткового доходу.

Розглядаючи питання щодо отримання додаткового доходу від набуття валютою статусу резервної, зазначимо, що емісія національної валюти приносить державі-емітенту в особі його центрального банку дохід у вигляді сеньйоражу, тобто різниці між витратами на виготовлення грошей та отриманим номіналом. Якщо витрати на виготовлення банкнот сукупним номіналом 1000 грошових одиниць

становлять 30 грошових одиниць, то емітент отримує сеньйораж у сумі 970 грошових одиниць. Центральний банк від імені держави емітує гроші, збільшуючи їх кількість в обігу, й отримує дохід від цієї емісії, тому що нові гроші або спрямовуються на погашення державних зобов'язань, або передаються в борг суб'єктам господарської діяльності через рефінансування комерційних банків.

Величина додаткової емісії резервної валюти (KGO^{PB}) визначається додатковим попитом на неї. З одного боку, резервна валюта необхідна для створення міжнародного резерву держав, який забезпечує безперервне проведення міжнародних і внутрішніх розрахунків, а також використовується для вирішення нагальних проблем. З другого боку, попит на резервну валюту виражається в грошових сумах, потреба в яких виникає вже в процесі використання нової валюти для термінових вкладів, готівкових заощаджень населення, кредитування суб'єктів економіки інших держав їх банками. Величина ΔKGO^{PB} і визначає розмір сеньйоражу від додаткової емісії резервної валюти. Докладніше про розмір цієї величини йдеться у попередніх працях [1; 7; 8; 9; 10; 11].

Розмір сеньйоражу від емісії резервної валюти (ΔKGO^{PB}) в обсязі, визначеному величиною KGO^{PB} , і є до-

ходом держави від набуття валютою статусу резервної.

Таким чином, сукупний дохід після запровадження нової регіональної резервної валюти визначається за формулою (3):

$$D^{PPB} = D^{XAL} + \Delta KGO^{PB} = \sum \Pi_{\varnothing}^{BKB} + \sum \Pi_{\varnothing}^{XAL} + \Delta KGO^{PB}, \quad (3)$$

де D^{PPB} — дохід від набуття регіональної валютою статусу резервної;

ΔKGO^{PB} — сенйораж від додаткової емісії резервної валюти.

Регіональний валютний союз на практиці забезпечує отримання доходу, що визначається за формулою (4):

$$\Delta D = \sum \Pi_{\varnothing}^{XAL} + \Delta KGO^{PB}. \quad (4)$$

Отримання валютою статусу вільно конвертованої, крім додаткового доходу, дає змогу скоротити витрати на непряму конвертацію при двосторонніх розрахунках за товарними чи іншими операціями.

Статус резервної валюти дає змогу її емітенту зміцнити своє політичне становище в світі й протистояти негативному тиску з боку інших країн. Частина сенйоражу від додаткової емісії резервної валюти може використовуватися державою для фінансування витратних частин бюджету в соціальній сфері.

ВИСНОВКИ

Таким чином, отримання додаткових переваг від створення резервної валюти і підготовка самих США до падіння долара змушують інші країни світу створювати власні програми мінімізації економічного збитку в разі виникнення кризи, які полягають у створенні нових власних резервних валют на основі економічних союзів. Поява нових резервних валют призведе до трансформації сучасної бівалютної системи в полівалютну. Цей процес набуває незворотного характеру. За таких обставин США і Євросоюз будуть змушені зайняти місце в ряду емітентів резервних валют на однакових правах. Це може спричинити протистояння в глобальному масштабі, яке вже починає проявлятися.

Необхідно зазначити, що нова валюта на території союзу може застосовуватися як для зовнішніх і внутрішніх розрахунків (Європейський союз), так і лише для зовнішніх (країни Перської затоки). У процесі запровадження союзом нової валюти йому необхідно враховувати пози-

тивний досвід Євросоюзу, який ефективно вирішив проблему стабільності курсів функціонуючих валют, що підлягали заміні. Стабільність курсів валют усіх країн, які об'єднуються в економічний союз, важлива для забезпечення їх повної взаємної конвертованості. Всі країни, в яких планувалося запровадження євро, встановили жорсткий коридор, у межах якого курс національної валюти міг змінюватися: межа коливань курсів валют у країнах Євросоюзу становила $\pm 1.125\%$, а межа їх загального коливання відносно долара США та інших валют — $\pm 2.25\%$.

Така система коливань валютних курсів отримала назву “змія в тунелі”. Підтримувати курс валют у таких межах можливо за допомогою валютних інтервенцій центральних банків. Також слід зауважити, що центральні банки країн Європи здійснювали щомісячний викуп своєї валюти у центральних банків інших країн в обмін на конвертовану валюту, сприяючи тим самим вирівнюванню пасивного сальдо платіжного балансу [26].

Напередодні майбутньої трансформації світової валютної системи перед Україною постає питання такого позиціонування в новій багатополлярній системі, яке дасть змогу мінімізувати можливий збиток, зберегти економічну стабільність і політичну самостійність, і навіть отримати додатковий дохід.

Географічне розташування України зумовило необхідність подальшого розвитку тісних партнерських відносин між двома напрямками. На заході від України — Європейський союз — один із провідних емітентів світової резервної валюти. На сході України активно створюється Євразійський економічний союз, який у перспективі може стати реальною платформою для створення нової резервної валюти.

У період істотних якісних змін світового валютного ринку необхідне правильне позиціонування держави та її фінансових органів, яке допоможе зберегти самостійність і уникнути можливих втрат від хибної оцінки подій, що відбуваються. Ланцюжок цих подій, які вносять зміни у валютну систему, вельми послідовний, що дає змогу говорити про певні закономірності. Завданням науки і є відстеження такої послідовності і розробка рекомендацій щодо відповідності практичної діяльності економічним законам розвитку.

Література

1. Вожжзов А.П. Доллар: антология грядущего кризиса // *Финансовые рис-ки*. — 2009. — № 1. — С. 17–24.
2. Барановський О.І. Актуальні проблеми функціонування валютних ринків // *Фінанси України*. — 2009. — № 4. — С. 13–32.
3. Костин А.Л. Современная мировая валютная система и перспективы рубля // *Вестник Финансовой академии при правительстве Российской Федерации*. — 2008 год. — № 4(48). — С. 5–34.
4. Кондратьев А.Н. Предпосылки и условия формирования резервных валют // *Финансы и кредит*. — 2011. — № 15(447).
5. Кобяков А.Б., Хазин М.Я. Закат империи доллара и конец “Ракх Америка”. Новый ракурс // [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://raxamerica.narod.ru/book/raxamerica.zip>.
6. Гальчинский А.С. Кризис и циклы мирового развития. — К.: “АДЕФ — Украина”. — 2010. — 480 с.
7. Вожжзов А.П. Про причини створення регіональних резервних валют і зміни у світовій валютній системі // *Фінанси України*. — 2009. — № 3. — С. 56–65.
8. Вожжзов А.П. Мы стоим на пороге новой “золотой лихорадки с переделом валютного мира” // *Бизнес*. — 1 декабря 2008. — № 48(887). — С. 16–18.
9. Вожжзов А.П., Коновалова М.Г. Про грядущі зміни у світовій валютній системі // *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. — Квітень 2009. — № 1(4). — С. 13–18.
10. Вожжзов А.П., Коновалова М.Г. О тенденциях и противоречиях развития мировой валютной системы // *Финансы и кредит. Научно-практический и теоретический журнал*. — Москва. — Август 2009. — № 31(367). — С. 19–21.
11. Вожжзов А.П., Коновалова М.Г. О формировании новой мировой валютной системы // *Банковский вестник. Информационно-аналитический и научно-практический журнал Национального банка Республики Беларусь*. — Минск. — Сентябрь 2009. — № 25(462). — С. 47–51.
12. Вожжзов А.П., Чайкіна О. Зміна функції золота в процесі його еволюції // *Формування ринкової економіки в Україні: збірник наукових праць*. — Львів, Львівський національний університет ім. Івана Франка. — 2010. — Випуск 21. — С. 81–74.
13. Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves, 1995 —

2009: статистические данные МВФ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/np/sta/cofer/eng/cofer.pdf>.

14. The Accumulation of Foreign Reserves, 1999–2005: Статистичні дані ЄЦБ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ecb.int/pub/pdf/scrops/ecbocr97.pdf>.

15. Маслов О. “Динар залива”, золото, енерговалюта і вектора в мультивалютне майбутнє після Першої глобальної Великої депресії // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nr2.ru/policy/170779.html>.

16. Валюту чотирьох стран Персидського залива назовуть динаром или риа-лом // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rian.ru/economy/20091004/87475113.html>.

17. Саркисянц А. Есть ли альтерна-

тива доллару? // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bankir.ru/publication/article/2435152>.

18. Зыкова Т. АСУ — соперник доллара и евро. — “Российская газета” — Столичный выпуск № 3971 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rg.ru/2006/01/16/asu.html>

19. Поливанов А. Страны Южной Америки создали Unasur — альянс по принципу Евросоюза // Журнал “Внеэкономические связи” // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.eer.ru/publications/14027.html>.

20. Эдельберто Лопес Бланч. СУКРЕ — ещё один удар по доллару // “Rebellion”. — Испания. — 26/10/2009 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.urist.in.ua/showthread.php?t=47485>.

21. Шушунова Е. Страны БРИКС ре-

шили обходиться без доллара // “Ведомости” // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.vedomosti.ru/finance/news/1253710/strany_briksreshili_obhoditsya_bez_dollara.

22. Официальный сайт ЕвразЭС // [Електронний ресурс]. — Режим доступу — <http://www.evrases.com/>.

23. “Единое экономическое пространство — это реальность” // “Известия”. № 242 (28257) — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.izvestia.ru>.

24. АМЕРО — проект банкротства // Газета 2000. — Украина. — 04/01/2008 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.inosmi.ru/world/20080104/238746.html>.

25. Науменкова С.В., Мищенко В.І. Валюта і валютна політика. — К.: Знання. — 2010. — 82 с.

Нотатки з конференції/

Перспективи інтеграції України у світовий фінансовий простір

22–24 червня 2011 року у Львівському інституті Університету банківської справи Національного банку України відбулася VI Міжнародна науково-практична конференція “Інтеграція України у європейський та світовий фінансовий простір”.

Вітаючи гостей міста — учасників науково-практичної конференції, — перший заступник голови Львівської обласної ради, кандидат економічних наук **Валерій П'ятак** назвав її “українським Давосом”. І він мав підстави для такого порівняння: до організації науково-практичного форуму долучилися Національний банк Укра-

їни, Інститут регіональних досліджень НАН України, Львівська комерційна академія, Краківський економічний університет, Інститут економіки та менеджменту Національного університету “Львівська політехніка”, Поліський державний університет Національного банку Білорусі, Фінансовий університет при уряді Російської Федерації, Університет прикладних наук при Дойче Бундесбанку.

Учасниками конференції були представники семи країн — Німеччини, Латвії, Росії, Польщі, Білорусі, Південно-Африканської Республіки і, звісно, України. Серед представників нашої країни — 4 академіки, 25 докторів, 50 кандидатів наук із 20 вищих навчальних закладів. Серед практиків — спеціалісти Національного банку України, фахівці численних вітчизняних банків, представники Асоціації банків Львівщини.

Відкриття конференції.

Секційне засідання.

Вела конференцію проректор Університету банківської справи НБУ, професор **Анжела Кузнєцова**. Першими серед науковців вона запросила до слова іноземних учасників конференції. Екс-ректор Краківського економічного університету, професор **Ришард Боровецький** високо оцінив багаторічну співпрацю його наукового закладу з Університетом банківської справи НБУ. Зокрема він відзначив активну участь представників УБС НБУ у щорічній міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій реструктуризації світової економіки, яка виконує роль інтернаціонального фінансово-економічного форуму в Республіці Польщі.

Віце-президент Західної торговельної палати **Януш Рибак** (м. Вроцлав, Польща) наголосив на перевагах розвитку українського бізнесу, який має великі перспективи. Бізнесмен вия-

вив зацікавленість у співпраці з науковцями з України, запросив до участі у польсько-українській акції “Потяг до України: 20 років незалежності”, яка відбудеться в Польщі у жовтні 2011 року і спрямовуватиметься на розвиток ділового співробітництва у сфері підприємництва.

Представник Асоціації банків Львівщини, радник голови правління Укрінбанку **Роман Загірний**, проаналізувавши основні проблеми, що стримують розвиток вітчизняної банківської системи (відсутність надійних позичальників, брак довгострокових фінансових ресурсів), закликав науковців до активнішої участі у їх вирішенні, реалізації спільних науково-практичних проєктів. На його переконання, банки зараз як ніколи потребують залучення потенціалу вищих навчальних закладів до своєї практичної діяльності для підвищення кваліфікації працівників, поповнення кадрового складу молодими обдарованими фахівцями та наукового обґрунтування перспектив подальшого розвитку.

Непідробний інтерес учасників конференції викликала доповідь ректора Вищої школи менеджменту м. Жешова (Польща) **Кишиштофа Кашуби**. Він розповів про участь українських компаній на ринку цінних паперів у Варшаві, який на сьогодні вважається найбільшим у Східній Європі. Ректор запевнив, що Польща зацікавлена у співпраці з Україною, цінні папери якої починають дедалі активніше котируватися. Та у цьому процесі намітилася і негативна тенденція — на ринок виходять переважно торгові підприємства, а реальні виробники продовжують страждати від дефіциту залучення фінансових ресурсів.

Не менш цікавим виявився виступ професора Університету прикладних наук при Дойче Бундесбанку **Штефана Шафера**. Німецький науковець розповів про особливості роздрібних банківських послуг на Європейському інтегрованому ринку, проаналізував принципи формування відсоткових ставок, порівняв українські та європейські ринки банківських послуг. Лейтмотивом його виступу стала теза про те, що Інтернет-банкінг нині не знає кордонів. Тому цей вид банківських послуг є найперспективнішим і потребує суттєвих інвестицій.

Корисними з точки зору обміну практичним досвідом були доповіді професора Ризького державного університету **Маргарити Дунської** “Дер-

Фото на згадку про гостинний Львів.

жавне фіскальне становище та можливості запозичень в умовах економічної кризи” і проректора з наукової роботи Поліського державного університету Національного банку Білорусі **Володимира Усоського** “Диспропорції на фінансовому ринку Білорусі у 2008 — 2011 роках”. Науковці розповіли про те, як у їхніх країнах долають кризу і що стало її причинами. Зокрема, професор Дунська доповіла, що у Латвії за два роки вдалося майже повністю відновити економіку, досягти позитивних макроекономічних показників завдяки виважений, а подекуди й жорсткій фіскальній та соціальній політиці. Професор Усоський наголосив на тому, що однією з головних економічних проблем Білорусі є майже повна залежність Національного банку від уряду, що не дає йому змоги запроваджувати зважену монетарну політику та впливати на обмінний курс білоруського рубля.

Викликав резонанс виступ професора університету м. Йоганнесбурга (ПАР) **Джофа Гольдмана** “Одержимість чи необхідність”. Науковець з Південної Африки проаналізував діяльність усіх видатних менеджерів кінця минулого та початку нинішнього століття. Визначив основні фактори, що впливали на формування їх особистостей. Зробив висновки щодо ролі лідерів у розвитку постіндустріальної економіки.

Як завжди, жваве обговорення викликала і доповідь проректора Львівської комерційної академії **Віктора Шевчука**, який проаналізував причини погіршення фінансової ситуації в Україні у 2009 — 2011 роках. На його

думку, їх витoki — у сфері монетарного регулювання, у, за висловом науковця, “перекосах” платіжного балансу.

Активною була участь у роботі конференції представників Національного банку України: **Ірини Снівак**, **Віри Крилової**, **Віталія Романчукевича**, **Юрія Заруби**, **Ігоря Лиса** та інших.

Під час роботи конференції українські і польські науковці провели засідання за круглим столом на тему “Проблеми та перспективи реструктуризації банківської системи України”, під час якого було узагальнено результати досліджень Університету банківської справи НБУ за двома науково-практичними напрямками: “Реструктуризація вітчизняних банків” (дослідження виконувалося на замовлення Національного банку України) та “Управління посткризовим розвитком банківської системи України” (замовлення Університету банківської справи НБУ).

Схвальні відгуки учасників засідання за круглим столом одержали доповіді завідувача кафедри банківської справи УБС НБУ, професора **Ольги Вовчак**, заступника директора з наукової роботи ЛІБС УБС НБУ **Олексія Другова**, представників Харківського інституту банківської справи УБС НБУ **Олени Костюченко** та **Ольги Сидоренко**.

За традицією резюме науково-практичної конференції її організатори й учасники надіслали в різні наукові заклади та в українські органи влади для практичного використання.

Підготував до друку
Андрій Папуша,
“Вісник НБУ”.

Дослідження/

Тарас Заболоцький

Кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
наукової лабораторії Львівського
інституту банківської справи
Університету банківської справи
Національного банку України

Оцінка ваг валютного портфеля з найнижчим рівнем VaR

Валютні портфелі – важлива складова інвестиційної діяльності. Але при побудові портфеля вкрай необхідним є вибір певного критерію його оптимальності. Одним із найпоширеніших є критерій мінімізації ризику. Економічна теорія та банківська практика досі не мають однозначної відповіді на низку питань стосовно вибору міри ризику. Автор статті досліджує проблему побудови та оцінки ваг валютного портфеля з найнижчим рівнем VaR (Value-at-Risk – однієї з мір квантильних мір ризику).

Портфелі валют відіграють важливу роль у діяльності банків та фінансових установ. Очевидно, що побудова портфеля має спиратись на певне поняття оптимальності, основними складовими якої є максимізація прибутку, мінімізація ризику, досягнення певної рівноваги між ризиком і доходом. Якщо поняття очікуваного прибутку портфеля не викликає запитань, то проблема оцінки ризику поки що не має єдиного вирішення. Це пов'язано з тим, що міру ризику не можна визначити однозначно. Як правило, для визначення ризику використовують або ймовірність певних втрат, або втрати з певною ймовірністю. Скажімо, в теорії портфелів Марковіца за міру ризику взято варіацію, тобто дисперсію обмеженого часового ряду спостережень [1]. Ця теорія стала надзвичайно популярною у другій половині минулого століття і навіть була відзначена Нобелівською премією з економіки у 1990 році.

Мета теорії Марковіца – побудова оптимального портфеля. За критерії оптимальності у ній вибрано мінімізацію варіації портфеля при сталому рівні доходності та максимізацію доходності при сталому рівні варіації. В [1] показано, що ці два критерії оптимальності взаємодоповнюють, і припускається, що доходність компонентів, з яких складається портфель, нормально розподілена та не є автокорельованою.

На основі зазначеної праці будується так звана ефективна множина. Вона складається з портфелів, щодо яких неможливо знизити ризик, не зменшуючи доходності та (що еквівалентно) портфелів, щодо яких неможливо збільшити доходність, не підвищуючи ризик [2].

Ефективна множина відіграє важливу роль у фінансовій математиці. Так, використовуючи для побудови портфеля відношення Шарпа [3] чи найвищу очікувану корисність [4], не важко довести, що отримані портфелі належатимуть ефективній множині.

Проте в останні десятиріччя використання варіації як міри ризику зазнало різкої критики. По-перше, варіація, чи дисперсія не дає повної інформації про розподіл функції втрат. По-друге, вона враховує двосторонній ризик, тобто зростання ймовірності високих прибутків призводить до зростання варіації, або до зростання ризику втрат. Отже, необхідна міра ризику, що враховувала б лише втрати, ігноруючи прибутки. Такими є, зокрема, квантильні міри. Вони вимірюють ризик, беручи до уваги певні квантилі розподілу функції втрат. Одна з найвідоміших таких мір ризику – Value-at-Risk (надалі VaR). Вона описує ризик як можливий з ймовірністю $1 - \alpha$ втрати:

$$P\{X_w < -VaR_\alpha\} = 1 - \alpha, \quad (1)$$

де X_w – доходність портфеля.

Легко пересвідчитись, що VaR_α дорівнює найменшим можливим втратам із ймовірністю $1 - \alpha$. Як рівень довіри найчастіше обирають значення $\{0.9, 0.95, 0.99\}$. Із формули (1) випливає, що на обрану міру ризику не впливає зростання ймовірності великих прибутків. До уваги беруться лише втрати, тобто негативні значення доходності. Крім того, VaR рекомендована Базельським комітетом для банківської діяльності. Отже, доцільно розглянути питання побудови оптимального портфеля із застосуванням VaR як міри ризику.

Дослідимо можливість побудови коректної оцінки портфеля валют із найменшим рівнем VaR.

Позначимо через P_t ціну певної акції чи курс певної валюти в момент часу t .

Доходність визначимо за такою формулою:

$$X_t = 100 \ln \frac{P_t}{P_{t-1}}.$$

Припустимо, що ми формуємо портфель з k валют. Позначимо $X_t = (X_{1t}, X_{2t}, \dots, X_{kt})$ k -вимірний вектор доходностей, в які можемо інвестувати кошти. Частку i -ого цінного папера в портфелі позначимо як w_i , а портфель – вектор часток $w = (w_1, w_2, \dots, w_k)$. Припустимо, що вектор X_t має k -вимірний нормальний закон розподілу з параметрами μ та Σ . Зазначимо, що припущення про нор-

мальність доходностей в останні десятиріччя зазнає нищівної критики, оскільки денні доходності й доходності з вищою частотою (наприклад, щогодинні, щохвилинні) не є нормально розподіленими, а мають так звані важкі хвости, тобто значення цих доходностей є більш розсіяні по числовій прямій, ніж значення нормально розподіленої випадкової величини [5] – [7]. Проте, беручи до уваги той факт, що щомісячні та щорічні доходності мають розподіли, близькі до нормальних [5], а важкі хвости менш важливі за умови, що портфель добре диверсифікований [8], припущення щодо нормального розподілу доходностей часто використовується у фінансовій літературі. Отже, припустимо, що

$$\mathbf{X}_t \sim N(\boldsymbol{\mu}, \Sigma),$$

$$\text{де } M\mathbf{X}_t = \boldsymbol{\mu}, \text{ а } D(\mathbf{X}_t) = \Sigma.$$

Для побудови портфеля використаємо такий критерій оптимальності:

$$VaR_{\alpha} \rightarrow \min \text{ за умови,}$$

$$\text{що } \sum_{i=1}^k w_i = 1. \quad (2)$$

Критерій (2) означає, що оптимальним портфелем вважаємо той, який має найнижчий рівень VaR при рівні довіри α . Ця оптимізаційна задача схожа на задачу побудови портфеля найменшої варіації в теорії Марковіца. Різниця лише у виборі міри ризику. В Марковіца ризик портфеля описує його варіація, а в нашому випадку – VaR .

Для побудови портфеля спочатку припустимо, що параметри розподілу доходностей $\boldsymbol{\mu}$ та Σ відомі. З даного припущення випливає, що ваги оптимального портфеля з найменшим рівнем VaR мають вигляд [9]:

$$\mathbf{w}_{VaR} = \mathbf{w}_{GMV} + \frac{\sqrt{V_{GMV}}}{\sqrt{z_{\alpha}^2 - s}} \mathbf{R} \boldsymbol{\mu}, \quad (3)$$

$$\text{де } \mathbf{w}_{GMV} = \frac{\Sigma^{-1} \mathbf{i}}{\mathbf{i}' \Sigma^{-1} \mathbf{i}}, \quad V_{GMV} = \frac{1}{\mathbf{i}' \Sigma^{-1} \mathbf{i}},$$

$$\mathbf{R} = \Sigma^{-1} - \frac{\Sigma^{-1} \mathbf{i} \mathbf{i}' \Sigma^{-1}}{\mathbf{i}' \Sigma^{-1} \mathbf{i}}, \quad s = \boldsymbol{\mu}' \Sigma^{-1} \boldsymbol{\mu},$$

а $z_{\alpha}^2 = -\Phi^{-1}(1-\alpha)$ є α квантиля стандартного нормального розподілу, $\mathbf{i}$ – k -вимірним вектором, елементами якого є одиниці. Варто зауважити, що $\mathbf{w}_{GMV}$ є вектором ваг портфеля з найменшою варіацією, а V_{GMV} – його варіацією.

Використовуючи формулу (3), можемо обчислити вагу портфеля з найменшим рівнем VaR , за умови, що параметри розподілу доходностей $\boldsymbol{\mu}$ та

Σ у нашому випадку відомі. Проте на практиці ці параметри зазвичай невідомі, а тому їх потрібно певним чином оцінити. Існує декілька методів оцінювання невідомих параметрів. Найвідоміший – історичний, коли оцінювання параметрів здійснюється на основі історичних даних. Припустивши, що нам задано вибірку значень доходностей $X_1, X_2, \dots, X_n$, ми на її основі будемо оцінки невідомих параметрів таким чином:

$$\hat{\boldsymbol{\mu}} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \mathbf{X}_i,$$

$$\hat{\Sigma} = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (\mathbf{X}_i - \hat{\boldsymbol{\mu}})(\mathbf{X}_i - \hat{\boldsymbol{\mu}})'. \quad (4)$$

Підставляючи замість невідомих параметрів оцінки (4) у формулу (3), а також у вирази для $\mathbf{w}_{GMV}$, V_{GMV} , $\mathbf{R}$ та s , отримаємо оцінки ваг портфеля з найменшим рівнем VaR :

$$\hat{\mathbf{w}}_{VaR} = \hat{\mathbf{w}}_{GMV} + \frac{\sqrt{\hat{V}_{GMV}}}{\sqrt{\hat{z}_{\alpha}^2 - \hat{s}}} \hat{\mathbf{R}} \hat{\boldsymbol{\mu}}, \quad (5)$$

$$\text{де } \hat{\mathbf{w}}_{GMV} = \frac{\hat{\Sigma}^{-1} \mathbf{i}}{\mathbf{i}' \hat{\Sigma}^{-1} \mathbf{i}}, \quad \hat{V}_{GMV} = \frac{1}{\mathbf{i}' \hat{\Sigma}^{-1} \mathbf{i}},$$

$$\hat{\mathbf{R}} = \hat{\Sigma}^{-1} - \frac{\hat{\Sigma}^{-1} \mathbf{i} \mathbf{i}' \hat{\Sigma}^{-1}}{\mathbf{i}' \hat{\Sigma}^{-1} \mathbf{i}}, \quad \hat{s} = \hat{\boldsymbol{\mu}}' \hat{\Sigma}^{-1} \hat{\boldsymbol{\mu}}.$$

Зазначимо, що, оскільки вибірка $X_1, X_2, \dots, X_n$ є випадковою, то оцінки $\hat{\boldsymbol{\mu}}$ та $\hat{\Sigma}$ також випадкові величини. Отже, випадковими величинами є й оцінки невідомих параметрів $\mathbf{w}_{GMV}$, V_{GMV} , $\mathbf{R}$ та s . Цей факт надзвичайно важливий для побудови оцінки ваг портфеля з найнижчим рівнем VaR , оскільки у знаменнику другого доданка формули (5) маємо $\sqrt{\hat{z}_{\alpha}^2 - \hat{s}}$. Тобто щоб оцінка (5) наповнилась змістом, необхідно виконати такі умови:

$$\hat{s} < z_{\alpha}^2. \quad (6)$$

Проте, зважаючи на випадковість оцінки $\hat{s}$, умова (6) може і не виконуватися. Для перевірки цієї умови необхідно дослідити статистичні властивості оцінки $\hat{s}$. У праці [10] доведено, що розподіл даної оцінки є нецентральним розподілом Фішера. Уточнимо: випадкова величина $\frac{n(n-k+1)}{(n-1)(k-1)} \hat{s}$ має нецентральний розподіл Фішера з $k-1$ та $n-k+1$ ступенями вільності та нецентральним параметром ns [11]. Тобто значення, які може приймати випадкова величина $\hat{s}$, знаходяться на проміжку $[0, +\infty)$. Тому, очевидно, умова (6) не завжди виконується. Зазначимо, що чисельні значення нецентрального розподілу

Фішера можна визначати, використовуючи процедуру **pf**, яка входить до пакета **stats** програми статистичного аналізу даних **R**.

Отже, для того, щоб оцінити можливість побудови оцінки ваг портфеля з найнижчим рівнем VaR , потрібно обчислити ймовірність події $\{\hat{s} < z_{\alpha}^2\}$. Оскільки z_{α}^2 залежить лише

від рівня довіри α , тобто є константою, то дана ймовірність повністю задається значенням функції розподілу випадкової величини $\hat{s}$. Зауважимо, що функція розподілу досліджуваної випадкової величини залежить від невідомого параметра s , а тому точно

обчислити ймовірність події $\{\hat{s} < z_{\alpha}^2\}$ неможливо. Ми знайдемо верхню та нижню межі для цієї ймовірності. Скористаємося тим, що функція розподілу нецентрального розподілу Фішера є спадною за нецентральним параметром [12, стор. 487]. Оскільки матриця коваріацій Σ додатно визначена, то очевидно, що параметр s завжди більший від нуля, а тому верхню

межу для ймовірності $\{\hat{s} < z_{\alpha}^2\}$ знаходимо як значення функції розподілу центрального розподілу Фішера (підставляємо значення нецентрального параметра, що дорівнює 0). Для обчислення нижньої межі ймовірності використаємо односторонній інтервал довіри з рівнем довіри β для нецентрального параметра. Щоб побудувати інтервал, використаємо рекурсивний алгоритм, наведений у праці [13]. Позначимо $F_{m,l;\lambda}(x)$ функцію розподілу нецентрального розподілу Фішера з m та l ступенями свободи і нецентральним параметром λ . Тоді:

$$P(\hat{s} < z_{\alpha}^2) \geq F_{k-1, n-k+1; \tilde{s}} \left(\frac{n(n-k+1)}{(n-1)(k-1)} z_{\alpha}^2 \right),$$

де $\tilde{s} = \min \{nz_{\alpha}^2, s_{u,\beta}(k-1, n-k+1)\}$ та $s_{u,\beta}(k-1, n-k+1)$ є верхньою межею одностороннього інтервалу довіри для нецентрального параметра при рівні довіри β . $s_{u,\beta}(k, n)$ обчислюємо, використовуючи на $(i+1)$ -му кроці обчислень таку формулу:

$$s_{u,\beta}(k, n; i+1) = s_{u,\beta}(k, n; i) + \frac{2F_{k,n;s_{u,\beta}(k,n;i)}(\hat{s}) - \beta/2}{F_{k,n;s_{u,\beta}(k,n;i)}(\hat{s}) - F_{k+2,n;s_{u,\beta}(k,n;i)}(\hat{s}/(k+2))},$$

приймаючи $s_{u,\beta}(k, n; 0) = \hat{s}$. Умовою зупинення алгоритму є нерівність $|s_{u,\beta}(k, n; i+1) - s_{u,\beta}(k, n; i)| \leq 0.001$.

Отриману формулу використаємо для емпіричного аналізу можливості побудови оцінки ваг портфеля з най-

нижчим рівнем VaR . Візьмемо курси трьох іноземних валют відносно гривні (євро, фунта стерлінгів та золотого) за період із 01.12.2005 р. до 01.11.2010 р. Оскільки на початку статті ми зробили припущення, що дохідності є нормально розподілені, розглядатимемо лише щомісячні дохідності, тобто візьмемо до уваги лише зміну курсу за місяць. Отже, наша вибірка становитиме 60 спостережень, тобто: $n = 60$, $k = 3$. Протестувавши дохідності на нормальність розподілу за допомогою критерію Пірсона, отримаємо р-значення тесту: євро – 0.2153, фунт – 0.4872, злотий – 0.2627. Тобто ми не можемо відхилити гіпотезу про нормальний розподіл дохідностей валют.

Надалі обчислимо оцінку параметра s з формули (6), $\hat{s} = 0.026097$, та знайдемо односторонній інтервал довіри для нецентрального параметра, використовуючи наведені нижче значення для рівня довіри $\beta = \{0.9, 0.95, 0.99, 0.999\}$:

$$s_{u,0.9}(3.60) = 6.7651, s_{u,0.95}(3.60) = 8.6472, s_{u,0.99}(3.60) = 12.9133, s_{u,0.999}(3.60) = 18.8393.$$

Тепер, змінюючи значення рівня довіри для VaR від 0.5 до 1 зобразимо межі для ймовірності $P(\hat{s} < z_{\alpha}^2)$ графічно (див. графіки 1–6).

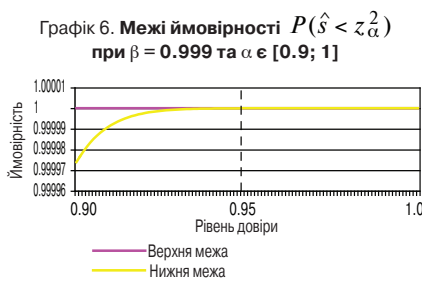
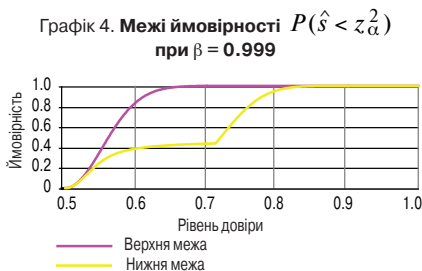
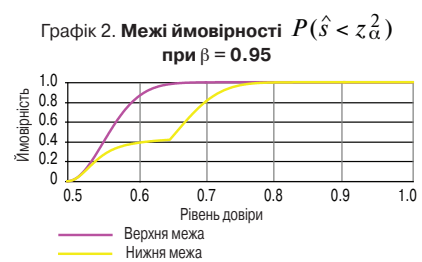
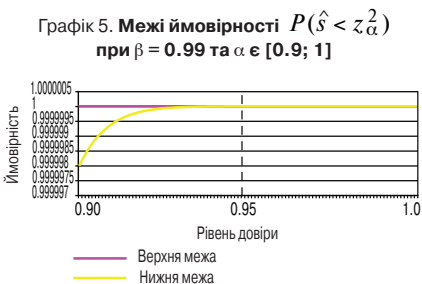
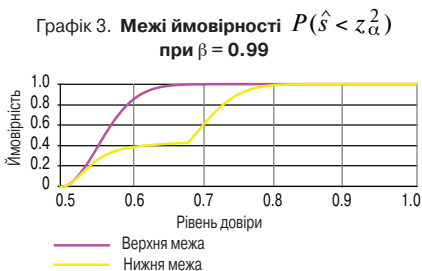
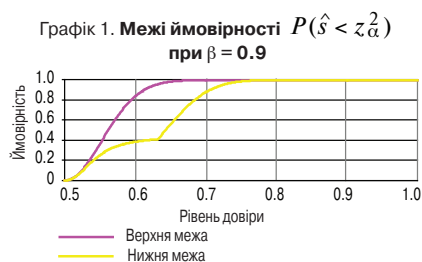
На графіку 1–4 бачимо: при низьких значеннях α ймовірність отримати коректну оцінку для ваг портфеля з найменшим рівнем VaR навіть менша за 0.5. Проте для значень α від 0.9 та більших ця ймовірність наближається до 1.

Щоб перевірити, наскільки близька зазначена ймовірність до 1, розглянемо графіки 5–6, на яких зображено межі для ймовірності $P(\hat{s} < z_{\alpha}^2)$ при $\beta = \{0.99, 0.999\}$, а α змінюється в межах від 0.9 до 1. Ці графіки засвідчують, що значення ймовірності побудови коректної оцінки ваг портфеля дуже близьке до 1, а, отже, оцінку (5) можна використовувати для побудови портфеля з найнижчим рівнем VaR , оскільки на практиці, як правило, використовують саме такі значення для α : 0.9, 0.95 та 0.99.

ВИСНОВКИ

Отже, як впливає з цього дослідження, оцінка (5) має сенс тоді і лише тоді, коли виконується умова (6).

Оскільки розподіл оцінки залежить від невідомого параметра s , то попередню ймовірність неможливо обчислити. Проте, виявляється, мож-

на побудувати інтервал довіри для даної ймовірності. На емпіричному прикладі, використовуючи курси трьох валют (євро, фунта стерлінгів, золотого) відносно гривні, показано, що при рівнях довіри для VaR , які знаходяться в межах від 0.5 до 0.6, ймовірність отримати коректну оцінку портфеля менша за 0.5. Для значень від 0.9 до 1 ця ймовірність дуже близька до 1. З наведеного вище випливає, що оцінка (5) може бути використана для розв'язання практичних задач, оскільки на практиці розглядаються лише рівні довіри для VaR , які є більшими або рівними 0.9, а саме – 0.9, 0.95, 0.99.

Література

1. Markowitz H. Portfolio selection // *Journal of Finance*. – 1952. – №7. – P. 77–91.
2. Merton R. C. An analytical derivation of the efficient frontier // *Journal of Financial and Quantitative Analysis* – 1972. №7. – P. 1851–1872.
3. Sharpe William F. The Sharpe Ratio // *Journal of Portfolio Management*. – 1994. – P. 49–58.
4. Okhrin Y., Schmid W. Distributional properties of optimal portfolio weights // *Journal of Econometrics*. – 2006. – № 134. – P. 235–256.

5. Fama E.F. Foundations of finance // New York: Basic Books. – 1976.

6. Markowitz H. Foundations of portfolio theory // *The Journal of Finance*. – 1991. – № 7. – P. 469–477.

7. Mittnik S., Rachev S.T. Modelling asset returns with alternative stable distributions // *Econometric Reviews*. – 1993. – № 12. – P. 261–330.

8. Duffie, D., Pan J. An overview of Value-at-Risk // *Journal of Derivatives*. – 1997. – P. 7–49.

9. Alexander G. J., Baptista M. A. Economic implication of using a mean-VaR model for portfolio selection: A comparison with mean-variance analysis // *Journal of Economic Dynamics & Control*. – 2002. – № 26. – P. 1159–1193.

10. Bodnar T., Schmid W. Econometrical analysis of the sample efficient frontier // *The European Journal of Finance*. – 2009. – № 15. – P. 317–335.

11. Джонсон Н., Лион Ф. Статистика и планирование эксперимента в науке и технике. – М.: Мир, 1980.

12. Johnson N. L., S. Kotz, N. Balakrishnan. Continuous univariate distributions, // New York: Wiley, vol. 2. – 1995.

13. Lam Y.M. Confidence limits for non-centrality parameters of non-central chi-square and F distributions // *ASA 1987, Proceedings of the Statistical Computing Section*. – 1987. – P. 441–443.

Полемика/

Рівновага платіжного балансу під час реалізації моделі інноваційно-інвестиційного розвитку

14 червня в Університеті банківської справи НБУ відбулося засідання за круглим столом на тему “Рівновага платіжного балансу під час реалізації моделі інноваційно-інвестиційного розвитку”, в якому взяли участь науковці цього вищого навчального закладу, Львівської комерційної академії, Луцького національного технічного університету, Національного університету “Львівська політехніка”, фахівці Національного банку України та інші.

Із доповіддю на означену тему перед учасниками круглого столу виступив доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин Львівської комерційної академії **Віктор Олексійович Шевчук**. Науковець зазначив, що в Україні досі на розвиток внутрішнього ринку не справляє позитивного впливу збільшення обсягу, обмежене заміщення імпорту та зростання експорту технологічної продукції. Це є наслідком невизначеності економічної політики щодо стимулювання технологічного експорту та розширення внутрішнього ринку за умови уникнення погіршення платіжного балансу. Предметний економіко-статистичний аналіз функціональних залежностей показує, що модель інноваційно-інвестиційного розвитку України несумісна як із періодичними девальваціями гривні чи збільшенням дефіциту бюджету, так і з експансійною монетарною політикою, зазначив доповідач і розкрив причини виникнення такої ситуації.

“Головною перешкодою для інноваційно-інвестиційного розвитку є тривале підтримання заниженого обмінного курсу в поєднанні з надмірною пропозицією грошової маси, — вважає професор Шевчук. — Це перешкоджало становленню технологічного сектору на інноваційній основі, заохочувало монополізм і не створювало належних стимулів для створення сучасної інфраструктури... Філософія “слабкої” гривні мала декілька негативних наслідків: стимулювання сировинного експорту з низькою доданою вартістю; заниження вартості робочої сили, що спонукало до трудової міграції; створення перешкод для інвестиційного процесу, значною мірою залежного від імпорту основних засобів і технологій; заохочення надмірного припливу капіталу, що поглиблю-

вало від’ємне сальдо торговельного балансу. Виникло поєднання інфляційного “перегріву” економіки з дефіцитом поточного рахунку”.

Доповідач зробив висновок, що платіжний дисбаланс 2007–2008 рр. було створено надлишковою пропозицією грошової маси, в основному внаслідок кредитного буму за рахунок надмірних зовнішніх запозичень. До того ж негативно вплинуло підтримання від’ємної реальної процентної ставки з середини 2007 року. Це роздуло “бульбашку” на ринку нерухомості й збільшило імпорт автомобілів, побутової техніки тощо понад рівноважний тренд. За умови стабільності обмінного курсу гривні влітку 2008 року виникло значне грошове “нависання” (перевищення фактичного рівня грошової маси над її рівноважним трендом) на рівні 50–60 млрд. грн., що потребувало оперативного реагування. Ревальвація гривні у травні 2008 року була правильним, але дещо запізнілیم заходом, який не міг нейтралізувати макроекономічні дисбаланси.

Подальша стрімка девальвація гривні на 70%, що супроводжувалася вилученням із обігу “грошового нависання”, стала підтвердженням кризи платіжного балансу. Наслідки значного прискорення інфляції (влітку 2008 року вона становила 34% у річному вимірі) та завищення реального обмінного курсу відкоригували за допомогою девальвації гривні. Тоді як, на думку доповідача, варто було не пізніше початку 2007 року поступову ревальвацію гривні підтримати відповідним підвищенням вартості кредитних ресурсів та фіскальними заходами щодо обмеження “бульбашки” на ринку нерухомості (наприклад, запровадженням податку на нерухомість чи підвищенням вимог до отримувачів іпотечних кредитів), і кризові явища 2008–2009 рр. не мали б таких негативних наслідків, за яких мільярди доларів “омертвіли” на ринку нерухо-

мості, а порятунок банківської системи створив серйозні труднощі для стабілізаційної політики в 2008–2009 рр.

“Для збільшення продуктивних інвестицій передусім слід обмежити споживче кредитування, що дасть змогу знизити інфляцію та поліпшити сальдо поточного рахунку, — зазначив професор Шевчук. — Частково це відбулося під час фінансової кризи 2008–2009 рр., однак важливо утриматися від поновлення споживчого кредитування й у посткризовий період... Фіскальні інструменти стимулювання внутрішнього ринку є дещо суперечливими, адже збільшення видатків бюджету зумовлює зростання приватного споживання, але обмежує інвестиції і погіршує сальдо поточного рахунку. Тоді як збільшення податків обмежує споживчий попит і стимулює інвестиції. Таким чином досягнення профіциту бюджету за допомогою обмеження видатків та збільшення податкових надходжень стає корисним елементом стимулювання інвестиційного процесу. Водночас не можна сподіватися на інвестиційний вплив приватних трансфертів, які мають виразний інфляційний характер і можуть бути одним із каталізаторів “бульбашки” на ринку нерухомості...”.

На підставі проведеного дослідження науковець зробив такі висновки:

1. Недоцільно підтримувати занижений обмінний курс. Зміцнення курсу гривні до певного рівноважного значення сприятиме збільшенню доходу, підтриманню бездефіцитного бюджету та буде чинником зростання інвестицій і поліпшення технологічної структури промислового виробництва та експорту;

2. Слід поліпшувати сальдо бюджету. Воно сприяє збільшенню розвитку технологічного експорту й обмежує можливості експортерів сировини. Певним недоліком фіскальної дисципліни є зменшення обсягів виробни-

цтва у машинобудуванні, однак це компенсуватиметься зміцненням грошової одиниці;

3. Необхідно обмежувати пропозиції грошової маси. Передусім слід обмежити споживче кредитування, адже його збільшення має базуватися на збільшенні обсягів заощаджень, що не передбачає зростання приватного споживання;

4. Доречно відновити валютне кредитування для юридичних осіб. Їх обмеження перешкоджає поліпшенню торговельного балансу, тоді як валютні кредити використовуються для розвитку експортного потенціалу України;

5. Доцільно обмежувати рух капіталу. Для сировинних економік на зразок вітчизняної приплив капіталу часто посилює тенденцію до їх деіндустріалізації. Якщо зовнішні запозичення не підтримуються скороченням дефіциту бюджету (що маємо в Україні), то виникає цінова й грошова нестабільність та значне погіршення поточного рахунку;

6. Необхідно залучати прямі іноземні інвестиції. Активізація їх припливу в сектор товарів зовнішньої торгівлі стимулюватиме експортну діяльність і забезпечить обмежене заміщення імпорту. Інвестиційну політику слід доповнити підвищенням рівня освіти, інвестуванням у науково-дослідну роботу, власними інноваційними проектами, накопиченням і розвитком людського капіталу, що допоможе впровадити новітні іноземні технології.

Такий неординарний аналіз ситуації і висновки професора викликали жваву дискусію учасників круглого столу. Начальник управління методології, аналізу та прогнозування НБУ **Сергій Ніколайчук** загалом підтримав доповідача і водночас висловив своє бачення порушених проблем. Він зауважив, що для забезпечення стабільного довгострокового економічного зростання, інноваційно-інвестиційного шляху розвитку, стійкості платіжного балансу національна валюта має бути стабільною. А політика “слабкої” гривні може дати лише короткострокові позитивні ефекти, законсервувати існуючі проблеми в економіці та сприяти подальшому накопиченню дисбалансів, що рано чи пізно призведуть до чергової фінансової кризи. У той же час існують альтернативні теорії, за якими лише політика “слабкої” гривні дасть змогу вітчизняним виробникам конкурувати з іноземними як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. За умов посилення

гривні, вважають прихильники цієї теорії, зможуть “вижити” лише виробники сировинної продукції, які мають запас міцності. Тому враховуючи, що висновки доповідача спираються на емпіричні факти і статистичні результати, для їх обґрунтування варто було б ширше розгорнути дані та моделі, що використовувались у дослідженні.

Також С.Ніколайчук зауважив, що за оцінками фахівців НБУ, реальний обмінний курс гривні близький до рівноважного. Зрозуміло, що ця ситуація може змінитися в той чи інший бік, зокрема, за рахунок впливу на реальний курс потоків капіталу. А в довгостроковому періоді відбуватиметься посилення рівноважного реального обмінного курсу гривні. З одного боку, це зумовлюється очікуваннями вищих темпів зростання продуктивності праці в Україні, ніж у торгових партнерів, і відповідним корегуванням відносних цін, а з другого — значною різницею у цих відносних цінах на сьогодні (гривня є недооціненою відносно долара США за паритетом купівельної спроможності більш як у 2 рази). І вибір, яким чином відбуватиметься це посилення — через вищу інфляцію чи підвищення номінального обмінного курсу, має зробити Національний банк України.

Крім того, С.Ніколайчук висловив сумніви щодо високої ефективності використання валютної політики для регулювання платіжного балансу. Так, аргументи доповідача на користь посилення обмінного курсу в 2006–2007 роках спростовуються низкою контраргументів, зокрема, таке посилення мало б додатковий негативний ефект на поточний рахунок платіжного балансу в короткостроковому періоді. І це могло б збільшити негативні ефекти фінансової кризи наприкінці 2008 року. З другого боку, зростання дефіциту поточного рахунку могло б погіршити сприйняття України зовнішніми інвесторами та призвести до зниження припливу капіталу, що зменшило б вразливість країни до зміни зовнішніх умов. У будь-якому разі управління потоками капіталу (і не тільки за допомогою обмінного курсу) має бути важливим елементом макроекономічної політики держави з метою забезпечення стійкого економічного розвитку.

У цілому позитивно оцінивши виступ В.Шевчука, зокрема в частині необхідності реалізації інноваційно-інвестиційної моделі розвитку України, кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи Інституту магістерської та післядипломної

освіти Університету банківської справи НБУ **Ганна Карчева** висловила низку зауважень щодо неповного розкриття нею проблеми реального рівня заниження обмінного курсу, надмірної пропозиції грошей та реальної від’ємної процентної ставки.

“На мою думку, спірним є твердження доповідача, що за умови міцної грошової одиниці, фіскальної дисципліни та рестрикційної монетарної політики виникли б усі передумови для поступового витіснення сировинних секторів та переливу інвестиційних ресурсів у технологічні галузі, — зауважила доцент Карчева. — Міжнародний досвід свідчить, що для реалізації моделі інноваційно-інвестиційного розвитку держава має визначити відповідні пріоритети, розробити заходи та передбачити джерела фінансування”.

Недостатньо обґрунтованою вважає викладач Університету банківської справи також пропозицію Віктора Шевчука щодо зменшення обсягів споживчого кредитування як фактора зниження інфляції та поліпшення сальдо платіжного балансу. Тому що на сьогодні населення є основним кредитором банківської системи і немає “кредитної ями” за операціями з фізичними особами — залучені від них кошти перевищують обсяг наданих їм кредитів на 110 млрд. грн.

Щодо пропозиції доповідача про зміцнення обмінного курсу до певного рівноважного значення, то науковець зауважила, що в умовах довгої відкритої валютної позиції різке зниження курсу призведе до зростання валютного ризику, що спричинить додаткові збитки банків та втрату капіталу і може створити загрозу платоспроможності окремих банків чи й фінансової стабільності банківської системи в цілому. Також спірним є твердження доповідача щодо монетарного характеру вітчизняної інфляції. Адже на сьогодні одним із основних факторів інфляції в Україні є такий немонетарний чинник, як підвищення цін на імпортовані енергоносії.

У ході дискусії навколо порушених професором Шевчуком проблем учасники круглого столу зробили висновок, що потрібно регулярно проводити подібні заходи, які корисні не лише для розвитку прикладної науки, а й для практичного її втілення у діяльність вітчизняної банківської системи. □

Микола Пацера,
“Вісник НБУ”.

Дмитро Клім

Засновник агентства
"Фінансовий персонал"

Дослідження/

Управління персоналом: від тотальної оптимізації до успіху компанії

У дослідженні сформульовано рекомендації, які розкривають теоретичні та практичні питання функціонування систем добору персоналу в кредитній організації. Автор обґрунтовує актуальність та ефективність використання при цьому рекрутингу, розглядає варіанти координації форм і методів у процесі взаємодії внутрішнього і зовнішнього рекрутингу. Запропоновано інноваційні технології роботи з персоналом, детально проаналізовано схему їх практичного впровадження менеджментом кредитної організації. На основі бенчмаркінгу наведено дані, що верифікують значне скорочення витрат банку на підтримку та розвиток якості людського капіталу з урахуванням практично всіх категорій співробітників, відповідно до стратегії розвитку та особливостей кадрової політики фінансової установи.

ШТАТНА СИТУАЦІЯ

В умовах скорочення кредитних портфелів для стабільного поліпшення фінансового становища банкам доводиться вирішувати три пріоритетних завдання: зменшувати витрати, вчасно повертати заборгованості та підвищувати продуктивність праці персоналу. При цьому найбільших успіхів досягають ті кредитні організації, які роблять ставку на розвиток людського капіталу, навіть незважаючи на те, що витрати на співробітників — перша стаття видатків будь-якого універсального банку. Загальновідомо: середній світовий показник співвідношення адміністративних витрат до операційного доходу (Cost/income Ratio, CIR)¹ становить 50–60%. Проте, наприклад, подвоївши продуктивність праці своїх службовців, суб'єкт банківського підприємництва може скоротити витрати на 25%. Забезпечити таку оптимізацію цілком можливо, адже за даними міжнародних досліджень, середня продуктивність українських банків у шість разів менша, ніж американських, і вдєсятеро мен-

ша, ніж шведських². Також необхідно враховувати, що зменшення витрат на персонал більш як на 15–20% потребуватиме системної, структурної та організаційної перебудови банку [2].

Людський капітал був і залишається основним чинником, що визначає конкурентоспроможність кредитної організації. Адже саме від нього як сукупності професійних і особистісних компетенцій співробітників банку залежить якість обслуговування клієнтів, збереження і приріст грошових коштів, довіри банку, ступінь інноваційності розвитку бізнесу банку, а також забезпечення збереження банківської таємниці. Ефективність використання людського капіталу залежить насамперед від стратегічно зваженого вибору інструментів управління, що дають змогу отримати, зберегти і примножити якість персоналу організації.

РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ОПТИМІЗМУ

З а критерієм активності прийняття на роботу кваліфікованих фахівців, менеджерів середньої і вищої

ланок у всіх сферах бізнесу Україна торік посіла дев'яте місце в світі. Активніше нових менеджерів залучали до роботи лише в Саудівській Аравії, Бразилії, Мексиці, США, Австралії, Республіці Корея і Люксембурзі.

Від початку 2011 року знову почали динамічно набирати персонал українські банки. При цьому головний урок у сфері кадрової політики, який бізнес засвоїв після кризи, — це вміння оцінювати ефективність персоналу та повернення інвестицій у перерахунку на кожного працівника. До речі, за результатами досліджень міжнародної консалтингової компанії МакКінзі енд Компані (McKinsey & Company) "вкладення в персонал є найвигіднішими і дають до 300% річних (для порівняння: інвестиції в комерційну нерухомість приносять у середньому 40% річних, у технології та устаткування — до 70%)". Вкладаючи гроші в людський капітал, бізнес не тільки збільшує якість кінцевого продукту, але й економить на фонді заробітної плати, зменшуючи за рахунок високого інтелектуального рівня співробітників та використання інтелектуальної власності кількість робочих місць.

Однак для того, щоб рентабельність досягнула бажаного рівня, не-

¹ Журнал "Банкір" (The Banker).

² МакКінзі Глобал Інститут Репортс (McKinsey Global Institute Reports) — звіт щодо продуктивності роздрібного банківського сектору.

обхідна комплексна HR-політика³ в галузі залучення й утримання талантів, побудована на інноваційних технологіях роботи з персоналом. І, звичайно ж, успіх реалізації програми, яка має на меті забезпечити скорочення витрат, суттєво залежить від рішучості топ-менеджменту і його готовності приймати зміни.

СТАНДАРТ, ЕКСКЛЮЗИВ ЧИ ЗДОРОВИЙ ГЛУЗД?

Вітчизняний досвід добору персоналу в банківській галузі, як правило, ґрунтується на двох видах систем — типових і ексклюзивних. Перший передбачає використання стандартних для більшості галузей управлінських процедур, які жодним чином не адаптовані до специфічних вимог суб'єктів банківського підприємства щодо якості людського капіталу. Проте саме вони дуже часто є базовою основою для розробки ексклюзивних систем, які враховують певні особливості роботи банку або включають інші показники, що відрізняються від загальноприйнятих.

Ексклюзивні системи добору персоналу, що використовують інноваційні технології, дають відчутний економічний результат, оскільки скорочуються терміни “закриття” вакансій, зменшується кількість звільнень, знижується плинність кадрів, у результаті чого зменшуються витрати, збільшується продуктивність праці і загалом підвищується конкурентоспроможність кредитної організації. До того ж банк отримує можливість побудувати і сформувати монолітну команду однодумців, робота якої ґрунтуватиметься не на використанні функціонально-механічних прийомів, “запрограмованих” технологією банківської справи, а буде якісним динамічним процесом, спрямованим на розвиток банку в усіх напрямках діяльності й орієнтовано виключно на кінцевий результат. Лише за такого підходу досягається максимальна потужність бізнесу.

Водночас ексклюзивні системи добору персоналу мають складну архітектуру, націлені на пошук фахівців вузького профілю, в них використовуються спеціальні технології, які включають складні та трудомісткі управлінські процедури (наприклад, обов'язкову участь служби безпеки установи, багатостадійне комбінова-

не тестування, перевірку на поліграфі тощо).

Та все ж, забезпечуючи різнобічний підхід до підбору персоналу, ексклюзивні системи:

- є надмірно ресурсомісткими через перевантаження формально-бюрократичними елементами;
- здебільшого вони не орієнтовані на визначення компетенції персоналу;
- не мають в основі системи професійних стандартів, адаптованих до галузевої специфіки банківського бізнесу;
- базуються на обмеженому переліку вимог до професійних компетенцій кандидатів на працевлаштування, переважно формальних: профільна освіта, стаж роботи, визначена професійна спеціалізація;
- практично не враховують необхідності вже в процесі добору виявляти у кандидатів певні особистісні компетенції: або бажані, або неприпустимі з позиції специфічних вимог банку-працедавця;
- не мають зваженої системи оцінок, оскільки не передбачають використання стандартизованого підходу до визначення вимог за профілем кандидата на вакантну посаду;
- оперують класичними уявленнями про особистість співробітника, оскільки розглядають працівника лише як механізм, що виробляє блага, не враховуючи при цьому індивідуальних рис людської особистості.

Таким чином, на менеджерів лягають додаткові, достатньо трудомісткі, але водночас необхідні для забезпечення якісними людськими ресурсами завдання. Іншими словами, HR-менеджери змушені виконувати значно ширше коло обов'язків. Адже основне їхнє завдання — не пошук кандидатів і добір персоналу, а підвищення конкурентоспроможності компанії чи установи завдяки розвитку персоналу. У будь-якій європейській країні для пошуку персоналу менеджеру надається лише близько 5% робочого часу! Зарубіжний досвід добору персоналу свідчить про те, що ця функція доцільно передати надійному партнерові, закріпивши за менеджерами із персоналу такі пріоритетні сфери відповідальності:

- 1) аналіз потреби банку у фахівцях, планування їх прийому на роботу, підвищення кваліфікації співробітників;
- 2) проведення добору й адаптації нових фахівців;
- 3) створення, впровадження і вдосконалення систем мотивації, лояльності та кар'єрного зростання;

4) атестація (оцінка) кваліфікації співробітників;

5) організація навчання співробітників за результатами атестації;

6) формування кадрового резерву на керівні посади;

7) створення і розвиток корпоративної культури;

8) кадрове діловодство.

Натомість HR-фахівці зобов'язані:

- виявляти здібних і талановитих професіоналів серед персоналу (крис-талізувати якісний людський капітал);
- давати їм зрозуміти, що компанія зацікавлена у подальшій співпраці з ними;
- упроваджувати системи мотивації та утримання здібних фахівців (матеріальне заохочення, кар'єрне зростання, визнання професійних досягнень, запровадження спеціального графіка роботи тощо).

Це — величезний обсяг роботи! За умови правильного ставлення до розподілу праці, коли HR-менеджери старанно виконують свої обов'язки, “адміністрування” персоналу дає зменшення витрат до 25% завдяки встановленню тісного взаємозв'язку між результатами роботи і винагородою. Отже, якісний пошук і добір персоналу — прерогатива рекрутерів.

ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ

“...Із точки зору “інтернаціонально-ринкових” відносин рекрутинг включає в себе добір найкращих кандидатів для їхньої подальшої селекції” [1]. У світовій практиці рекрутмент — невід'ємна складова частина кадрової політики банків, тому що пошук гідних фахівців — непросте завдання. Як свідчить практика, для менеджерів фінансової установи самостійно знайти висококласного спеціаліста майже неможливо: такі люди зазвичай добре влаштовані, активно роботу не шукають і оголошення про вакансії не переглядають. Крім того, ринок праці банківських фахівців специфічний: внутрішні конфлікти супроводжуються зовнішнім спокоєм, а діяльне “перетікання” службовців з банку в банк сформувало групи професіоналів, байдужих до корпоративних принципів та філософії певного банку і основних завдань корпоративного банківського бізнесу в цілому.

Саме тому багато фінансових установ виводить з переліку внутрішніх функцій добір і оцінку персоналу та

³ Human Resources, HR — людські ресурси, тобто сукупність співробітників з необхідним рівнем кваліфікації.

перекладає їх на спеціалізовані аутсорсингові агентства (рекрутмент). За оцінками експертів, рівень та якість послуг, що їх надає український рекрутмент у наш час, відповідає світовим стандартам. Хоча ринок таких агентств у країні порівняно зі світовою практикою має бути значно більшим. За даними досліджень, стратегічне партнерство з постачальниками персоналу забезпечує установі до 10% додаткових доходів [2].

Сучасні рекрутери — партнери по бізнесу, власники банку (не бази!) даних найкращих кандидатів, що постійно оновлюється (із тих, які потенційно можуть бути задіяні). Постійно розвиваючи свої інструменти оцінки кандидатів, рекрутери досконало володіють майстерністю дослідження ринку праці, пошуку і добору якісних кандидатів, з яких HR-менеджери згодом зробилять “те, що потрібно”. Більше того, рекрутери гарантують підтвердження достовірності рекомендацій претендентів на вакантну посаду, а також майстерно володіють технологіями перехоплення талановитих співробітників у конкурентів і формування тимчасового персоналу. При цьому слід враховувати той важливий факт, що рекрутингові компанії надають гарантію на підібраних фахівців, яка, як правило, за часом триває впродовж періоду випробувального терміну. І якщо новий співробітник залишає роботу сам або його звільняють до того моменту, як закінчиться випробувальний термін, агентство зобов'язане надати заміну безкоштовно. Натомість внутрішніх менеджерів із добору персоналу в таких випадках можна лише або покарати, або налякати незначною штрафною санкцією. Крім того, тривалі пошуки претендентів власними силами банківської служби персоналу коштують дорого, водночас практично зі всіма рекрутинговими агентствами фінансові розрахунки здійснюються після виконання замовлення незалежно від часу, який було витрачено.

Таким чином, під час вирішення кадрових питань банки мінімізують свої витрати, якщо стають постійними клієнтами кадрових агентств і користуються погодженими й апробованими процедурами взаємодії.

ПЕРЕВАГИ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

Вузька спеціалізація у будь-якій сфері має вагомий й незаперечний переваги. Акцентуємо увагу на позитивних аспектах співпраці бан-

ків із рекрутинговими агентствами.

1. Високий професіоналізм консультантів із персоналу. Як правило, вони мають профільну освіту (кадровий менеджмент), протягом усього робочого дня здійснюють пошук, добір персоналу за заявками своїх клієнтів, що є джерелом їхнього доходу. Основна частина заробітку рекрутера — це відсоток від виконаної операції. Відповідна форма оплати праці, на відміну від стабільно встановленого окладу, стимулює менеджера до якості й оперативності. За такої системи природно, що пасивні, песимістичні й просто не схильні до кадрової роботи люди відсіюються дуже швидко. Залишаються рекрутери за покликанням, що досягають у своїй справі значних професійних результатів. Отже, із кожною вакансією працюють справжні фахівці, до того ж надзвичайно зацікавлені в швидкому задоволенні певної кадрової заявки.

2. Використання послуг професійних рекрутерів дає змогу суттєво збільшити зону пошуку фахівців. Уся база даних агентства, що формується роками, фактично потрапляє в розпорядження замовника. Таким чином пошук необхідного співробітника здійснюється не лише серед претендентів, які шукають роботу, а й серед працевлаштованих фахівців, що не переглядають спеціалізовані сайти і пресу, проте є важливим потенціалом для підприємства-замовника.

3. Робота з агентством дає змогу установі чи підприємству суттєво скоротити організаційні витрати на процес пошуку бажаного спеціаліста.

4. Значно скорочується час пошуку необхідного фахівця. Якщо агентство розглядає заявку, що надійшла, як профільну та пріоритетну, замовник уже в перші дні після звернення може отримати резюме перших кандидатів. Для заміщення термінових вакансій ця перевага може виявитися ключовою. Важливою функцією кадрового агентства є його роль як посередника, який може вирішити більшість складних питань, зняти непорозуміння, що виникають між претендентом і працевлаштування. Практика свідчить, що під час знайомства працевлаштування і потенційного співробітника виникає безліч казусів, які можна охарактеризувати як безглузді фатальні випадковості. Наприклад, телефон кадрової служби установи зайнятий, і бажаний фахівець просто не додзвонився; керівник призначив співбесіду, але з

об'єктивних причин не зміг бути на ній у певну годину, — претендент образився; претендент не зміг знайти підприємство за вказаною адресою і посоромився перепитати; працевлавець і претендент чекали телефонного дзвінка один від одного, але кожен із них не хотів телефонувати першим тощо. Подібні казуси неодноразово були причиною того, що компанія втрачала цінного кандидата, на пошуки якого було витрачено чимало часу, сил і ресурсів. Більше того, сам факт працевлаштування фахівця не виключає ймовірності, що яке-небудь непорозуміння не вплине на його рішення: залишитися працювати в цій організації або ж піти з неї. Кадрове агентство, беручи на себе посередницькі функції, не лише залагоджує конфлікти між зацікавленими сторонами, але й активно запобігає їх виникненню. Наприклад, претендент розсудливо мовчить і не порушує деякі питання в офісі працевластувача, але при цьому охоче ділиться своїми тривогами і сумнівами з менеджером агентства, яке влаштовує його на роботу. Вчасно отримана важлива інформація дає змогу нейтралізувати або мінімізувати потенційний конфлікт, який нагріває.

5. Поліпшується якість роботи з персоналом, оскільки пошук і добір кадрів здійснюють професійні рекрутери.

6. Скорочуються організаційні витрати на пошук і добір фахівців (служба персоналу, телефонні лінії, оргтехніка і витратні матеріали, реклама в професійних і спеціалізованих ЗМІ та мережі Інтернет, окремий кабінет для переговорів тощо).

7. Економиться час на інтерв'ювання претендентів, оскільки замовник переглядає кандидатів з-поміж фахівців, які успішно пройшли конкурсний відбір.

8. Забезпечується дотримання морально-етичних норм під час запрошення на роботу фахівця з конкурентної компанії, оскільки відповідальність за його “переманювання” бере на себе агентство.

9. Забезпечується конфіденційність внутрішніх реорганізацій і кадрових перестановок, а також зводиться до мінімуму ризик прийому на роботу інформантів-недоброзичливців.

10. Постійно поповнюється кадровий резерв підприємства чи установи.

11. Створюється додатковий позитивний імідж банку, який використовує професійні рекрутингові послуги.

СПЕКТР ПОСЛУГ РЕКРУТИНГОВИХ АГЕНТСТВ ДЛЯ ПРАЦЕДАВЦІВ

- Пошук і добір кваліфікованого персоналу.
- Консультації щодо трудового законодавства.
- Професійне і психологічне тестування.
- Дослідження ринку праці.
- Підтвердження рекомендацій.
- Розробка систем мотивації персоналу.
- Кадровий аудит і діловодство.
- Атестація персоналу.
- Розробка програм з адаптації персоналу.
- Розробка посадових інструкцій.
- Пейролінг (Payrolling) — розрахунок заробітної плати.
- Хедхантінг (Headhunting) — переманювання конкретного працівника із фірми-конкурента до фірми-працедавця.
- Аутстафінг (Outstaffing) — введення персоналу за штат компанії.
- Аутплейсмент (Outplacement) — консультування і подальше пере/працевлаштування фахівців, яких було скорочено на попередньому місці роботи.
- Лізинг персоналу (добір тимчасових співробітників).

ФМОТ І СМОТ (FMOT І SMOT)⁴: ЩО ВАЖЛИВО?

Незважаючи на привабливість рекрутмента як для працедавців, так і для самих рекрутерів, у цьому виді комерційної діяльності значні труднощі виникають через інформаційну закритість і неpubлічність українського бізнесу в цілому.

Якими критеріями необхідно керуватися під час оцінки роботи рекрутера? Це насамперед професіоналізм консультанта, отримані результати, відсутність проблем у спілкуванні з консультантом, реальні ціни, розумні терміни і фахова кадрова підтримка процесу пошуку. Експерти пропонують оцінювати рівень професіоналізму рекрутерів за кількома напівабстрактними показниками:

⁴ FMOT (First Moment of Truth) — перший момент істини. Термін, що означає перше знайомство споживача з брендом або будь-яким товаром, яке триває від 3 до 7 секунд, цей момент є найважливішим для справляння на покупця позитивного враження та ухвалення ним рішення про здійснення покупки. SMOT (Second Moment of Truth) — другий момент істини. Термін, що означає перше враження або реакцію споживача від бренду чи товару під час його використання.

- надійність;
- своєчасність виконання замовлень;
- рівень виконання замовлень — відсоток успішних пошуків під час роботи з передоплатою, що завершуються прийняттям кандидата на роботу (оцінюється в середньому не вище 60%⁵);
- відповідність кандидатів вимогам клієнта;
- співвідношення вартості та якості послуг;
- чіткість організації роботи агентства.

На практиці ж експерти найчастіше звертають увагу на:

- позитивний досвід у доборі персоналу, популярність і репутацію агентства;
- наявність великої і добре організованої бази даних;
- проведення рекламних кампаній агентства в ЗМІ та Інтернеті;
- термін виконання робіт;
- вартість послуг;
- умови оплати і гарантії;
- налагоджену схему роботи агентства з клієнтами;
- наявність у співробітників агентства спеціальної освіти;
- професійні й особистісні якості рекрутера, що виконує певне замовлення.

Важливо враховувати і той факт, що невеликі агентства не в змозі забезпечити високий рівень матеріальної відповідальності, оскільки навіть часткове повернення коштів може виявитися критичним для малобюджетного рекрутера. Тому невеликі агентства як засіб підвищення своєї привабливості в очах клієнтів використовують зменшення вартості послуг.

БУТІК (“BOUTIQUE”)⁶

В Україні діє близько 300 агентств із добору персоналу та 5 000 співробітників HR-служб. На українському ринку в галузі як пошуку і добору кандидатів, що мають фінансові спеціальності, так і аналізу ринку фінансових вакансій та персоналу лідером є бренд “Фінансовий персонал” — єдине в Україні спеціалізоване

(boutique) агентство із пошуку і добору фахівців фінансових спеціальностей для банків, інвестиційних і страхових компаній, різних компаній із управління активами і кредитних союзів, що має найбільший банк даних професійних працівників фінансової сфери.

Схема, за якою агентство працює із замовниками, формувалася протягом майже шести років і ґрунтується на особистих контактах і зустрічах. Адже правильно реалізоване замовлення — це половина успіху. Банки не звертаються до рекрутерів із проханням знайти людину для “легкої” позиції, тому при зустрічі спочатку виявляються й уточнюються всі дуже важливі “дрібниці”: хто виконував цю роботу раніше, що не влаштовувало попереднього працівника тощо. Адже на практиці керівництво не завжди має чітке уявлення про те, яким має бути майбутній працівник, а часто навіть не може обґрунтувати доцільність відкриття нової вакансії. Тому є значна вірогідність того, що банківській структурі новий співробітник абсолютно не потрібен. Наприклад, трапляється, що до приходу “новенького” його функції виконували декілька інших працівників, окрім своїх основних обов’язків і без додаткової оплати. І вони не готові одразу делегувати ці додаткові обов’язки. В результаті виникає конфлікт. Або, наприклад, замовник надає значної уваги професійним здібностям кандидата, але, зі свого боку, не завжди правдиво змальовує морально-психологічну обстановку в колективі. Кандидат приходить на нове місце і розуміє, що не зможе ефективно працювати із певними співробітниками. Іншими словами, професіоналізм рекрутера полягає в тому, що він з’ясовує всі подробиці та можливі несподіванки, щоб згодом не виникали будь-які претензії з боку компанії чи замовника або непорозуміння.

Враховуючи високий рівень клієнтів, кожен співробітник бутік-агентства чітко усвідомлює: сьогоднішній претендент вже завтра може стати замовником. При цьому важливим є і той факт, що кожен працівник агентства обов’язково має попередній досвід роботи у фінансовому секторі.

Серед інструментів, що застосовує агентство “Фінансовий персонал”, на особливу увагу заслуговує сайт www.fr.ua. Використовується інноваційна технологія об’єднання послуги рекрутингу та унікального алгоритму розміщення вакансій на сайті www.fr.ua з

⁵ За даними Американської асоціації консультантів з рекрутингу “Екзек’ютив Серч” (Executive Search).

⁶ “Recruitment Boutique S.M.Art” — компанія рівня “Executive Search” (з пошуку менеджменту середнього та вишого рівня), яка спеціалізується в одній або декількох вузьких нішах (галузях діяльності), на противагу компаніям-генералістам, що працюють без вузької спеціалізації.

безкоштовним поданням аналітичної інформації щодо обліку всіх фінансових вакансій України, завдяки цьому значно скорочуються витрати часу на пошук і добір потрібних фахівців будь-якого профілю для фінансового сектору. Розміщення вакансії на сайті — безкоштовна послуга, що, безумовно, оптимізує витрати банку. HR-менеджерам не потрібно витрачати час на заповнення бланків для розміщення вакансії на сайті — достатньо надіслати інформацію в електронному вигляді, і співробітники агентства швидко структурують і розмістять її. До того ж поряд з оголошенням про вакансію обов'язково розташовується логотип компанії, що підвищує впізнаваність підприємства-працедавця в переліку вакансій. Крім того, поряд із текстом вакансії обов'язково зазначається сайт працедавця для збільшення кількості зацікавлених відвідувачів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, банківська стратегія побудови комплексної роботи з персоналом, зокрема щодо залучення й утримання високопрофесійних фахівців, має враховувати і координувати інноваційні HR-технології та передовий досвід рекрутингових агентств. Як свідчить світова прак-

тика, саме такий підхід дає змогу не лише збільшити ефективність діяльності HR-менеджерів із адаптації якісного людського капіталу, але й значно оптимізувати витрати на персонал за рахунок скорочення кількості робочих місць за умови підвищення інтелектуального рівня персоналу.

В умовах швидкоплинних ринкових перетворень, коли терміни “невизначеність” та “волатильність” стають найпопулярнішими словами бізнес-лексикси, необхідність у кваліфікованому персоналі є сталою. При цьому зростає роль рекрутингових компаній у зв'язку з ускладненням роботи з “якісними” шукачами роботи, адже переважна більшість із них — це люди з пристойним заробітком та непоганим становищем на їхньому теперішньому місці роботи. Переманювати їх за умов кризи, коли під скорочення насамперед потрапляють недосвідчені співробітники, стає дедалі важче.

З метою ефективного вирішення завдань, які стоять перед HR-менеджерами банків, необхідно використовувати інноваційні технології рекрутингу, залучаючи до стратегічного партнерства професійних постачальників персоналу — спеціалізовані рекрутингові агентства. Завдяки цьому можна вивільнити HR-менеджмент

банку від функцій з добору персоналу та суттєво підвищити якість адміністрування персоналу.

Таким чином, стратегія побудови комплексної HR-політики у сфері залучення й утримання здібних фахівців у банках має враховувати та координувати інноваційні технології у цій сфері та краший досвід. Як свідчить практика, такий підхід дає змогу не лише збільшувати ефективність діяльності HR-менеджерів з адаптації якісного людського капіталу, але й суттєво оптимізувати витрати на персонал завдяки раціоналізації кількості робочих місць у процесі підвищення інтелектуального рівня персоналу.

Щодо нових модифікацій синергії HR-менеджменту та рекрутингу, то вони, напевно, з'являться за умови використання світового досвіду у цій сфері в провідних українських банках. □

Література

1. Кибанов А.Я., Дуракова И.Б. *Управление персоналом организации: отбор и оценка при найме, аттестация / Учебное пособие для студентов вузов. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Изд-во “Экзамен”. — 2004. — 416 с.*

2. Александр Пятков. *Уже много сказано о причинах произошедших явлений на финансовых рынках // Банковское обозрение. — 2009. — № 2 (116).*

Інформація з першоджерел/

Доповнення до Переліку осіб, які мають сертифікати Національного банку України на право здійснення функцій тимчасового адміністратора та ліквідатора банків¹, внесені у травні – червні 2011 р.

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові тимчасового адміністратора або ліквідатора	Дата і номер рішення Комісії ² про надання сертифіката	Номер та серія сертифіката	Строк дії сертифіката / продовження терміну дії сертифіката	Застосування заходів впливу
1	Боровко Євгеній Євгенійович	21.06.2011 р. № 361	Серія А № 00232 (тимчасова адміністрація); серія В № 00206 (ліквідація)	21.06.2016 р.	
2	Приходько Юлія Вікторівна	21.06.2011 р. № 362	Серія В № 00205 (ліквідація)	21.06.2016 р.	

¹ “Перелік осіб, які мають сертифікати Національного банку України на право здійснення функцій тимчасового адміністратора та ліквідатора банків” у повному обсязі за станом на 01.01.2011 р. опубліковано у №2 (2011 р.) “Вісника НБУ” на стор. 62–70.

² Кваліфікаційна комісія Національного банку України з питань сертифікації тимчасових адміністраторів та ліквідаторів банків.

Перелік осіб, чий сертифікат на право здійснення функцій тимчасового адміністратора та ліквідатора банків утратили чинність

За станом на 01.07.2011 р.					
№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові тимчасового адміністратора або ліквідатора	Дата і номер рішення Комісії про надання сертифіката	Номер та серія сертифіката	Строк дії сертифіката / продовження терміну дії сертифіката	Дата та підстава припинення чинності сертифіката
1	Тимофеев Євген Іванович	21.06.2011 р. № 363	№ 000048-ЛТ (тимчасова адміністрація, ліквідація)	28.04.2011 р.	Сертифікат втратив чинність 28.04.2011 р. на підставі рішення Комісії від 21.06.2011 р. № 363

Підготовлено управління припинення діяльності банків Генерального департаменту банківського нагляду Національного банку України.

Точка зору/

Катерина КірсєваКандидат економічних наук,
доцент кафедри банківської
справи ДВНЗ "КНЕУ
імені Вадима Гетьмана"

Світовий досвід використання банківських платіжних карток із чіпами

У статті досліджуються сучасні світові тенденції розвитку безготівкових розрахунків із застосуванням банківських платіжних карток із чіпами. Проаналізовано значні здобутки естонського суспільства, котре активно використовує інформаційні технології в усіх сферах життя. Зокрема, естонцям вдалося поєднати розрахункові можливості банківських платіжних карток із важливою приватною інформацією кожного окремого держателя картки, що, безумовно, полегшує, спрощує, пришвидшує вирішення багатьох загальних питань людського буття. Автор обґрунтовує необхідність використання в Україні аналогічних карток, які поєднують розрахункові можливості і неплатіжні додатки, для поліпшення якості життя суспільства. На думку автора, в Україні доцільно створити міністерство інформатизації, котре забезпечить широке впровадження інформаційних технологій у різних сферах суспільного життя для вирішення надзвичайно важливих питань як окремих членів українського суспільства, так і цілих галузей.

Безготівкові розрахунки з використанням банківських платіжних карток із чіпами завойовують широке визнання в багатьох країнах світу. Їх стрімкий розвиток, проникнення у різні суспільні сфери засвідчують доцільність, безпечність та високу ефективність новітніх технологій. Поєднання в одній банківській платіжній картці розрахункових можливостей із багатьма необхідними неплатіжними додатками постійно доводить свої переваги і створює чимало зручностей для споживачів. Нині у світі саме банківські платіжні картки із чіпами мають найбільший рівень захисту інформації від шахрайських операцій [3].

Інформаційні технології створюють для мільйонів людей, котрі спілкуються через Інтернет, неймовірні умови взаємодії незалежно від відстані, часу, погоди та інших чинників. Відкритість Інтернету для спілкування і доступність інформації, що містить ця мережа, в окремих випадках потребує обмеженого доступу до особистої інформації або конфіденційної

інформації торгових партнерів. Надійність обміну такою інформацією потребує управління цим процесом і постійного його вдосконалення.

Банківські установи особливо зацікавлені у збереженні інформації, яку містять чи передають через Інтернет сучасні банківські платіжні картки з метою захисту конфіденційної інформації своїх клієнтів. Тому банки приділяють велику увагу безпеці інформації, що стає доступною під час використання електронних носіїв. З другого боку, високий рівень захищеності банківських платіжних карток використовується зокрема для обмеження доступу до особистої інформації держателя картки під час використання Інтернет-можливостей.

В Україні Національна система масових електронних платежів (надалі НСМЕП) Національного банку України, розроблена з урахуванням результатів дослідження сучасних тенденцій безготівкових розрахунків, застосовує чіпові платіжні картки, які надзвичайно надійні і цілком відповідають міжнародним стандартам ISO [3]. Підтвер-

дженням цього є той факт, що за платіжними картками із чіпами впродовж 2009–2010 років не зафіксовано жодного випадку втрат від шахрайських операцій. Завдяки їх високоефективній офф-лайн технології, яка не потребує оперативного зв'язку з банківським рахунком під час виконання платіжних операцій, з платіжних карток НСМЕП складніше зчитувати інформацію, а отже вони захищеніші від підробок та інших шахрайських операцій. Крім того, у вмонтованому в платіжну картку мікрокомп'ютері зберігається в електронному вигляді інформація про кошти власника, а також багато додаткової інформації: про інтегрований проїзний квиток у метро, пенсійне посвідчення, студентський квиток, інформація про страховку, бонусні програми різних магазинів і ресторанів тощо, яку за призначенням може використовувати держатель картки. Ця платіжна картка виготовлена за новітніми технологіями, що забезпечує високий рівень її захисту та унеможливує підробку.

Щороку у світі проводяться конфе-

ренції науковців і практиків, присвячені розвитку найефективніших шляхів використання сучасних інформаційних технологій, їх захищеності у повсякденному житті суспільства та державного управління цими процесами. Однією з основних проблем у світі є необхідність враховувати соціальні та комерційні інтереси економічних суб'єктів, які постійно видозмінюються, прагнучи зробити реальним, простим і ефективним те, що раніше здавалось нездійсненним. Незалежна Європейська асоціація з електронної ідентифікації та безпеки Еета, що взаємодіє з урядовими органами і організаціями у сфері законодавства й електронного бізнесу, 24 роки поспіль проводить конференції на тему "Управління європейською електронною ідентифікацією" за участі спеціалістів, бізнесменів та представників державних структур як європейських країн, так і багатьох інших країн світу [4]. Питанням підвищення ефективності електронної ідентифікації осіб та безпеки збереження особистої інформації в електронному вигляді на цих конференціях присвятили доповіді представники Німеччини, Бельгії, США, Канади, Нової Зеландії, Великобританії, Єгипту, Норвегії, Голландії, Австрії, Сербії, Греції, Фінляндії, інших країн. Особливе зацікавлення викликають роботи Стюарта Годкінсона, Фредеріка Меннеса, Джона Биса, Тіма Сегото, Стіва Кілі, Стівена Лорда та інших [8].

Зокрема, в червні 2011 року асоціація Еета провела конференцію у Таллінні, в червні 2010 року – в Лондоні. На форумах учасники обговорили останні досягнення фахівців різних країн у сфері застосування можливостей Інтернет для поліпшення життя суспільства.

Ці конференції присвячені розгляду переваг і забезпеченню зручності у використанні інформаційних технологій як окремим економічним суб'єктом, так і підприємствами та державними структурами завдяки координації спільних зусиль. Проведені науково-практичні заходи засвідчують високий статус Європи як передового центру світових новацій.

Історія розвитку безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток у різних країнах світу мала певні особливості. Звичайно, на це впливав і рівень розвитку економіки країни, і сприйняття змін суспільством, і передумови вирішення проблеми та мотивація членів суспільства.

Наукові дослідження з цього приводу відкривають найефективніший шлях вирішення порушеної проблеми. Досвід країн-лідерів дає змогу уникнути багатьох помилок і перешкод на шляху розв'язання проблеми та визначити найпростіший шлях власного розвитку. Важливо не допустити еклетики в цій роботі, а саме – уникнути механічного поєднання різних, не схожих між собою варіантів вирішення проблеми.

Естонія – яскравий приклад країни, яка завдяки пріоритетному впровадженню інформаційних технологій у різні сфери життя суспільства за активної підтримки свого президента впродовж останніх 15 років зробила величезний "стрибок" вперед і досягла значних успіхів в економічному і соціальному розвитку, що визнається в усьому світі [6].

Масова інформатизація суспільства цієї країни сприяла створенню естонськими фахівцями інформаційних технологій загальновідомої і популярної комп'ютерної програми безкоштовних телефонних дзвінків через Інтернет – "Скайп" ("Skype"). Простоту й зручність "Скайп" нині використовують понад 500 мільйонів абонентів у всьому світі.

У цілому широкомасштабне впровадження останніх досягнень інформаційних технологій в Естонії сприяло удосконаленню систем охорони здоров'я, освіти, сплати податків, виборчої діяльності, діяльності державних установ тощо [7]. У громадян відпала потреба відвідувати та вистоювати черги в державних установах, медичних закладах та всіляких інших організаціях. Через Інтернет вони можуть записатися на прийом до лікаря, зайшовши на сайт своєї поліклініки, відправити довідку про доходи, зайшовши на сайт державної податкової служби, влаштувати дитину в школу, зайшовши на сайт освітнього закладу, замовити театральні квитки і навіть працевлаштуватися. Як результат в Естонії стало популярним спілкування через Інтернет з державними установами, поліцією та іншими закладами.

Спеціально створений естонський Інтернет-портал eesti.ee відкрив можливість швидко потрапляти на сайт потрібної державної установи чи закладу, замовляти послуги, отримувати форми бланків для заповнення і відправляти їх в електронному вигляді зазначеному адресату. Через eesti.ee можна подати заяву на оформлення

пенсії, на вступ до вузу чи в комісію з трудових спорів, для ознайомлення зі своїми даними в земельному реєстрі, державній податковій службі та інших організаціях. Щоб захистити інформацію, що рухається між державними структурами і окремими економічними суб'єктами в Інтернет-мережі, eesti.ee портал створений не як одна велика база даних, а як безпечний сайт обміну даними між різними інформаційними системами – як державними, так і комерційними.

Важлива роль у процесі впровадження таких новацій в життя суспільства Естонії належить електронним карткам, зокрема й банківським платіжним, які на кожному кроці супроводжують спілкування громадян з державою. Завдяки цим маленьким пластиковим помічникам можна сплатити через Інтернет за медичне обслуговування, за ліки, отримати пенсії, стипендії і при цьому не залишати власної оселі. Крім того, електронні картки дають змогу провести ідентифікацію особи, яка користується послугами державних установ, отримує медичне обслуговування, сплачує за навчання тощо. Вони мають високий рівень захищеності від несанкціонованого використання, що відповідає вимогам Департаменту безпеки США, та надають змогу накопичувати великий обсяг важливої та актуальної інформації її держателя.

В Україні проводиться активна робота з вивчення кращого світового досвіду масового використання інформаційних технологій для автоматизації державних пілг та послуг її громадян [5]. Враховується й досвід Естонії, що є найбільш показовий, зрозумілий і простий для сприйняття. Ця невеличка країна пододала великий шлях з інформатизації – від ознайомлення широким верством населення з перевагами розрахунків платіжними картками і безкоштовного навчання роботі на комп'ютері до формування сучасного прогресивного суспільства, яке нині вміє цінувати свій час і час своїх партнерів. І все це завдяки сучасним технологіям.

Як і в низці країн світу, в Україні існують проблеми, які можна було б подолати шляхом широкого впровадження банківських платіжних карток із чіпами та Інтернет-можливостей для спрощення розв'язання важливих питань кожного окремого члена суспільства [2]. Ведення справ на паперових носіях, довгезні черги в будь-якій державній організації, відсутність

оперативної інформації для розв'язання конкретного питання — все це атрибути дня вчорашнього, їх треба якнайшвидше позбутися.

Скажімо, медичне обслуговування хворих в Україні потребує серйозного удосконалення вже з поліклініки. Адже пацієнти приходять сюди не заради розваги, а щоб отримати кваліфіковану допомогу. Натомість хворій людині доводиться вистояти в черзі до реєстратури за особистою карткою історії хвороби, яку медпрацівники досить часто не можуть знайти, вимагають паспорт хворого і нарешті виписують тимчасову картку із двох листочків. Потім — черга до лікаря. Останній, побачивши таку “сумнівну” картку, з підозрою ставиться до відвідувача й намагається швидше його “позбутися”. Відсутність елементарної інформації про стан здоров'я пацієнта не дає змогу лікарю надати хворому якісну медичну допомогу. Звичайно, така проблема постає перед лікарями там, де багато відвідувачів, але в сільських амбулаторіях платіжні картки з чіпами також можуть служити надійним джерелом всебічної інформації про хворого, про дати щеплень і назви ліків, які приймав останній. Все це дало б змогу економити час і зусилля лікаря та пацієнтів.

Інші приклади. Відсутність єдиного електронного реєстру виборців змушує виборчі дільниці робити безліч виправлень у паперових журналах напередодні голосування. Відсутність єдиного електронного реєстру платників податків чи відсутність централізованого ведення електронного реєстру пенсіонерів ускладнюють вирішення важливих питань для кожного зацікавленого члена суспільства.

Переважає більшість сільського населення України відчуває гостру нестачу інформації та знань щодо можливостей і переваг використання платіжних карток із чіпами. Аналогічні проблеми стоять і перед людьми пенсійного віку, які в молоді роки не отримали потрібних знань, а зараз ця справа для них вже непосильна.

У зв'язку з цим в Україні існує реальна потреба державної підтримки розвитку і широкого впровадження сучасних інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності суспільства. Це сприятиме інформаційній обізнаності людей, відкриє широким колам громадян дивовижний світ Інтернету, навчить використовувати його для розв'язання щоденних питань різної складності.

Уже створені банківські платіжні картки із чіпами НСМЕП мають високий рівень захищеності інформації, здатні акумулювати великий обсяг різноманітної інформації [1]. Ці картки сприятимуть розвитку інформатизації українського суспільства. Важливим досягненням стало поєднання в одній банківській картці НСМЕП функцій розрахункового інструменту з неплатіжними додатками — такими, як паспорт, медична картка, проїзний квиток тощо. Вони підвищують рівень безпеки суспільства, оскільки всі операції щодо відвідання медичних закладів, купівлі квитків на транспорті тощо фіксуються відповідними організаціями і за потреби можуть надати вичерпну інформацію, скажімо, для оперативного пошуку людини. За допомогою платіжної картки легко вирішити ті проблеми, які сьогодні в Україні вважаються складними. Хоч банківські картки вже давно завоювали довіру людей в економічно розвинутих країнах світу, в Україні інструменти, розроблені НСМЕП, внаслідок багатьох причин не набули поширення. Більшість українських споживачів не бачать у цих картках переваг, побоюється їх і, як наслідок, процес їх впровадження гальмується.

Водночас, створені в Україні електронні учнівські та студентські квитки на основі банківських платіжних карток із чіпами НСМЕП виправдали сподівання на їх ефективність. Призначені для використання студентами вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації та учнями професійно-технічних училищ, вони можуть бути використані для посвідчення особи, отримання стипендії, здійснення розрахунків через Інтернет, оперативного використання пільг при оплаті проїзду у міському пасажирському, залізничному транспорті, міжміських автобусах, а також у метрополітені. Електронний квиток став зручним інструментом підтвердження особистості учня чи студента, він містить назву, адресу та контактну інформацію навчального закладу, в якому ті навчаються, а також дає можливість розраховуватися за покупки в торговельній мережі та через Інтернет, служить перепусткою в корпуси навчального закладу та гуртожиток, читацьким квитком — у бібліотеках тощо. Зважаючи на те, що електронний студентський та учнівський квиток видається студенту та учню після вступу до вищого навчального закладу або професійно-технічного училища на весь період на-

вчання, він містить актуальну і оперативну інформацію про термін дії квитка на основі результатів кожної екзаменаційної сесії та може бути заблокованим у разі його втрати або викрадення.

З метою кращого використання в Україні світового досвіду застосування інформаційних технологій в усіх сферах життя суспільства, на нашу думку, доцільно скористатись досвідом Республіки Молдова — створити власне міністерство інформаційних технологій та зв'язку, яке б накопичувало, оновлювало та зберігало інформацію про платежі і пільги кожного українського громадянина. Єдиний орган інформатизації в Україні, завдання якого акумулювати інформацію про всіх членів суспільства, зможе формувати актуальнішу й об'єктивнішу інформацію.

Нині в Україні різні державні органи збирають одну і ту ж інформацію, але часто кожне відомство подає різні дані про одну й ту ж особу. Щоб уникнути таких неузгодженостей, доцільно створити єдиний державний орган, який формуватиме першоджерело на основі накопичення, збереження, оновлення інформації та надаватиме її зацікавленим особам, які мають на це відповідні права. Інша проблема — різні державні установи накопичують різну за характером інформацію про одних і тих же осіб чи організації, але кожна з цих інституцій користується тільки своєю, дуже обмеженою, інформацією. Об'єднання відомостей різних державних органів про конкретного члена суспільства створило б об'єктивну базу даних. Банківські платіжні картки НСМЕП із чіпами завдяки своїм можливостям слугувати платіжним засобом і містити неплатіжні додатки сприяли б цьому процесу.

У Республіці Молдова шлях до побудови інформаційної держави почався зі створення Міністерства інформаційних технологій та зв'язку [8]. Саме цей досвід підтверджує доцільність інформатизації суспільства, оскільки в інформаційному суспільстві галузі, пов'язані з виробництвом послуг, розвиваються швидкими темпами, відтак створюються нові робочі місця, підвищується рівень і якість життя населення.

Головними завданнями Міністерства інформаційних технологій та зв'язку Республіки Молдова стало:

1) створення єдиної системи формування, зберігання і використання державних інформаційних ресурсів;

2) створення умов для якісного інформаційного і комунікаційного забезпечення публічних органів влади, а також юридичних і фізичних осіб;

3) створення, запровадження і забезпечення функціонування Державного реєстру населення, Державного реєстру правових одиниць, Національної географічної інформаційної системи, Державного реєстру транспорту, Державного реєстру водіїв та інших інформаційних і комунікаційних систем державного значення;

4) удосконалення Національної паспортної системи;

5) створення правової і методологічної бази для переходу Республіки Молдова до інформаційного суспільства, цілеспрямоване перетворення національного інформаційного середовища, мережних структур, організації життя суспільства і держави як необхідних умов економічного роз-

витку, соціального прогресу і успішного просування процесу європейської інтеграції тощо.

Як засвідчує світовий досвід, процес побудови в країні інформаційного суспільства визначається її політичними, соціально-економічними і культурними особливостями. Україна має свої традиції, історію, особливості суспільних відносин, територію, запаси корисних копалин, клімат, рівень забрудненості навколишнього середовища тощо. Має свої сильні і слабкі сторони, переваги і недоліки. Тому і шлях побудови інформаційного простору в нашій країні має бути особливим. На нашу думку, Україна має спиратися на вітчизняні можливості та власні інформаційні розробки, враховувати всі характерні для неї риси. Це дасть змогу визначити найоптимальніший шлях побудови інформаційного суспільства, знайти найкращі мотивації всіх членів су-

спільства відмовитися від застарілих, менш зручних технологій готівкових розрахунків на користь розрахунків платіжними картками.

□

Література

1. Закон України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” від 5 квітня 2001 року № 2346-III.

2. http://www.bagnet.org/news/passport_kniga/sockarta/.

3. http://bank.gov.ua/Pl_syst/.

4. <http://www.eema.org/Events/Default.aspx>.

5. Постанова Кабінету Міністрів України “Про здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням спеціальних платіжних засобів” від 29 вересня 2010 року № 878.

6. <http://www.ega.ee/node/821>.

7. <http://www.revolution-events.com/downloads/e-Identity09-agenda.pdf>.

8. http://www.mtic.gov.md/about_ru/.

Хроніка/

Олімпіада селекціонує майбутніх банкірів-лідерів

Нещодавно на базі Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України відбувся II етап Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності “Банківська справа” серед студентів вищих навчальних закладів (ВНЗ), які готують бакалаврів за напрямом підготовки “Фінанси і кредит”, та магістрів за спеціальністю “Банківська справа”. Впродовж трьох років поспіль олімпіада проходить під патронатом Національного банку України, який підтримує її проведення та є основним спонсором при відзначенні переможців інтелектуальних змагань.

Всеукраїнська студентська олімпіада зі спеціальності “Банківська справа” у сфері економічної освіти в Україні є знаним та рейтинговим заходом, котрий у практичній площині сприяє розвитку та становленню інтелектуальної банківської еліти держави. Найважливіше завдання – визначити рівень фахової підготовки студентів ВНЗ, виявити талановитих, здібних, ерудованих, творчих студентів, заохотити та націлити їх на здобуття нових професійних знань і навичок, мотивувати до успішного кар’єрного зростання. Упродовж інтелектуальних змагань між кращими студентами різних вищих навчальних закладів усієї України учасники збагачувалися не лише новими знаннями, а й ширими друзями.

За програмою олімпіади до перемог учасникам треба було успішно пройти три тури випробувань:

– 1 тур – блиц-турнір, під час якого учасники за 2 хвилини мали відповісти

Вручення нагород переможцям олімпіади.

на конкретне запитання, засвідчивши свої знання понятійного апарату, законодавчих та нормативних документів,

Відкриття Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності “Банківська справа” 2011 року.

розуміння сучасних тенденцій розвитку банківського сектору економіки;

– **2 тур** — *тестування*, учасникам необхідно було дати правильні відповіді на 50 запропонованих запитань із базових фахових дисциплін. За результатами обох турів та кількістю набраних балів до третього туру допущалася лише половина учасників за рейтингом;

– **3 тур** — *письмове творче комплексне завдання*, що включало проблемно-дискусійні теоретичні питання та ситу-

Учасники олімпіади виконують творче комплексне завдання.

аційні практичні завдання. При оцінці відповіді враховувалися фаховий рівень підготовки учасників, оригінальність та обґрунтованість рішення.

Члени журі та переможці Всеукраїнської студентської олімпіади "Банківська справа" 2011 року.

Здобутки студентів оцінювало професійне журі, до складу якого увійшли завідувачі кафедр банківської справи, доктори та кандидати наук, досвідчені педагоги, відомі науковці з різних вищих навчальних закладів.

Здебільшого всі учасники олімпіади мали достатні знання зі спеціальності. За загальними підсумками, 24 учасники набрали більше половини можливих балів. Лідерами перегонів стали студенти навчальних закладів при Національному банку України — Університету банківської справи НБУ

(м. Київ), Української академії банківської справи НБУ (м. Суми), Львівського та Черкаського інститутів банківської справи УБС НБУ. Це свідчить про належну фахову підготовку в цих ВНЗ. Високі результати також мали студенти Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана, Одеського державного економічного університету, Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля (м. Луганськ).

Найкраще учасники виконали тестове завдання — 30 студентів із 66 здобули понад 50% балів із усіх можливих. У рамках культурної програми для учасників олімпіади була проведена автобусна екскурсія по Львову та концерт-зустріч зі студентами Львівського інституту банківської справи УБС НБУ.

Участь у фаховій олімпіаді — це свідчення прагнення до лідерства за умов конкуренції серед професіоналів. Учорашні студенти дуже швидко поповнять когорту фахівців банківської системи та зможуть на практиці застосувати свої навички роботи з клієнтами, новітні інформаційні технології та знання іноземних мов. Бажання перемогти, стати кращим серед кращих допоможуть їм у житті стати впевненими та досягати поставлених цілей.

Марія Лапішко,

декан факультету банківської справи та інформаційних технологій
Львівського інституту банківської справи
Університету банківської справи
Національного банку України,
кандидат економічних наук, доцент,
голова журі II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності "Банківська справа".

Довідково

Три роки поспіль оргкомітет, який працював при кафедрі банківської справи Львівського інституту банківської справи УБС НБУ, забезпечував високий рівень проведення II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності "Банківська справа". Зростала й кількісна динаміка: якщо у 2009 р. участь у заході брали 54 студенти з 28 вищих навчальних закладів, то у 2011 р. в інтелектуальних змаганнях було вже 66 студентів із 35 ВНЗ. За роки проведення олімпіади у ній загалом взяли участь 184 студенти з усієї України, з яких 42 були відзначені нагородами у різних номінаціях.

Упродовж 2009–2011 років переможцями олімпіади ставали Марія Огерчук та Юрій Сисун (студенти ЛІБС УБС НБУ), Олексій Качаєв, Ганна Буряк, Марина Мішеніна, В'ячеслав Палій (студенти Української академії банківської справи НБУ), Ярослав Пристай та Дмитро Юргелевич (студенти Інституту магістерської та післядипломної освіти УБС НБУ), Сергій Подоляк, Олександр Терещенко (студенти Київського національного університету ім. Тараса Шевченка), Микита Зозуля (студент Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля), Юлія Карпій (студентка Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана), Віталій Кречотень (студент Київського національного торговельно-економічного університету).

До відзначення найкращих учасників олімпіади у різні роки долучалися компанія "Київстар", Райффайзен банк "Аваль", Перший український міжнародний банк, банки "Львів", "Надра", "Фінанси та кредит", Укресімбанк, Брокбізнесбанк, Імексбанк, Кредобанк, Банк Кіпру, ВТБ-банк, Львівське міське відділення Ощадбанку.

Монети України/

Про введення в обіг пам'ятної монети “Останній шлях Кобзаря (до 150-річчя перепоховання Т.Г.Шевченка)”

Національний банк України 29 квітня 2011 року ввів в обіг пам'ятну монету номіналом 5 гривень “Останній шлях Кобзаря (до 150-річчя перепоховання Т.Г.Шевченка)”, присвячену 150-річчю від дня смерті Тараса Григоровича Шевченка та перепоховання його в Україні.

Монету виготовлено з нейзильберу. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса монети — 16.54 г, діаметр — 35.0 мм, тираж — 35 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі розміщено: угорі — малий Державний герб України та напис півколом — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, пам'ятник, установлений на могилі Тараса Шевченка, праворуч від якого — слова з поезії Тараса Шевченка “...ЩОБ ЛАНИ / ШИРОКОПОЛІ, / І ДНІПРО, І КРУЧІ / БУЛО ВИДНО, / БУЛО ЧУТИ, / ЯК РЕВЕ / РЕВУЧИЙ.”, факсиміле Т.Шевченка, унизу праворуч — стилізоване зображення Дніпра, над яким — логотип Монетного двору Національного банку України, а ліво-

руч — написи: **5 ГРИВЕНЬ / 2011**.

На реверсі зображено стилізовану схему маршруту перепоховання Т.Г.Шевченка із Санкт-Петербурга до Канева (праворуч), барельєф із зображенням Тараса Шевченка, що був розміщений на хресті, установленому на Чернечій горі після перепоховання (ліворуч), та розміщено написи: **8 — 22 / ТРАВНЯ / 1861 РОКУ**, угорі півколом — **ОСТАННІЙ ШЛЯХ КОБЗАРЯ**.

Художники — Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптори — Анатолій Дем'яненко, Святослав Іваненко.

Пам'ятна монета номіналом 5 гривень “Останній шлях Кобзаря (до 150-річчя перепоховання Т.Г.Шевченка)” є дійсним платіжним засобом України та обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Про введення в обіг пам'ятної монети “50-річчя заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка”

Національний банк України 12 травня 2011 року ввів в обіг пам'ятну монету номіналом 5 гривень, присвячену 50-річчю заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка — найвищої в Україні премії в галузі літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики, найбільш престижній творчій відзнаці за вагомих внесок в українську культуру. Щорічно встановлюється п'ять національних премій у таких номінаціях: художня література, документальна і науково-критична література, музика, образотворче мистецтво, сценічне та екранне мистецтво.

Монету виготовлено з нейзильберу. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса монети — 16.54 г, діаметр — 35.0 мм, тираж — 35 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі розміщено: угорі — малий Державний герб України і напис півколом — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, унизу номінал — **5 ГРИВЕНЬ**, праворуч від якого — логотип Монетного двору Національного банку України та рік карбування монети — **2011**; ком-

позицію, що символізує номінації Національної премії України імені Тараса Шевченка, — розгорнута книга, перо, палітра, пензлі та на стилізованому тлі рядки з поезії Тараса Шевченка “І мертвим, і живим...” “...Учітесь, читайте, / І чужому научайтесь, / Й свого не цурайтесь”, а також факсиміле Т.Шевченка.

На реверсі монети розміщено: портрет Т.Г.Шевченка (праворуч), напис — **50 / РОКІВ / НАЦІОНАЛЬНА / ПРЕМІЯ / УКРАЇНИ / ІМЕНІ / ТАРАСА / ШЕВЧЕНКА** (ліворуч), унизу — стилізована гілка.

Художники — Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптори — Володимир Дем'яненко, Святослав Іваненко.

Пам'ятна монета номіналом 5 гривень “50-річчя заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка” є дійсним платіжним засобом України та обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Про введення в обіг пам'ятної монети “15 років Конституції України”

Національний банк України 30 травня 2011 року ввів в обіг пам'ятну монету номіналом 5 гривень, присвячену 15-річчю прийняття Верховною Радою України Основного Закону України, який закріплює суспільно-політичний і державний устрій, права, свободи та обов'язки громадян України.

Монету виготовлено з нейзильберу. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса монети — 16.54 г, діаметр — 35.0 мм, тираж — 30 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі розміщено: вгорі — малий Державний герб України, напис півколом — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, внизу рік карбування монети та номінал — **2011 / П'ЯТЬ ГРИВЕНЬ**, логотип Монетного двору Національного банку України (праворуч); у центрі зображено Державний прапор України (елемент оздоблення — емаль) в обрамленні стилі-

зованого калинового вінка.

На реверсі зображено: книгу “**ОСНОВНИЙ ЗАКОН УКРАЇНИ**” на тлі будівлі Верховної Ради України, де було прийнято Конституцію, на передньому плані — лаврову гілку та написи: **15 РОКІВ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ** (вгорі півколом), **28 ЧЕРВНЯ / 1996 РОКУ** (внизу ліворуч).

Художники — Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптори — Володимир Дем'яненко, Володимир Атаманчук.

Пам'ятна монета номіналом 5 гривень “15 років Конституції України” є дійсним платіжним засобом України та обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Про введення в обіг пам'ятної монети “Скіфське золото. Олень”

Національний банк України, продовжуючи серію “Найменша золота монета”, 30 червня 2011 року ввів в обіг пам'ятну монету номіналом 2 гривні, присвячену зразку ювелірного мистецтва Скіфії — золотій пластині із зображенням оленя (VII—VI ст. до н.е.) з кургану поблизу с. Синявки Черкаської області.

Монету виготовлено із золота 999.9 проби. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса дорогоцінного металу в чистоті — 1.24 г, діаметр — 13.92 мм, тираж — 10 000 штук. Гурт монети — гладкий.

На аверсі в намистовому колі розміщено малий Державний герб України, над яким — рік карбування монети: **2011**; між намистовим колом і кантом монети — кругові написи: **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі), **2 ГРИВНІ** (внизу), за-

значено метал, його пробу — **Au 999.9** (ліворуч), масу дорогоцінного металу в чистоті — **1.24**, а також розміщено логотип Монетного двору Національного банку України (праворуч).

На реверсі зображено фігурку оленя та внизу півколом розміщено напис — **СКІФСЬКЕ ЗОЛОТО**.

Художник — Борис Груденко.

Скульптори — Володимир Дем'яненко, Святослав Іваненко.

Пам'ятна монета номіналом 2 гривні “Скіфське золото. Олень” є дійсним платіжним засобом України та обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Про введення в обіг пам'ятної монети “800 років м. Збараж”

Національний банк України, продовжуючи серію “Стародавні міста України”, 30 червня 2011 року ввів в обіг пам'ятну монету номіналом 5 гривень, присвячену місту Збаражу, розташованому на річці Гнізна (басейн річки Дністер) у Тернопільській області. Перша письмова згадка про місто припадає на 1211 рік, коли Збараж входив до Галицько-Волинського князівства і був одним із найукріпленіших його удільних центрів. Місто стало відомим також завдяки подіям періоду Визвольної війни українського народу 1648–1654 років.

Монету виготовлено з нейзильберу. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса монети — 16.5 г, діаметр — 35.0 мм, тираж — 35 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі розміщено: малий Державний герб України (вгорі), напис півколом — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** та картуш з єрусалимським хрестом, який

зберігся на стіні Спасопретображенської церкви міста Збаража, під яким написи — **5 ГРИВЕНЬ / 2011** та логотип Монетного двору Національного банку України (праворуч).

На реверсі зображено: на передньому плані — в'їзну браму Збараського замку, написи — **ЗБАРАЖ** (ліворуч), **800 / РОКІВ** (унизу); праворуч від в'їзної брами — герб міста, на задньому плані — головні архітектурні доміанти центру міста Збараж.

Художники — Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптор — Анатолій Дем'яненко.

Пам'ятна монета номіналом 5 гривень “800 років м. Збараж” є дійсним платіжним засобом України та обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Про введення в обіг пам'ятних монет “Андріївська церква”

Національний банк України, продовжуючи серію “Пам'ятки архітектури України”, 20 липня 2011 року ввів в обіг пам'ятні монети номіналами 10 та 5 гривень, присвячені архітектурній перлині Києва, збудованій у середині XVIII ст. у стилі бароко за проектом видатного архітектора Ф. — Б. Растреллі — Андріївській церкві. Завдяки довершеності ліній, чітким пропорціям, дивовижній гармонії форм і навколишнього ландшафту вона здобула загальне визнання й славу.

Монету номіналом 10 гривень виготовлено зі срібла 925 проби. Категорія якості карбування — пруф, маса дорогоцінного металу в чистоті — 31.1 г, діаметр — 38.6 мм, тираж — 8 000 штук. Гурт монети — гладкий із заглибленими написами, якими зазначено метал, його пробу — **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті — **31.1**, а також розміщено логотип Монетного двору Національного банку України.

Монету номіналом 5 гривень виготовлено з нейзильберу. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса монети — 16.54 г, діаметр — 35.0 мм, тираж — 45 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі обох монет розміщено: малий

Державний герб України, під яким напис — **НАЦІОНАЛЬНИЙ / БАНК / УКРАЇНИ**, фрагмент барокового ліплення, якому в оздобленні інтер'єру Андріївської церкви приділено значну увагу; внизу — номінал: на монеті зі срібла — **10 / ГРИВЕНЬ**; на монеті з нейзильберу — **5 / ГРИВЕНЬ** та рік карбування — **2011**. На монеті номіналом 5 гривень унизу розміщено логотип Монетного двору Національного банку України.

На реверсі обох монет розміщено Андріївську церкву, на тлі якої напис — **КИЇВ**, та написи: **АНДРІЇВСЬКА ЦЕРКВА** (ліворуч півколом), **XVIII ст.** (праворуч вертикально).

Художник — Борис Груденко.

Скульптори — Володимир Агаманчук, Святослав Іваненко.

Пам'ятні монети номіналами 10 та 5 гривень “Андріївська церква” є дійсними платіжними засобами України та обов'язкові до приймання без будь-яких обмежень за їх номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Дослідження/

Ірина НовіковаКандидат економічних наук,
науковий співробітник економічного
факультету Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка

Формування якісної економічної освіти у контексті ринкової трансформації банківської системи на теренах України наприкінці XIX — на початку XX ст.

У сучасних умовах розвитку української економіки перед державою постає чимало гострих питань і проблем, котрі потребують уважного вивчення, кваліфікованого аналізу та негайного вирішення. Серед найважливіших завдань – розвиток кадрового потенціалу, досягнення системою національної освіти європейських стандартів. Особливу увагу слід звернути на якість вітчизняної економічної освіти, адже труднощі, які нині переживає наша економіка, свідчать про те, що Україні бракує справді висококваліфікованих кадрів, спроможних знаходити оптимальні шляхи подальшого соціально-економічного розвитку країни. Переїмати кращий зарубіжний досвід організації економічної освіти корисно, однак не слід забувати і про свої здобутки у цій сфері. В історії України неодноразово робилися спроби створити систему освітніх закладів економічного профілю. Деякі з них були вдалими, вартими уваги в ході становлення й удосконалення сучасної освітньої системи, зокрема – банківської. У статті досліджується процес кваліфікованого кадрового забезпечення мережі банківських установ, які функціонували на території України у другій половині XIX – на початку XX ст.

У процесі господарської еволюції та становлення на українських землях упродовж другої половини XIX — початку XX ст. ринкових відносин швидко почала збільшуватися кількість фабрик, заводів, а також супутніх обслуговуючих та посередницьких організацій. Еволюція ринкової інфраструктури підтримувалася і супроводжувалася зростанням відповідних фінансово-кредитних установ. Здебільшого це були страхові компанії та банки — акціонерно-комерційні, міські, сільські, земельні та інші.

Постійне розгортання мережі банківських установ, розмаїття банківських операцій та їх невинне вдосконалення спричиняло й зростання попиту на кваліфікованих банківських працівників. У той час, як і нині, особливо не вистачало спе-

ціалістів вузької кваліфікації.

Діючі понад 100 років тому вищі навчальні заклади не могли в повному обсязі забезпечити такими спеціалістами наявний на них попит. Це пояснюється ще й тим, що освітні установи Російської імперії, до складу якої входила Україна, готували переважно інтелектуальну еліту, а не вузьких спеціалістів-практиків.

Проблема формування комерційної освіти стала вкрай гострою наприкінці XIX ст. і почала вирішуватися на найвищому державному рівні. Міністерство фінансів, яке на той час очолював С.Ю.Вітте, докладало великих зусиль, щоб “заповнити відчутну прогалину у вищій комерційній освіті” і сформувати потрібну кількість освітніх комерційних закладів, котрі готували б економістів, яких потребували різноманітні галузі

Сергій Юлійович Вітте.

ринкового господарства, зокрема банківництво [1, с. 137].

Система освіти в Російській імперії, а отже, і в Україні, на той час фактично була тріступеневою. До нижчого рівня належали народні школи (церковно-приходські, школи-грамоти) й інші спеціалізовані початкові навчальні заклади. До середнього — гімназії, прогімназії та реальні училища, у яких здобували загальну початкову освіту, після чого отримували право вступати до навчальних закладів вищого рівня — інститутів, університетів, академій.

Метою реальних училищ було надання молоді освіти, яка б відповідала практичним потребам і слугувала базою для отримання технічних знань у вищих спеціалізованих навчальних закладах.

Комерційні навчальні заклади підпорядковувалися Міністерству фінансів.

15 квітня 1896 року імператор Микола II видав, як тоді говорили, Нормальне (нормативне) положення про комерційні навчальні заклади, яке передбачало наявність і діяльність чотирьох видів таких установ. Це — комерційні училища, торговельні школи, торговельні класи і курси комерційних знань.

Комерційні училища належали до середніх навчальних закладів і готували фахівців, які надалі обіймали відповідальні посади у торговельних закладах і на промислових підприємствах.

Торговельні школи були однокласними (з однорічним терміном навчання) і трикласними (з трирічним навчальним курсом). Вони готували дрібних службовців для торговельно-промислових підприємств.

У торговельних класах і на курсах комерційних знань навчалися торговельній справі усі бажачі. Навіть підлітки, яким виповнюлося 12 років. Здебільшого в торговельні класи і на курси комерційних знань приходили люди, які уже мали початковий досвід роботи на торговельно-промислових підприємствах.

Залежно від того, за чиї кошти утримувалися комерційні навчальні заклади, вони поділялися на громадські та приватні. Завідування справами громадського комерційного навчального закладу покладалося на опікунську раду, що складалася з представників його засновників (земств, міст, станів, місцевих общин).

До 1896 року в імперії діяло 10 комерційних училищ. Вісім із них підпо-

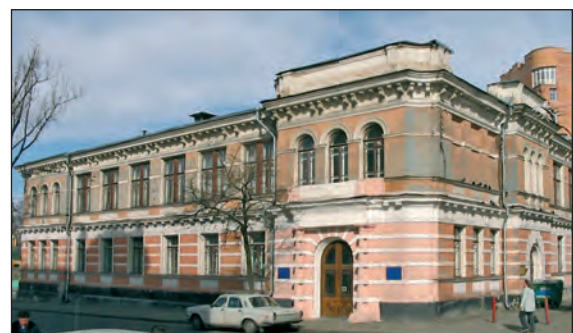
рядковувалися Міністерству фінансів, а два найстаріших (Санкт-Петербург та Московське) перебували у Відомстві установ імператриці Марії. Торговельних шкіл і класів до 1896 року взагалі не було. Ситуація змінилася після прийняття зазначеного вище положення. Уже на початку 1899—1890 навчального року в підпорядкуванні Міністерства фінансів виявилось 56 комерційних навчальних закладів, у тому числі: 19 комерційних училищ, 16 торговельних шкіл, 9 торговельних класів і 12 курсів комерційних знань. Загалом у них здобували професійну освіту 10 950 осіб, із них 6 013 — у комерційних училищах, 2 284 — у торговельних школах, 1 946 — у торговельних класах і 707 — на курсах комерційних знань. Залежно від популярності фаху кількість осіб, що навчалися на тому чи іншому відділенні, коливалася в межах: від 48 до 695 в училищах, від 27 до 967 в торговельних школах, від 18 до 1 504 в торговельних класах і від 13 до 185 на курсах [6, с. 20].

На утримання всіх цих комерційних закладів різними товариствами й приватними особами щорічно витрачалося 1 300 000 рублів. На утримання семикласного комерційного училища припадало в середньому 35 000 рублів, хоча на окремі училища витрачалося понад 100 000 рублів. Витрати на утримання торговельних класів і комерційних курсів залежно від кількості слухачів коливалися від 300 до 15 000 рублів.

Крім зазначених вище навчальних закладів, діяли також двокласні комерційні відділення 25 реальних училищ при іноземних церквах та трьох приватних реальних училищ, а також комерційні курси для жінок при Демидівському будинку опіки.

Згідно з нормативним положенням 1896 року право засновувати нові комерційні навчальні заклади (торговельні курси, класи, школи та комерційні училища) надавалося державним установам, становим товариствам і приватним особам. Лідерами у цій справі стали товариства поширення комерційної освіти. На українських землях першопроходцем було Київське товариство поширення комерційної освіти, яке очолював відомий підприємець, благодійник Микола Артемович Терещенко.

Стрімкий розвиток системи комерційно-економічної освіти активно підтримувався державою, меценатами і, головне, — громадськістю. Однак не обходилося й без бюрокра-

Сучасний вигляд будівлі колишньої Жіночої торговельної школи, зведеної в 1901 році на кошти мецената М.Терещенка за проектом цивільного інженера П.І.Голландського.

тичної тяганини та фінансових ускладнень. Значною мірою саме через це наприкінці XIX ст. у Києві діяло лише два комерційних училища

Сучасний вигляд будівлі колишнього Київського комерційного інституту.

(державне і приватне, що надавали середню економічну освіту) та дві торговельні школи (чоловіча й жіноча, в яких здобували початкову комерційну освіту). Училища розташовувалися в окремих будинках, а обидві торговельні школи певний час (близько трьох років) — в одному. До їх новосілля це була стара, напіврозвалена будівля на Подолі, яку відремонтувало й переобладнало під чоловічу торговельну школу Київське

Будівля Першого комерційного училища, споруджена в Києві в 1897 році за проектом архітектора Г.П.Шлейфера. У 1908 році на базі училища було створено Київський комерційний інститут.

товариство поширення комерційної освіти. У 1899 році на першому поверсі чоловічої школи розмістили новостворену жіночу, оскільки окремого приміщення для неї не знайшлося. Крім того, в приміщенні чоловічої школи розташовувалися й торговельні класи для дорослих. Обидві торговельні школи на той час мали по 4 класи — один підготовчий і три спеціальних. Тобто школам, крім

Микола
(Ніколай)
Артемович
Терещенко.

службових та господарських кабінетів, потрібно було щонайменше 8 великих залів для проведення занять. Такої кількості кімнат у пристосованому приміщенні просто не було. Виручили українські меценати. М.А. Терещенко пожертвував значну суму коштів на будівництво окремого приміщення для жіночої торговельної школи. Товариство поширення комерційної освіти звернулося до міської думи з проханням виділити для новобудови місце. Дума дозволила таке будівництво на пустирі по вул. Бульварно-Кудрявській. До речі, це рішення міської влади не всіма віталось. Якийсь пан Осипов на шпальтах газети «Киевское слово» протестував проти новобудови, вважаючи, що вона зіпсує природний ландшафт міста [9]. Будівництво споруди жіночої торговельної школи було завершено в 1901 році. Спроектував її відомий інженер, автор багатьох київських будівель Павло Голландський. Звела будинок контора знаменитого київського зодчого Льва Гінзбурга. Школу було названо на честь покійної дружини Миколи Терещенка — Пелагеї [11]. Це була перша Жіноча торговельна школа не тільки на території України, а й у всій Російській імперії [12].

Інші жіночі училища в Києві з'явилися на початку ХХ ст. Серед відомих — семикласне жіноче училище, засноване П.Д.Новицькою. П'ять

класів були загальними і два (молодше та старше) — спеціальними. У кожному класі могло навчатися не більше 40 учениць. Серед загальноосвітніх обов'язкових предметів — мови (російська, німецька, французька), географія, історія, математика, фізика, хімія, правопис, рукоділля, спів тощо. Профілюючими були комерційна арифметика, бухгалтерія (теоретична та практична), комерційна кореспонденція (російською та іншими мовами), політична економія, законодавство (переважно торговельне і промислове), товарознавство й технологія, комерційна географія (переважно Росії). Факультативними предметами, що викладалися за бажанням учениць і за додаткову плату, могли бути англійська мова, читання, стенографія, друк, танці, музика і ручна праця. З метою практичного засвоєння наук для учениць організовували екскурсії до музеїв, на фабрики, заводи, різноманітні підприємства. На молодше підготовче відділення приймалися 8–10-річні діти, на старше — 9–12-річні. До першого класу могли бути зараховані дівчатка віком 10–13 років, які мали відповідну початкову освіту. До переліку вступних документів входили: заява-прохання про зарахування до закладу на ім'я директора училища, метрика та медична довідка про за-

Головний корпус Київського політехнічного інституту, споруджений у 1898 році за проектом професора І.С.Кітнера.

гальний стан здоров'я, про щеплення. Найбідніші учениці могли бути звільненими від плати за навчання або отримати право на половину оплати. Однак загальна кількість пільговиків не могла перевищувати 2–3% [14, с. 10]. Відмінниці по завершенню навчання в училищі нагороджувалися срібними та золотими медалями.

Комерційні училища засновувалися з ініціативи та за допомогою приватних осіб, товариств поширення комерційної освіти і, за тогочасною термінологією, міських суспільних управлінь. Скажімо, Бердичівське жіноче комерційне училище — класичний зразок середнього на-

вчального закладу початку ХХ століття — було засноване у 1905 році суспільним управлінням міста. Підпорядковувалося воно навчальному відділу Міністерства фінансів. Одноразова плата вступника, яка спрямовувалася на розвиток закладу, тут у 10 разів перевищувала таку ж плату, наприклад, у Комерційному училищі П.Д.Новицької й становила 100 рублів. Чисельність учениць, які частково або повністю могли бути звільненими від плати за навчання, не повинна була перевищувати 10% від загальної кількості [15].

У 1902 році в підпорядкуванні Міністерства фінансів налічувалося 147 комерційних училищ із загальною кількістю понад 20 000 студентів та учнів. На той час в імперії було засновано три *політехнічних інститутів*, один із яких знаходився в Києві, та багато навчально-професійних інституцій нижчого рівня [4, с. 101–102].

Навчальними закладами вищого рівня в Російській імперії були університети. Перший із них засновано в Москві у 1775 році, у 1802 році створено Дерпський університет (з 1893 р. — Юр'ївський), у 1804-му — Казанський, у 1819-му — Санкт-Петербурзький. На території підросійської України перший вищий навчальний заклад засновано у 1804 році у Харкові. У 1834-му розпочав свою діяльність знаменитий Київський університет Св. Володимира — флагман і нинішньої системи національної освіти незалежної України. Забезпечувати високий рівень освіченості на півдні країни мав створений у 1864 році в Одесі Новоросійський університет. Завданням цих освітніх закладів був випуск інтелектуальної еліти, зокрема економічного фаху. Однак серед наявних на той час загальноприйнятих факультетських напрямів (історико-філологічного, фізико-математичного, юридичного та медичного) економічного не було.

Із розвитком господарства дедалі очевиднішою ставала проблема підготовки професійних кадрів вузької кваліфікації. Тому на початку ХХ ст. почало підніматися питання про створення спеціалізованого вищого навчального закладу, метою діяльності якого стало б надання наукової освіти людям, які займалися переважно комерцією.

На українських землях такий навчальний заклад планувалося відкрити на базі діючого на той час Ки-

ївського першого комерційного училища, однак пропозиція не знайшла підтримки. У 1906 році завдяки зусиллям відомого професора Київського університету Св. Володимира М.В.Довнар-Запольського було засновано Київські вищі комерційні курси, які 12 травня 1908 року були перейменовані на Київський комерційний інститут [7, с. 3].

7 грудня 1912 року Міністерство торгівлі та промисловості, якому підпорядковувався інститут, затвердило його статут, за яким управління вищим навчальним закладом мала здійснювати опікунська рада. Навчальною частиною мав керувати навчальний комітет. Виконавчими ж органами були директор і правління.

Діяльність закладу спрямовувалася в двох напрямках — теоретичному й практичному. Стосовно практичного, то інститут мав готувати спеціалістів для торговельно-промислових підприємств, фінансово-технічної, державної служби, для роботи з громадськістю. Випускники інституту одержували право викладати спеціальні предмети в комерційних навчальних закладах нижчого рівня.

Відповідно до основних напрямів діяльності в інституті було виокремлено два відділення: економічне та комерційно-технічне. З метою глибшого опанування деяких галузей знань було створено спеціальні підрозділи: залізничний, страховий, педагогічний, земсько-міський та банківський. Останній готував спеціалістів банківської справи для державних, громадських та приватних фінансово-кредитних установ. В інституті читалися лекції з таких науково-прикладних сфер: юридичні, фізико-математичні, економічні науки, історія філософії і педагогіки, комерційна справа, технології і товарознавство, іноземні мови. Крім того, на певних підвідділах читалися окремі спецкурси. Вивчення більшості дисциплін передбачало практичні заняття.

У блоці економічних наук викладалися: економічна географія, сільськогосподарська економія, економічна історія Росії, економічна політика, політична економія, статистика, земське й міське господарство, історія господарського побуту Західної Європи, економічна географія Південно-Західного краю, фінансове право, місцеві фінанси. Доповнювали їх комерційні науки: комерційна арифметика, фінансові обчислення,

політична арифметика, загальне рахівництво, банківське, фабричне та сільськогосподарське рахівництво, техніка банківської справи, водна транспортна справа, комерційна кореспонденція російською та іноземними мовами.

За встановленими правилами до інституту слухачів приймали двічі на рік: перед початком осіннього та весняного семестрів. Причому на рівних правах приймалися особи як чоловічої, так і жіночої статі, які мали відповідну базову середню освіту. Такі абітурієнти ставали дійсними слухачами, невідповідні — могли бути вільними слухачами. Бажаючим вступити до Київського комерційного інституту потрібно було подати: заяву-прохання, документи про наявність відповідної середньої освіти. Якщо абітурієнт був християнином, він мав подати метричне свідоцтво, видане Духовною консисторією, якщо людиною іншого віросповідання — свідоцтво про народження спеціального зразка. Подавалися також документи про соціальне походження; відомості про приписку до призовної дільниці і військовозобов'язуючий стан призвоника; три засвідчені в офіційному порядку фотокартки з підписом на звороті; свідоцтво про політичну благонадійність [13, с. 6].

Плата за навчання, наприклад, за 1914–1915 навчальний рік становила 50 руб. за півріччя для студентів економічного відділення і 55 руб. — для комерційно-технічного. Крім того, всі вступники повинні були здати по 2 рублі на розвиток інститутської бібліотеки [13, с. 10]. Юнаки, що навчалися в інституті (дійсні слухачі), мали право на відстрочку щодо виконання військового обов'язку до 27-річного віку.

Популярність інституту була такою, що за перших вісім років його

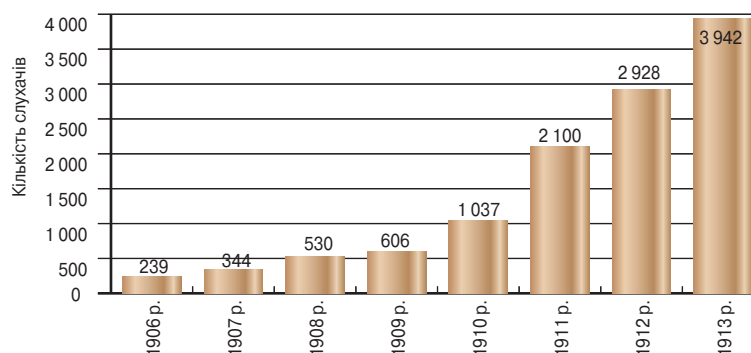
діяльності кількість слухачів зросла у 16.5 раза — з 239 у 1906-му до 3 942 у 1913 році (див. графік). Причому чисельність жіноцтва в останньому звітному році становила близько 10%.

На початку 1913 року студенти за верствами населення розподілялися так: діти дворян та інших поважних громадян — 305, міщан — 1 710, селян — 325, духовенства — 690, чиновників — 172, військових — 101, купців — 407, іноземців — 31, інших — 93.

Середній рівень освіти студентам інституту переважно забезпечували православні духовні семінарії (серед абітурієнтів, зарахованих до інституту в 1913 році, таких було 1 112), комерційні училища (972), реальні училища (643), чоловічі (359) та жіночі (328) гімназії, інші училища. Траплялося, що в комерційний інститут вступали навіть випускники інших інститутів і навіть університетів. Таких у 1913 році було 4 особи [7, с. 7].

Навчання забезпечував сильний викладацький склад: 13 понадштатних ординарних, 3 штатних та 5 понадштатних екстраординарних професорів, 3 штатних доценти, 3 штатних і 28 понадштатних викладачів, 1 штатний та 4 понадштатних асистенти, 3 штатних і 3 понадштатних лаборанти. Серед викладачів були й відомі сучасникам видатні науковці. Так, економічні дисципліни в Київському комерційному інституті викладали: Євген Євгенович Слущкий (статистика), Костянтин Григорович Воблий (економічне страхування і політекономія), Леонід Миколайович Яснопольський (фінансове право і торговельна політика), Петро Леонідович Кованько (економічна політика та місцеві фінанси), Дмитро Олександрович Граве (страхова математика й теорія ймовірностей), Михайло Мефодійович Катков (торговельне право, вексельне право,

Динаміка зміни кількості студентів Київського комерційного інституту в 1906–1913 роках

страхове право та інші дисципліни), Олександр Васильович Абрамович (банківська бухгалтерія), Лев Германович Барац (банківська справа) та інші [13, с. 65–80].

Успішна діяльність Київського комерційного інституту остаточно утвердила важливе значення економічної освіти і стала поштовхом до подальшого поширення комерційних знань на українських теренах. Із 1916–1917 навчального року свою повноцінну роботу розпочав Харківський комерційний інститут.

Отже, на зламі двох століть – XIX і XX – усвідомлення суспільством необхідності в якійсь комерційній освіті сприяло появі нових комерційних навчальних закладів, які, незважаючи на труднощі і перешкоди, надавали загальну та спеціальну економічну освіту своїм слухачам і готували економістів-фахівців. Збільшення серед населення кількості економістів-фахівців сприяло поширенню економічної грамотності, пошуку нових, стратегічно виважених підприємницьких рішень та інноваційних шляхів розвитку економіки, що позитивно впливало на ефективність господарювання.

Література

1. Лортичан Е.Л. Развитие экономического и коммерческого образования в Украине в начале XX века / Э.Л.Лортичан // Схід-захід: Історико-культурологічний збірник. – Х.: “Майдан”, 1998. – С.135–149.
2. Сошинська Я.Є. Вища економічна освіта в Україні та її документно-інформаційне забезпечення (друга половина XIX – початок XX ст.) / Я.Є.Сошинська // Питання культурології. – К., 2005. – Вип. 21. – С.143–149.
3. Гінтерс З.В. Економічна освіта молоді в Галичині XIX – першій половині XX століть: теорія, досвід, персоналій: [монографія] / З.В.Гінтерс. – Л.: ЛБІ НБУ, 2006. – 220 с.
4. Билимович А.Д. Министерство финансов (1802–1902). Исторический очерк / Александр Дмитриевич Билимович. – К., 1903. – 106 с.
5. Блюменфельд И. Образовательные банковые учреждения в Западной Европе и Северной Америке / И.Блюменфельд. – Екатеринбург, 1909. – 33 с.
6. Центральний державний історичний архів України (надалі – ЦДІАУ). – Ф.12 (кмф). – Оп.1. – Спр. 327.
7. Киевский коммерческий институт 1913 г. – Киев, 1913. – 32 с.

8. ЦДІАУ. – Ф.12 (кмф). – Оп.1. – Спр. 280.

9. Хаменко Б. Красоты Киева и коммерческое образование (ответ г-ну Осипову) / Б.Хаменко // Киевское слово. – 1900. – 4 января.

10. ЦДІАУ. – Ф.12 (кмф). – Оп.1. – Спр. 281.

11. Малаков Д. Моя школа / Д.Малаков // Зеркало недели. – 2005. – 4–10 июня.

12. Династия Терещенко: Н.А.Терещенко. – Режим доступу: <http://209.85.129.132/search?q=cache:iVOafvNxl4J:www.ukrsugar.kiev.ua/history>.

13. Правила о приеме в Киевский коммерческий институт с краткими сведениями для поступающих в него и состоящих слушателями его (с приложением схемы и плана преподавания на 1914–15 уч. г.). – К.: типография И.И.Чоколова, 1914. – 80 с.

14. Устав частного женского коммерческого училища П.Д.Новицкой в г. Киеве. – К.: типография С.В.Кульженко, 1906. – 27 с.

15. Устав Бердичевского женского коммерческого училища. – Бердичев: типография Гольденберга, 1905. – 20 с.

У матеріалі використано фотоілюстрації з Інтернет-видань.

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за червень 2011 року)*

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс	№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
1	100 BGL	100 левів (Болгарія)	581.6362	16	434 LYD	100 лівійських динарів	676.0475
2	986 BRL	100 бразильських реалів	497.4474	17	484 MXN	100 мексиканських нових песо	68.5572
3	051 AMD	10000 вірменських драмів	211.0020	18	496 MNT	10000 монгольських тугриків	64.2272
4	410 KRW	1000 вонів Республіки Корея	7.3833	19	554 NZD	100 новозеландських доларів	651.7498
5	704 VND	10000 в'єтнамських донгів	3.8730	20	586 PKR	100 пакистанських рупій	9.3006
6	981 GEL	100 грузинських ларі	478.4848	21	604 PEN	100 перуанських нових сол	289.9982
7	344 HKD	100 доларів Гонконгу	102.4592	22	642 ROL	100 румунських лейв	275.8734
8	818 EGP	100 єгипетських фунтів	133.8022	23	682 SAR	100 саудівських ріялів	212.5437
9	376 ILS	100 ізраїльських нових шекелів	229.4226	24	760 SYP	100 сирійських фунтів	16.8156
10	356 INR	1000 індійських рупій	176.4774	25	901 TWD	100 нових тайванських доларів	27.6560
11	364 IRR	1000 іранських ріалів	0.7519	26	972 TJS	100 таджицьких сомоні	174.9204
12	368 IQD	100 іракських динарів	0.6839	27	952 XOF	1000 франків КФА	17.3275
13	417 KGS	100 киргизьких сомів	17.5564	28	152 CLP	1000 чилійських песо	17.0695
14	414 KWD	100 кувейтських динарів	2889.9927	29	191 HRK	100 хорватських кун	152.7649
15	422 LBP	1000 ліванських фунтів	5.2733	30	255	100 доларів США за розр. із Індією	637.6480

* Курс встановлено з 01.06.2011 року.

Підготовлено департаментом аналізу та прогнозування грошово-кредитного ринку Національного банку України.

Офіційний курс гривні який встановлюється Національним банком

№ п/п	Код валюти	Назва валюти						
			01.06.2011 р.	02.06.2011 р.	03.06.2011 р.	04.06.2011 р.	05.06.2011 р.	
1	036 AUD	100 австралійських доларів	849.1560	856.6904	850.0834	850.0834	850.0834	
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	1314.9479	1309.8705	1305.8136	1305.8136	1305.8136	
3	031 AZM	100 азербайджанських манатів	1009.8176	1010.0709	1010.1989	1010.1989	1010.1989	
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0160	0.0160	0.0160	0.0160	0.0160	
5	208 DKK	100 датських крон	153.7936	154.1009	154.6508	154.6508	154.6508	
6	840 USD	100 доларів США	797.1500	797.3500	797.3500	797.3500	797.3500	
7	352 ISK	100 ісландських крон	3.9541	3.9615	3.9758	3.9758	3.9758	
8	124 CAD	100 канадських доларів	819.9501	823.6463	815.6831	815.6831	815.6831	
9	398 KZT	100 казахстанських тенге	5.4813	5.4865	5.4801	5.4801	5.4801	
10	428 LVL	100 латвійських латів	1616.2090	1619.1993	1625.0431	1625.0431	1625.0431	
11	440 LTL	100 литовських літів	332.1074	332.7218	333.9226	333.9226	333.9226	
12	498 MDL	100 молдовських лейв	68.2860	68.4679	68.3933	68.3933	68.3933	
13	578 NOK	100 норвезьких крон	147.7897	148.5994	148.5860	148.5860	148.5860	
14	985 PLN	100 польських злотих	289.8782	290.3265	290.6911	290.6911	290.6911	
15	643 RUB	10 російських рублів	2.8489	2.8509	2.8434	2.8434	2.8434	
16	702 SGD	100 сингапурських доларів	645.8828	647.6614	645.6673	645.6673	645.6673	
17	792 TRL	100 турецьких лір	499.5427	503.0529	501.7704	501.7704	501.7704	
18	795 TMM	100 туркменських манатів	279.7018	279.7719	279.7719	279.7719	279.7719	
19	348 HUF	1000 угорських форинтів	42.9717	43.1515	43.3528	43.3528	43.3528	
20	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.4678	0.4679	0.4679	0.4679	0.4679	
21	203 CZK	100 чеських крон	46.7145	46.8888	46.9966	46.9966	46.9966	
22	752 SEK	100 шведських крон	128.9412	129.2408	128.6694	128.6694	128.6694	
23	756 CHF	100 швейцарських франків	934.1754	943.0487	947.6191	947.6191	947.6191	
24	156 CNY	100 юанів женьмінбі (Китай)	123.0378	123.0845	122.9951	122.9951	122.9951	
25	392 JPY	1000 японських єн	97.8246	98.0977	98.8823	98.8823	98.8823	
26	978 EUR	100 євро	1146.7003	1148.8219	1152.9681	1152.9681	1152.9681	
27	960 XDR	100 СПЗ	1276.0525	1275.5845	1278.7574	1278.7574	1278.7574	
			16.06.2011 р.	17.06.2011 р.	18.06.2011 р.	19.06.2011 р.	20.06.2011 р.	
1	036 AUD	100 австралійських доларів	851.2532	836.7898	836.7898	836.7898	846.5699	
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	1295.4105	1283.3391	1283.3391	1283.3391	1289.1343	
3	031 AZM	100 азербайджанських манатів	1011.6087	1011.9939	1011.9939	1011.9939	1012.0970	
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0160	0.0160	0.0160	0.0160	0.0160	
5	208 DKK	100 датських крон	152.7762	150.6015	150.6015	150.6015	152.5351	
6	840 USD	100 доларів США	797.3500	797.3500	797.3500	797.3500	797.3300	
7	352 ISK	100 ісландських крон	3.9296	3.8735	3.8735	3.8735	3.9234	
8	124 CAD	100 канадських доларів	822.0838	806.4518	806.4518	806.4518	814.6273	
9	398 KZT	100 казахстанських тенге	5.4710	5.4756	5.4756	5.4756	5.4642	
10	428 LVL	100 латвійських латів	1607.5224	1584.3536	1584.3536	1584.3536	1604.1025	
11	440 LTL	100 литовських літів	330.0430	325.3321	325.3321	325.3321	329.5267	
12	498 MDL	100 молдовських лейв	69.5968	68.8528	68.8528	68.8528	68.3975	
13	578 NOK	100 норвезьких крон	145.7254	142.5787	142.5787	142.5787	144.5822	
14	985 PLN	100 польських злотих	289.1582	281.9474	281.9474	281.9474	286.3878	
15	643 RUB	10 російських рублів	2.8583	2.8285	2.8285	2.8285	2.8296	
16	702 SGD	100 сингапурських доларів	645.9430	641.3764	641.3764	641.3764	645.7011	
17	792 TRL	100 турецьких лір	499.5715	491.4282	491.4282	491.4282	499.4907	
18	795 TMM	100 туркменських манатів	279.7719	279.7719	279.7719	279.7719	279.7649	
19	348 HUF	1000 угорських форинтів	42.8652	41.7276	41.7276	41.7276	42.5088	
20	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.4666	0.4666	0.4666	0.4666	0.4666	
21	203 CZK	100 чеських крон	47.0606	46.2533	46.2533	46.2533	47.1525	
22	752 SEK	100 шведських крон	124.5680	122.0534	122.0534	122.0534	123.8249	
23	756 CHF	100 швейцарських франків	936.8404	939.3767	939.3767	939.3767	940.0892	
24	156 CNY	100 юанів женьмінбі (Китай)	123.0056	123.1547	123.1547	123.1547	123.1868	
25	392 JPY	1000 японських єн	98.6301	98.8565	98.8565	98.8565	99.1884	
26	978 EUR	100 євро	1139.5726	1123.3067	1123.3067	1123.3067	1137.7899	
27	960 XDR	100 СПЗ	1271.8204	1264.5370	1264.5370	1264.5370	1271.5451	

щодо іноземних валют, України щоденно (за червень 2011 року)

Офіційний курс										
	06.06.2011 р.	07.06.2011 р.	08.06.2011 р.	09.06.2011 р.	10.06.2011 р.	11.06.2011 р.	12.06.2011 р.	13.06.2011 р.	14.06.2011 р.	15.06.2011 р.
	849.9122	855.9330	852.9439	845.5059	844.9331	844.9331	844.9331	844.9331	846.5561	848.7521
	1301.6346	1307.2134	1309.0674	1304.4785	1310.1499	1310.1499	1310.1499	1310.1499	1300.1364	1307.6178
	1010.1989	1010.4549	1010.8392	1010.9674	1010.9674	1010.9674	1010.9674	1010.9674	1011.3521	1011.6087
	0.0160	0.0161	0.0161	0.0161	0.0161	0.0161	0.0161	0.0161	0.0160	0.0160
	154.9544	156.0990	156.6727	156.1960	156.2434	156.2434	156.2434	156.2434	154.8769	154.4458
	797.3500	797.3500	797.3500	797.3500	797.3500	797.3500	797.3500	797.3500	797.3500	797.3500
	3.9835	4.0131	4.0285	4.0164	4.0181	4.0181	4.0181	4.0181	3.9829	3.9725
	814.8414	812.8882	817.1485	812.7051	814.9722	814.9722	814.9722	814.9722	820.6332	818.5386
	5.4789	5.4782	5.4812	5.4804	5.4808	5.4808	5.4808	5.4808	5.4793	5.4707
	1628.8786	1641.2524	1647.7817	1642.8334	1643.2764	1643.2764	1643.2764	1643.2764	1629.3429	1625.7568
	334.5692	337.0633	338.3565	337.3404	337.4789	337.4789	337.4789	337.4789	334.5231	333.6455
	68.4068	68.4932	68.6932	69.1298	69.4870	69.4870	69.4870	69.4870	69.8278	69.9510
	148.1691	148.7585	149.0245	147.7102	148.0055	148.0055	148.0055	148.0055	147.0360	147.7601
	291.9385	293.8029	295.8638	294.3417	294.5668	294.5668	294.5668	294.5668	293.5003	293.1177
	2.8604	2.8707	2.8701	2.8801	2.8782	2.8782	2.8782	2.8782	2.8691	2.8580
	646.6279	648.0383	649.4759	646.6627	647.5755	647.5755	647.5755	647.5755	647.4083	647.0519
	503.1581	503.7711	503.8284	502.4237	504.3924	504.3924	504.3924	504.3924	505.9756	504.8253
	279.7719	279.7719	279.7719	279.7719	279.7719	279.7719	279.7719	279.7719	279.7719	279.7719
	43.5301	43.7474	44.0129	43.7636	44.0248	44.0248	44.0248	44.0248	43.6606	43.5527
	0.4679	0.4672	0.4672	0.4672	0.4672	0.4672	0.4672	0.4672	0.4672	0.4666
	47.2475	47.8128	48.2380	48.1190	48.2744	48.2744	48.2744	48.2744	47.8615	47.7656
	128.3984	129.3628	129.6904	128.7863	128.6074	128.6074	128.6074	128.6074	127.0882	126.3406
	947.1187	951.2154	954.7089	952.8541	951.8439	951.8439	951.8439	951.8439	947.5318	950.8182
	123.0560	123.1560	123.0245	123.1296	123.1255	123.1255	123.1255	123.1255	123.0443	123.0663
	98.8280	99.4286	99.3856	99.8944	99.7131	99.7131	99.7131	99.7131	99.5725	99.3884
	1155.2007	1163.8121	1168.2772	1164.7689	1165.2473	1165.2473	1165.2473	1165.2473	1155.0412	1152.0113
	1279.0692	1284.5380	1286.5879	1285.2399	1284.1801	1284.1801	1284.1801	1284.1801	1278.5544	1278.5893
21.06.2011 р.	22.06.2011 р.	23.06.2011 р.	24.06.2011 р.	25.06.2011 р.	26.06.2011 р.	27.06.2011 р.	28.06.2011 р.	29.06.2011 р.	30.06.2011 р.	
	839.0000	844.6362	844.8423	837.8607	841.5057	841.5057	841.5057	841.5057	841.4740	846.5250
	1290.5051	1292.4353	1285.2841	1273.7441	1275.9671	1275.9671	1275.9671	1275.9671	1275.9191	1278.0665
	1012.4825	1012.7397	1012.7143	1012.9590	1012.9590	1012.9590	1012.9590	1012.9590	1012.9208	1013.1275
	0.0160	0.0160	0.0161	0.0160	0.0160	0.0160	0.0160	0.0160	0.0160	0.0161
	152.1569	153.6464	153.9053	151.9298	152.0051	152.0051	152.0051	152.0051	151.9994	154.1726
	797.3300	797.3300	797.3100	797.3000	797.3000	797.3000	797.3000	797.3000	797.2700	797.2300
	3.9138	3.9517	3.9582	3.9073	3.9095	3.9095	3.9095	3.9095	3.9094	3.9655
	810.4822	817.2306	819.5097	818.4346	812.0913	812.0913	812.0913	812.0913	812.0607	819.2664
	5.4600	5.4672	5.4644	5.4610	5.4565	5.4565	5.4565	5.4565	5.4563	5.4511
	1600.8452	1616.8206	1618.1100	1597.5226	1598.4218	1598.4218	1598.4218	1598.4218	1598.3617	1621.3228
	328.7185	331.9052	332.4511	328.1750	328.3598	328.3598	328.3598	328.3598	328.3474	333.0643
	68.3248	68.2260	68.0845	68.0918	68.4736	68.4736	68.4736	68.4736	68.4710	68.8859
	143.1905	144.8436	145.9210	145.2163	145.6808	145.6808	145.6808	145.6808	145.6753	147.3326
	284.4752	288.2155	288.1388	283.3444	284.0153	284.0153	284.0153	284.0153	284.0046	287.5945
	2.8296	2.8464	2.8582	2.8417	2.8308	2.8308	2.8308	2.8308	2.8307	2.8396
	644.2636	646.3270	647.0251	644.6255	644.2920	644.2920	644.2920	644.2920	644.2677	646.1061
	494.7686	496.3198	493.6088	488.0994	488.5425	488.5425	488.5425	488.5425	488.5241	487.2074
	279.7649	279.7649	279.7579	279.7544	279.7544	279.7544	279.7544	279.7544	279.7439	279.7298
	42.1933	42.9327	42.8956	42.0672	42.0690	42.0690	42.0690	42.0690	42.0675	43.0633
	0.4660	0.4660	0.4660	0.4660	0.4660	0.4660	0.4660	0.4660	0.4660	0.4652
	47.0466	47.3300	47.2576	46.5348	46.5075	46.5075	46.5075	46.5075	46.5058	47.2436
	123.7623	125.1586	125.3836	123.6359	123.5006	123.5006	123.5006	123.5006	123.4960	124.9366
	942.7687	945.0007	947.9620	947.1895	952.5799	952.5799	952.5799	952.5799	952.5441	955.4705
	123.0805	123.3242	123.3571	123.2727	123.1559	123.1559	123.1559	123.1559	123.1512	123.3447
	99.3522	99.4794	99.5048	98.8936	99.4004	99.4004	99.4004	99.4004	99.3966	98.3498
	1134.9993	1146.0024	1147.8872	1133.1228	1133.7606	1133.7606	1133.7606	1133.7606	1133.7179	1150.0043
	1269.4741	1274.3517	1273.8494	1267.0136	1267.2835	1267.2835	1267.2835	1267.2835	1267.2358	1275.9253

Підготовлено департаментом аналізу та прогнозування грошово-кредитного ринку Національного банку України.

Спеціально для "Вісника НБУ"/

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у червні 2011 року

Обсяги кредитів, наданих Національним банком для підтримання ліквідності банків України у червні 2011 р. (в розрізі інструментів)

Відсотки		
Показники	2011 р.	У тому числі за червень
Обсяги рефінансування банків, усього	100.00	100.00
У тому числі через:		
– кредити "овернайт", надані через постійно діючу лінію рефінансування	1.10	–
– кредити рефінансування, надані шляхом проведення тендера	0.44	–
– операції прямого РЕПО	98.46	100.00
– інші кредити	–	–
– стабілізаційний кредит	–	–
– кредити, надані для фінансування чемпіонату Європи з футболу 2012 року	–	–

Середньозважена процентна ставка за кредитами, наданими Національним банком для підтримання ліквідності банків України у червні 2011 р.

Відсотки річні		
Показники	2011 р.	У тому числі за червень
Середньозважена процентна ставка за кредитами рефінансування, всього	9.27	9.26
У тому числі за:		
– кредитами "овернайт", наданими через постійно діючу лінію рефінансування	9.76	–
– кредитами, наданими шляхом проведення тендера	10.00	–
– операціями прямого РЕПО (розрахунково)	9.26	9.26
– за іншими кредитами	–	–
– стабілізаційним кредитом	–	–
– кредитами, наданими для фінансування чемпіонату Європи з футболу 2012 року	–	–

Процентні ставки банків за кредитами та депозитами у національній валюті у червні 2011 р. *

Відсотки річні		
Показники	Червень 2011 р.	
На міжбанківському ринку:		
за кредитами, наданими іншим банкам	4.3	
за кредитами, отриманими від інших банків	4.2	
за депозитами, розміщеними в інших банках	5.7	
за депозитами, залученими від інших банків	5.8	
На небанківському ринку:		
за кредитами**	14.0	
за депозитами	6.4	

* За щоденною звітністю банків; відображено вартість кредитів (депозитів), фактично наданих (отриманих) банками.

** Без урахування ставок за кредитами "овердрафт".

Темпи зростання грошової маси у червні 2011 р.

Агрегати грошової маси	01.01.2011 р.		01.02.2011 р.		01.03.2011 р.		01.04.2011 р.		01.05.2011 р.		01.06.2011 р.		01.07.2011 р.	
	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.
Гроші поза банками														
M0, % до початку року	116.5	25 960.5	96.3	-6 751.6	97.0	-5 429.5	98.1	-3 461.5	101.2	2 209.4	100.9	1 693.5	102.6	4 712.2
M0 + переказані кошти в національній валюті														
M1, % до початку року	124.0	56 145.1	98.9	-3 240.7	98.9	-3 187.1	102.4	7 023.8	105.2	15 164.5	103.7	10 734.3	106.8	19 688.5
M1 + переказані кошти в іноземній валюті та інші кошти														
M2, % до початку року	123.1	112 068.9	100.4	2 541.2	101.0	6 255.9	103.7	21 890.1	106.5	38 586.6	106.0	35 943.4	108.7	52 149.6
M2 + цінні папери власного боргу банків														
M3, % до початку року	122.7	110 573.3	100.6	3 293.1	101.2	7 313.9	103.9	23 508.9	106.8	40 572.0	106.4	38 362.6	109.1	54 528.4

Примітка. Облікова ставка Національного банку України у червні 2011 р. не змінювалася і, починаючи з 10.08.2010 р., становить 7.75% річних.

Починаючи з 01.02.2009 р. встановлено такі нормативи обов'язкового резервування для формування банками обов'язкових резервів (постанова Правління Національного банку України від 30.01.2009 р. № 33): за строковими коштами і вкладками (депозитами) юридичних і фізичних осіб у національній валюті — 0; за строковими коштами і вкладками (депозитами) юридичних і фізичних осіб у іноземній валюті — 4; за коштами вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб у національній валюті на вимогу та коштами на поточних рахунках — 7; за коштами, які залучені банками від банків-нерезидентів та фінансових організацій-нерезидентів — 2.

Правлінням НБУ прийнято постанову від 29.09.2009 р. № 567, згідно з якою з 02.10.2009 р. за залишками коштів обов'язкових резервів, що перераховані банками на окремий рахунок у Національному банку України, Національний банк нараховує проценти в розмірі 30% від облікової ставки НБУ за умови дотримання банком порядку формування та зберігання обов'язкових резервів.

Правлінням НБУ прийнято постанову від 20.04.2010 р. № 210, згідно з якою з 01.05.2010 року встановлено порядок формування обов'язкових резервів на окремому рахунку в Національному банку України у розмірі 100% від суми обов'язкових резервів, сформованих за попередній звітний період резервування згідно з установленими нормативами на відповідний період; банкам дозволено для покриття обов'язкових резервів зараховувати придбані ними цільові облігації внутрішніх державних позик України, випущені з метою залучення коштів для фінансування заходів, пов'язаних із підготовкою і проведенням чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні, у розмірі 100% від їх номінальної вартості.

Правлінням НБУ прийнято постанову від 16.06.2011 р. № 195, згідно з якою з 01.07.2011 року: 1) встановлено такі нормативи обов'язкового резервування для формування банками обов'язкових резервів: строкові кошти і вклади (депозити) юридичних і фізичних осіб у національній валюті — 0; короткострокові кошти і вклади (депозити) юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті — 6; довгострокові кошти і вклади (депозити) юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті — 2; кошти вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб у національній валюті на вимогу і кошти на поточних рахунках — 0; кошти вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті на вимогу і кошти на поточних рахунках — 8; кошти, залучені банками від банків-нерезидентів та фінансових організацій-нерезидентів у національній валюті, — 0; кошти, залучені банками від банків-нерезидентів та фінансових організацій-нерезидентів у іноземній валюті, — 2; 2) дозволено банкам зараховувати для покриття обов'язкових резервів придбані ними цільові облігації внутрішніх державних позик України, випущені з метою залучення коштів для фінансування заходів, пов'язаних із підготовкою і проведенням чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні, у розмірі 50% від їх номінальної вартості.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками Генерального департаменту грошово-кредитної політики Національного банку України.

Ексклюзив/

Основні показники діяльності банків України на 1 липня 2011 року

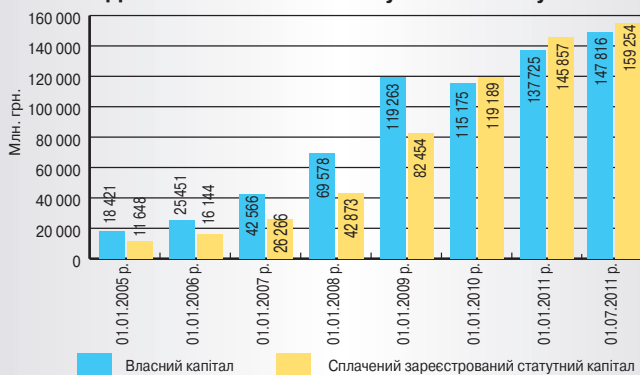
№ п/п	Назва показника	01.01. 2006 р.	01.01. 2007 р.	01.01. 2008 р.	01.01. 2009 р.	01.01. 2010 р.	01.01. 2011 р.	01.07. 2011 р.
1	Кількість зареєстрованих банків	186	193	198	198	197	194	198
2	Вилучено з Державного реєстру банків (з початку року)	1	6	1	7	6	6	0
3	Кількість банків, що перебувають у стадії ліквідації	20	19	19	13	14	18	19
4	Кількість діючих банків	165	170	175	184	182	176	178
4.1	Із них: з іноземним капіталом;	23	35	47	53	51	55	56
4.1.1	у тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом	9	13	17	17	18	20	21
5	Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	19.5	27.6	35.0	36.7	35.8	40.6	38.9
Активи, млн. грн.								
1	Активи, всього	213 878	340 179	599 396	926 086	880 302	942 088	1 019 819
1.1	Загальні активи (не скориговані на резерви під активні операції)	223 024	353 086	619 004	973 332	1 001 626	1 090 248	1 181 265
2	Готівкові кошти та банківські метали	7 628	11 430	18 313	20 668	21 725	26 749	27 161
3	Кошти в Національному банку України	17 382	15 280	19 120	18 768	23 337	26 190	24 177
4	Кореспондентські рахунки, відкриті в інших банках	11 589	18 535	26 293	40 406	51 323	67 596	75 506
5	Кредити надані	156 268	269 294	485 368	792 244	747 348	755 030	792 047
5.1	У тому числі: кредити, надані суб'єктам господарювання;	109 020	167 661	276 184	472 584	474 991	508 288	548 367
5.2	кредити, надані фізичним особам	33 156	77 755	153 633	268 857	222 538	186 540	182 595
6	Довгострокові кредити	86 227	157 224	291 963	507 715	441 778	420 061	433 613
6.1	Із них: довгострокові кредити, надані суб'єктам господарювання	58 528	90 576	156 355	266 204	244 412	262 199	287 575
7	Прострочена заборгованість за кредитами	3 379	4 456	6 357	18 015	69 935	84 851	86 354
8	Вкладення в цінні папери	14 338	14 466	28 693	40 610	39 335	83 559	105 094
9	Резерви під активні операції банків	9 370	13 289	20 188	48 409	122 433	148 839	162 081
9.1	Відсоток виконання формування резерву	100.1	100.1	100.04	100.1	100.05	100.01	100.01
9.2	У тому числі резерв на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями	8 328	12 246	18 477	44 502	99 238	112 965	123 398
Пасиви, млн. грн.								
1	Пасиви, всього	213 878	340 179	599 396	926 086	880 302	942 088	1 019 819
2	Власний капітал	25 451	42 566	69 578	119 263	115 175	137 725	147 816
2.1	У тому числі: сплачений зареєстрований статутний капітал	16 144	26 266	42 873	82 454	119 189	145 857	159 254
2.2	Частка капіталу в пасажах, %	11.9	12.5	11.6	12.9	13.1	14.6	14.5
3	Зобов'язання банків	188 427	297 613	529 818	806 823	765 127	804 363	872 003
3.1	У тому числі кошти суб'єктів господарювання;	61 214	76 898	111 995	143 928	115 204	144 038	168 234
3.1.1	із них строкові кошти суб'єктів господарювання	26 807	37 675	54 189	73 352	50 511	55 276	62 239
3.2	Кошти фізичних осіб;	72 542	106 078	163 482	213 219	210 006	270 733	297 848
3.2.1	із них строкові кошти фізичних осіб	55 257	81 850	125 625	175 142	155 201	206 630	223 131
Довідково								
1	Регулятивний капітал, млн. грн.	26 373	41 148	72 265	123 066	135 802	160 897	171 170
2	Адекватність регулятивного капіталу (H2)	14.95	14.19	13.92	14.01	18.08	20.83	19.20
3	Доходи, млн. грн.	27 537	41 645	68 185	122 580	142 995	136 848	67 874
4	Витрати, млн. грн.	25 367	37 501	61 565	115 276	181 445	149 875	68 936
5	Результат діяльності, млн. грн.	2 170	4 144	6 620	7 304	-38 450	-13 027	-1 062
6	Рентабельність активів, %	1.31	1.61	1.50	1.03	-4.38	-1.45	-0.22
7	Рентабельність капіталу, %	10.39	13.52	12.67	8.51	-32.52	-10.19	-1.52
8	Чиста процентна маржа, %	4.90	5.30	5.03	5.30	6.21	5.79	5.36
9	Чистий спред, %	5.78	5.76	5.31	5.18	5.29	4.84	4.57

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено працівниками управління аналізу діяльності системи банків департаменту нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду Національного банку України.

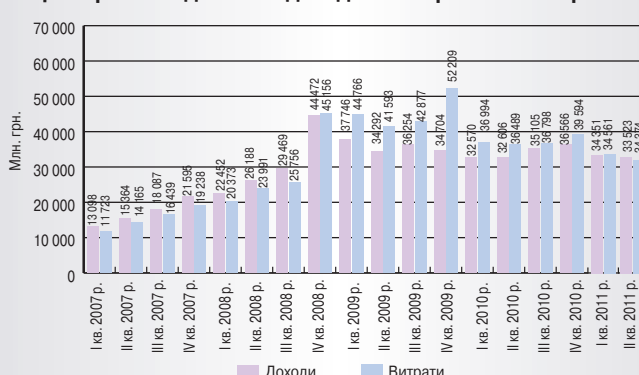
ЕКСКЛЮЗИВ/

Динаміка фінансового стану банків України на 1 липня 2011 року

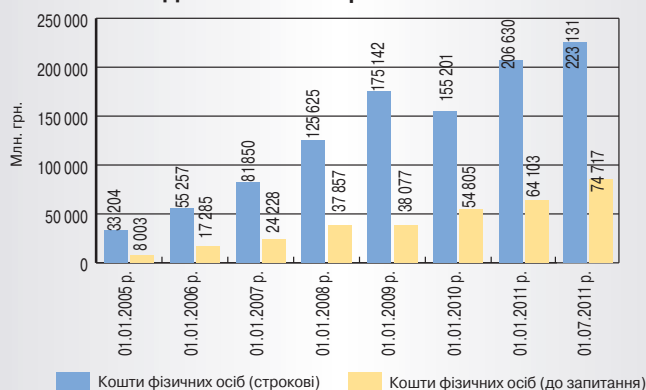
Динаміка власного та статутного капіталу

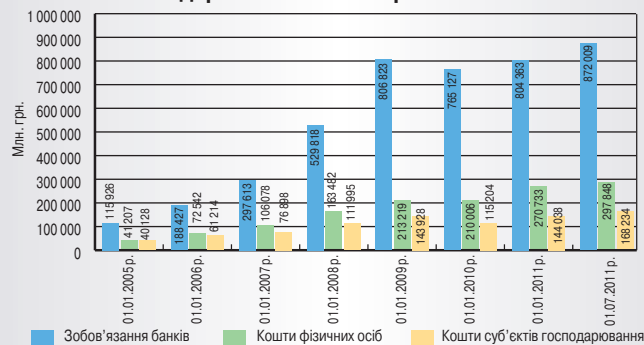
Щоквартальна динаміка доходів та витрат банків України

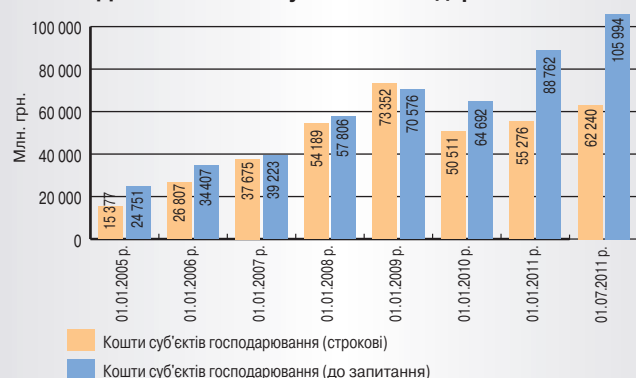
Динаміка коштів фізичних осіб

Динаміка зобов'язань банків, коштів суб'єктів господарювання і коштів фізичних осіб

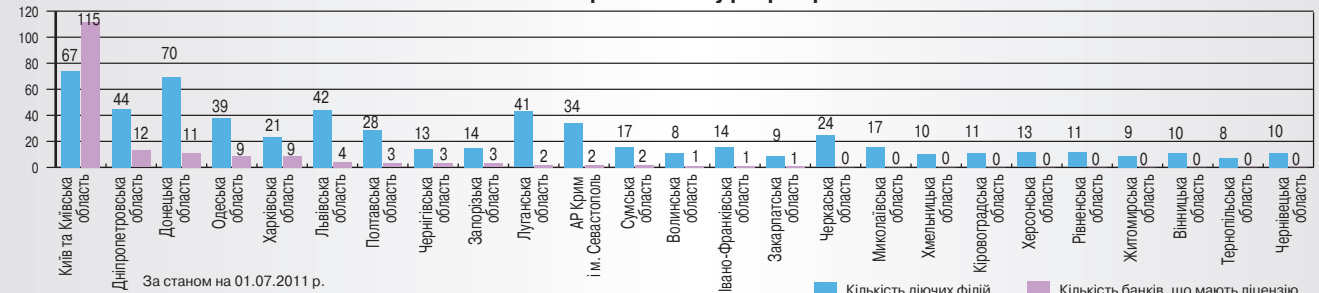
Динаміка коштів суб'єктів господарювання

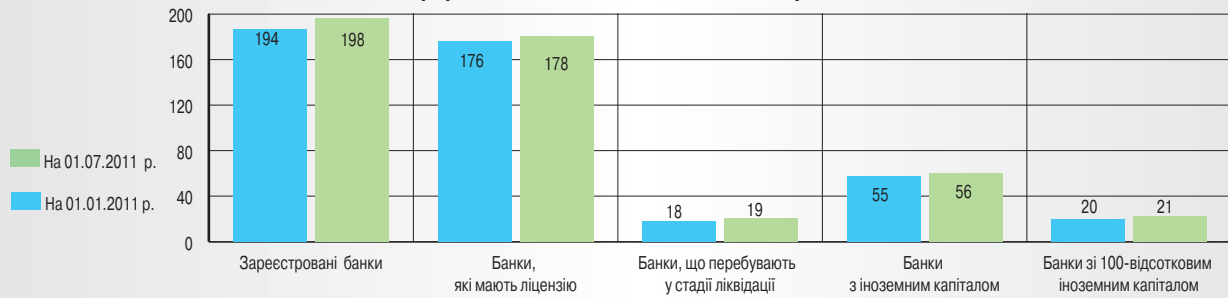
Динаміка наданих банками кредитів, кредитів, наданих суб'єктам господарювання та фізичним особам

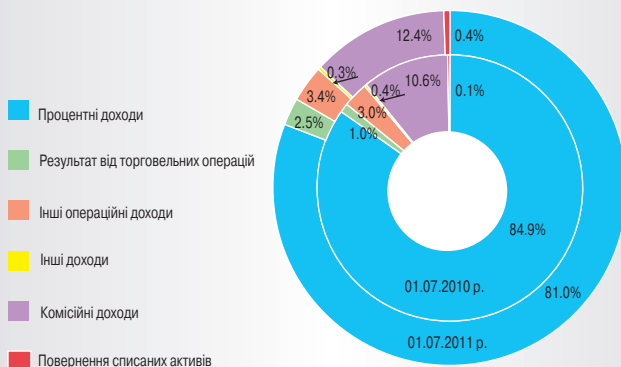
Кількість банків та філій банків у розрізі регіонів

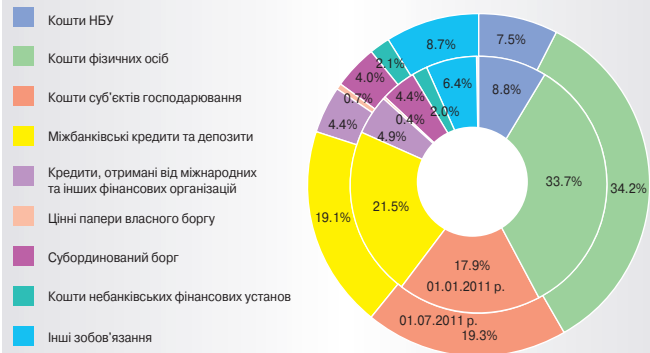
Інформація щодо кількості банків в Україні

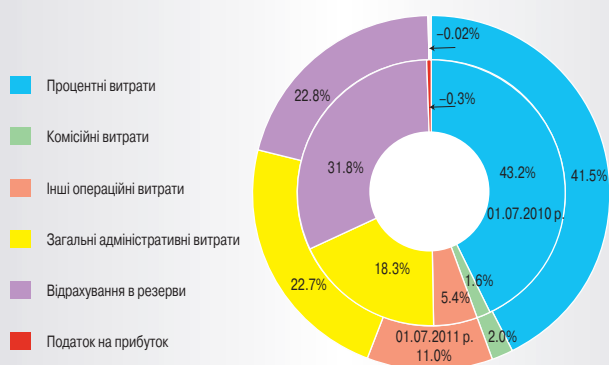
Структура доходів

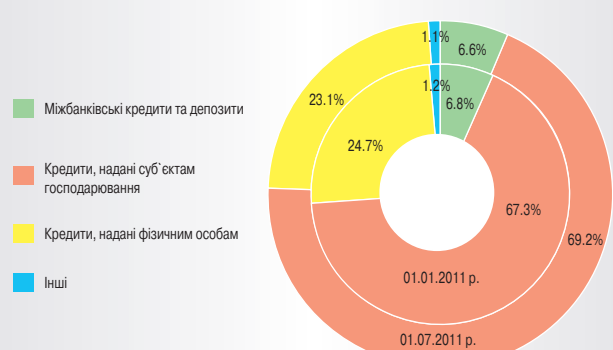
Структура зобов'язань

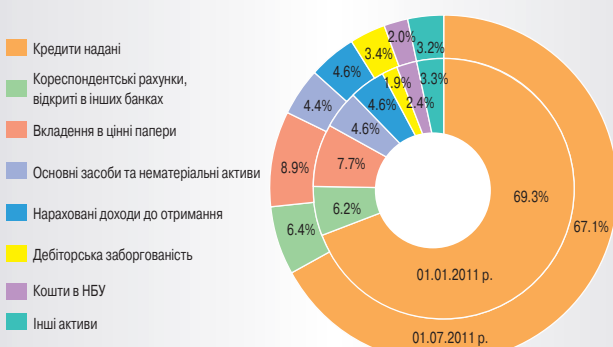
Структура витрат

Структура наданих кредитів

Структура активів

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено працівниками управління аналізу діяльності системи банків департаменту нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду Національного банку України.

Спеціально для "Вісника НБУ"/

Перелік банків України, включених до Державного реєстру банків

Публікуємо перелік зареєстрованих банків України, складений за алфавітним принципом. Офіційні короткі (колонка 3) та офіційні повні назви банків (колонка 4) подано за орфографією їхніх статутів, написання робочих коротких назв (колонка 2) та рекомендоване написання офіційних повних назв (колонка 5) виконане нами з урахуванням норми правопису української мови.

За станом на 1 липня 2011 р.

№ п/п	Робоча коротка назва банку (подана з урахуванням норми правопису)	Офіційна коротка назва банку (подана за орфографією статуту банку)	Офіційна повна назва банку (подана за орфографією статуту банку)	Рекомендоване написання офіційної повної назви банку з урахуванням норми правопису	Вид товариства	Зареєстрований статутний капітал, грн.	Дата реєстрації банку	Номер реєстрації	Юридична адреса	Кількість філій
1	1	Авант-банк	ПАТ "АВАНТ - БАНК"	Публічне акціонерне товариство "АВАНТ-БАНК"	ПАТ	80 000 000	03.03.2009 р.	329	м. Київ, вул. Івана Климченка, 23	11
2	2	АвтоКРАЗ-банк	ПАТ "АКБ Банк"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АВТОКРАЗБАНК"	ПАТ	105 000 000	07.07.1993 р.	179	Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Київська, 8	4
3	3	Агрокомбанк	ПАТ "Агрокомбанк"	Публічне акціонерне товариство "Аграрний комерційний банк"	ПАТ	93 112 000	24.12.1993 р.	222	м. Київ, вул. Димитрова, 9-а	-
4	4	Акордбанк	ПАТ "КБ "Акордбанк"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Акордбанк"	ПАТ	96 400 000	04.06.2008 р.	324	м. Київ, вул. Стеценка, 6	-
5	5	Актабанк	ПАТ "АКТАБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКТАБАНК"	ПАТ	297 000 000	23.04.2008 р.	322	м. Дніпропетровськ, вул. Глинки, 7	-
6	6	Актив-банк	ПАТ "КБ "Актив-банк"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Актив-банк"	ПАТ	312 750 000	06.08.2002 р.	281	м. Київ, вул. Борисоглибська, 3	2
7	7	Акцент-банк	ПАТ "А-БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦЕНТ-БАНК"	ПАТ	125 560 000	30.10.1992 р.	127	м. Дніпропетровськ, вул. Батумська, 11	-
8	8	Акцепт-банк	ПАТ "АКЦЕПТБАНК"	Публічне акціонерне товариство "АКЦЕПТБАНК"	ПАТ	120 000 000	19.01.2011 р.	336	м. Київ, Повітрофлотський проспект, 14/17	-
9	9	Альфа-банк	ПАТ "АЛЬФА-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "АЛЬФА-БАНК"	ПАТ	3 715 997 295	24.03.1993 р.	158	м. Київ, вул. Десятинна, 4/6	-
10	10	"Альянс"	ПАТ "Банк Альянс"	Публічне акціонерне товариство "Банк Альянс"	ПАТ	64 778 900	10.03.1992 р.	89	м. Київ, просп. Московський, 8, корпус 16-а	-
11	11	АПЕКС-банк	ПАТ "АПЕКС - БАНК"	Публічне акціонерне товариство "АПЕКС-БАНК"	ПАТ	190 000 000	08.05.2009 р.	331	м. Київ, вул. Печерська, 2/16	-
12	12	"Аркада"	ПАТ АКБ "Аркада"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Аркада"	ПАТ	220 445 042	23.06.1993 р.	177	м. Київ, вул. Ольгинська, 3	-
13	13	"АРМА"	ТОВ КБ "АРМА"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "АРМА"	ТОВ	75 000 000	14.10.2003 р.	287	м. Київ, вул. Жилинянська, 41-а	2
14	14	Артем-банк	ПАТ "АРТЕМ-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "АРТЕМ-БАНК"	ПАТ	86 000 000	06.08.2002 р.	280	м. Київ, вул. Артема, 103	-
15	15	АСВІО-банк	ПАТ "АСВІО БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АСВІО БАНК"	ПАТ	104 000 000	30.10.1991 р.	64	м. Черніїв, вул. Преображенська, 2 (м. Київ, вул. Фрунзе, 104)	-
16	16	АСТРА-банк	ПАТ АСТРА БАНК	Публічне акціонерне товариство АСТРА БАНК	ПАТ	1 050 000 000	28.11.2007 р.	319	м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 16-в	-
17	17	"Базис"	ПУБЛІЧНЕ АТ "АКБ "БАЗИС"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "БАЗИС"	ПАТ	127 405 888	15.04.1992 р.	103	м. Харків, вул. Сумська, 88 (поштова адреса: просп. Мар'яненка, 4)	1
18	18	Банк "З/4"	ПАТ "БАНК З/4"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК З/4"	ПАТ	185 000 000	17.07.2006 р.	325	м. Київ, вул. Фрунзе, 25	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
19	Банк інвестицій та заощаджень "Банк Кіпру"	ПАТ "Банк інвестицій та заощаджень" ПАТ "БАНК КІПРУ"	Публічне акціонерне товариство "БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ" ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК КІПРУ"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису "Банк Кіпру"	ПАТ	250 000 000	09.08.2005 р.	300	м. Київ, вул. Мельникова, 83-д	–
20	Банк Кіпру	ПАТ "БАНК КІПРУ"	Публічне акціонерне товариство "БАНК КІПРУ"	Публічне акціонерне товариство "Банк Кіпру"	ПАТ	700 643 600	21.10.1991 р.	43	м. Київ, вул. Урицького, 45	–
21	Банк регіонального розвитку "БІГ-енергія"	АБ "БРР" або АБ "Банк регіонального розвитку" ВАТ Банк "БІГ-енергія"	Акціонерний банк "Банк регіонального розвитку"***	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису "Банк Кіпру"	ВАТ	84 682 763	14.10.1991 р.	29	м. Київ, вул. Дегтярівська, 8-а	1
22	"БІГ-енергія"	ВАТ Банк "БІГ-енергія"	Відкрите акціонерне товариство Банк "БІГ-енергія"***	Відкрите акціонерне товариство "Банк БІГ-енергія"	ВАТ	100 000 000	29.09.1993 р.	199	м. Київ, вул. Комінтерну, 15	7
23	БМ-банк	АТ "БМ Банк"	Публічне акціонерне товариство "БМ Банк"	Публічне акціонерне товариство "БМ-банк"	ПАТ	419 907 850	08.12.2005 р.	301	м. Київ, вул. Тараса Шевченка, 37/122	–
24	"Богуслав"	АТ "БАНК БОГУСЛАВ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК БОГУСЛАВ"	Публічне акціонерне товариство "Банк Богуслав"	ПАТ	180 000 000	04.08.2006 р.	307	м. Київ, вул. Нижньобузька, 81	–
25	Брокбізнесбанк	АТ "БРОКБІЗНЕСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "БРОКБІЗНЕСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Брокбізнесбанк"	ПАТ	2 030 400 000	07.10.1991 р.	18	м. Київ, просп. Перемоги, 41	20
26	БТА-банк	ПАТ "БТА БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БТА БАНК"	Публічне акціонерне товариство "БТА-банк"	ПАТ	1 500 000 000	10.12.1992 р.	133	м. Київ, вул. Жилианська, 75	–
27	"Велес"	АТ "Банк Велес"	Публічне акціонерне товариство "Банк Велес"	Публічне акціонерне товариство "Банк Велес"	ПАТ	79 500 000	18.03.1994 р.	239	м. Київ, вул. Героїв Севастополя, 48	–
28	ВІЕМБІ-банк	ПАТ "ВІЕМБІ Банк"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВІЕМБІ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Віємбі-банк"	ПАТ	1 248 619 132	02.07.1992 р.	120	м. Київ, вул. Зоологічна, 5	–
29	"Володимирський"	АТ "КБ "Володимирський"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВІЕМБІ БАНК"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису "Віємбі-банк"	ПАТ	116 010 000	13.12.2001 р.	279	м. Суми, пл. Незалежності, 10	1
30	"Восток"	ПАТ "Банк Восток"	Публічне акціонерне товариство "Банк Восток"	Публічне акціонерне товариство "Банк Восток"	ПАТ	307 350 000	17.10.2002 р.	283	м. Дніпропетровськ, вул. Курсанська, 24	–
31	Всеукраїнський банк розвитку	ПАТ "ВБР"	Публічне акціонерне товариство "ВІЕМБІ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Віємбі-банк"	ПАТ	310 000 000	24.04.2009 р.	330	м. Київ, вул. Чорновола В'ячеслава, 25	–
32	ВТБ-банк	ПАТ "ВТБ Банк"	Публічне акціонерне товариство "ВТБ Банк"	Публічне акціонерне товариство "ВТБ-банк"	ПАТ	5 415 784 405	11.11.1992 р.	128	м. Київ, вул. Тараса Шевченка / вул. Пушкінська, 8/26	–
33	"Глобус"	ВАТ КБ "Глобус"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК ГЛОБУС"	Публічне акціонерне товариство "Глобус"	ПАТ	160 000 000	29.11.2007 р.	320	м. Київ, просп. Куренівський, 19/5	–
34	Градобанк	–	Акціонерне товариство "Градобанк"***	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису "Глобус"	ВАТ	96 000 000	09.10.1991 р.	23	м. Київ, вул. Андрі Барбуса, 9-а	7
35	"Грант"	ПАТ "БАНК "ГРАНТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СХІДНО-УКРАЇНСЬКИЙ БАНК "ГРАНТ"	Публічне акціонерне товариство "Східноукраїнський банк Грант"	ПАТ	60 000 000	29.10.1991 р.	62	м. Харків, вул. Данилевського, 19	2
36	Грін Банк	ПАТ "Грін Банк"	Публічне акціонерне товариство "Грін Банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису "Грант"	ПАТ	56 650 000	09.01.1992 р.	81	м. Київ, вул. Стельмаха, 10-а	–
37	"Даніель"	ПАТ "Комерційний банк "Даніель"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Даніель"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису "Грант"	ПАТ	86 412 000	27.11.2003 р.	289	м. Київ, вул. Саксаганського, 3, літера "А"	–
38	Дельта-банк	АТ "Дельта Банк"	Публічне акціонерне товариство "Дельта Банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису "Дельта-банк"	ПАТ	827 000 000	15.02.2006 р.	304	м. Київ, вул. Щорса, 36-б	–
39	"Демарк"	Банк "Демарк"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Демарк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису "Дельта-банк"	ПАТ	176 000 000	10.07.1992 р.	122	м. Чернігів, вул. Комсомольська, 28	–
40	Діалог-банк	ТОВ "Діалогбанк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Діалогбанк"***	Товариство з обмеженою відповідальністю "Діалогбанк"	ТОВ	62 450 000	04.01.1992 р.	80	м. Дніпропетровськ, вул. Свєрдлова, 26, позиція 5	–
41	Діамантбанк	ПАТ "Діамантбанк"	Публічне акціонерне товариство "Діамантбанк"	Публічне акціонерне товариство "Діамантбанк"	ПАТ	210 000 000	17.11.1993 р.	212	м. Київ, Конотопська пл., 10-а	–
42	Діпазон-максимум-банк	ПАТ "Д-М Банк"	Публічне акціонерне товариство "Діпазон-Максимум Банк"	Публічне акціонерне товариство "Діпазон-максимум-банк"	ПАТ	110 000 000	17.02.2009 р.	328	м. Київ, просп. Гагаріна Юрія, 17-в	–
43	ДІВІ-банк	ПАТ "ДІВІ БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДІВІ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ДІВІ-банк"	ПАТ	125 000 000	26.05.2011 р.	338	м. Київ, вул. Ігорівська / Набережно-Хрещатицька, 13/5, літера "А"	–
44	"Дністер"	ВАТ СКБ "Дністер"	Відкрите акціонерне товариство "Селянський комерційний банк "Дністер"***	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису "ДІВІ-банк"	ВАТ	61 500 000	14.10.1991 р.	27	м. Львів, вул. Переяславська, 6-а	4

1 Написання слів з великої літери у транслітерації власних назв з іноземних мов українським правописом поки що не унормовано. До встановлення відповідного правила дотримуюся правопису мови оригіналу.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
45	Дойче Банк ДБУ	ПАТ "Дойче Банк ДБУ"	Публічне акціонерне товариство "Дойче Банк ДБУ"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопісу	ПАТ	228 666 102	19.06.2009 р.	332	м. Київ, вул. Лаврська, 20	-
46	Донгорбанк	ПАТ "ДОНГОРБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДОНГОРБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Донгорбанк"	ПАТ	771 650 000	06.04.1992 р.	99	м. Донецьк, вул. Артема, 38	-
47	Дочірній банк Сбербанку Росії	АТ "СБЕРБАНК РОСІЇ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДОЧІРНИЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ"	Публічне акціонерне товариство "Дочірній банк Сбербанку Росії"	ПАТ	23 10 228 500	15.06.2001 р.	277	м. Київ, вул. Володимирська, 46	-
48	Експобанк	АТ "КБ "Експобанк"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Експобанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопісу	ПАТ	304 230 812	26.12.1991 р.	75	м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	5
49	Експрес-банк	АБ "Експрес-Банк"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Експрес-Банк"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Експрес-Банк"	ПАТ	248 767 757	12.04.1994 р.	243	м. Київ, Повітрофлотський просп., 25	8
50	Енергобанк	ПАТ "ЕНЕРГОБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕНЕРГОБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Енергобанк"	ПАТ	219 450 840	31.10.1991 р.	68	м. Київ, вул. Воздвиженська, 56	-
51	ЕРДЕ-банк	АТ "ЕРДЕ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ЕРДЕ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ЕРДЕ-банк"	ПАТ	211 941 110	28.12.2006 р.	313	м. Київ, вул. П. Сагайдачного / Ігорівська, 10/5, літера "А"	-
52	Ерсте Банк	АТ "Ерсте Банк"	Публічне акціонерне товариство "Ерсте Банк"	Публічне акціонерне товариство "Ерсте Банк"	ПАТ	1 370 500 000	25.01.2006 р.	303	м. Київ, вул. Польова, 24, літера "Д"	-
53	Євробанк	ПАТ КБ "ЄВРОБАНК"	Публічне акціонерне товариство комерційний банк "ЄВРОБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Євробанк"	ПАТ	66 670 000	18.01.2005 р.	297	м. Київ, бул. Тараса Шевченка, 35	-
54	Єврогазбанк	АТ "ЄВРОГАЗБАНК"	Публічне акціонерне товариство "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ГАЗОВИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Європейський газований банк"	ПАТ	200 000 000	17.10.2006 р.	312	м. Київ, вул. Лук'янівська, 1	-
55	"Європейський"	АКБ "Європейський"	Акціонерний комерційний банк "Європейський"***	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопісу	ВАТ	287 000 000	03.03.1993 р.	152	м. Київ, вул. Почайнинська, 38/44	-
56	Європейський банк національного фінансування	ПАТ "ЄБРФ"	Публічне акціонерне товариство "Європейський банк національного фінансування"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопісу	ПАТ	153 000 000	24.11.1993 р.	214	м. Київ, вул. Володимирська / пров. Рильський, 18/2	2
57	Європейський банк розвитку та заощаджень	ВАТ "Європейський банк розвитку та заощаджень"	Відкрите акціонерне товариство "Європейський банк розвитку та заощаджень"***	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопісу	ВАТ	100 000 000	23.12.1991 р.	74	м. Сімферополь, вул. К.Лібкнехта, 5	5
58	Європримбанк	ПАТ "ЄВРОПРОМБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Європейський промисловий банк"	ПАТ	74 500 000	13.08.2008 р.	326	м. Донецьк, вул. Розі Люксембург, 40	-
59	Єкатеринославський комерційний банк	ПАТ "ЄКБ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Катеринославський комерційний банк"	ПАТ	247 526 310	23.06.1994 р.	248	м. Дніпропетровськ, вул. Артема, 94	2
60	Західкомбанк	ПАТ "Західкомбанк"	Публічне акціонерне товариство "Західкомбанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопісу	ПАТ	174 318 977	11.03.1993 р.	153	м. Луцьк, просп. Перемоги, 15	12
61	Земельний банк (Зембанк)	ПАТ "ЗЕМБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК"***	Публічне акціонерне товариство "Земельний банк"	ПАТ	230 000 000	29.10.1991 р.	61	м. Харків, вул. Чернишевська, 4	1
62	"Земельний капітал"	ПАТ "КБ "Земельний Капітал"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Земельний Капітал"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Земельний капітал"	ПАТ	38 220 500	31.01.1994 р.	236	м. Дніпропетровськ, просп. Пушкіна, 15	-
63	Златобанк	АТ "ЗЛАТОБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЗЛАТОБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Златобанк"	ПАТ	232 500 000	16.05.2008 р.	323	м. Київ, вул. Б.Хмельницького, 17/52	-
64	"Золоті ворота"	АТ "БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Золоті ворота"	ПАТ	129 780 000	18.08.1993 р.	193	м. Харків, просп. Леніна, 36	3
65	Імексбанк	АТ "ІМЕКСБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІМЕКСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Імексбанк"	ПАТ	940 000 000	29.03.1994 р.	241	м. Одеса, просп. Гагаріна, 12-а	5
66	Інвестбанк	ПАТ "КБ "ІНВЕСТБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНВЕСТБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Інвестбанк"	ПАТ	69 972 800	31.03.1992 р.	95	м. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 2-б	1
67	ІНГ Банк	ПАТ "ІНГ Банк Україна"	Публічне акціонерне товариство "ІНГ Банк Україна"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопісу	ПАТ	731 298 045	15.12.1997 р.	271	м. Київ, вул. Спаська, 30-а	-
68	Індустріалбанк	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНДУСТРІАЛБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Індустріалбанк"	ПАТ	607 798 055	16.10.1991 р.	36	м. Запоріжжя, вул. 40 років Радянської України, 39-д	7
69	Інпромбанк	ПАТ "ІНПРОМБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНОВАЦІЙНО - ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Інноваційно-промисловий банк"	ПАТ	173 648 000	23.03.1993 р.	156	м. Харків, вул. Ключівська, 3	4
70	Інтеграл-банк	ПАТ "Інтеграл-банк"	Публічне акціонерне товариство "Інтеграл-банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопісу	ПАТ	100 000 000	30.09.1994 р.	250	м. Київ, просп. Перемоги, 52/2	1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
71	Інтербанк	ПАТ КБ "ІНТЕРБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНТЕРБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Інтербанк"	ПАТ	36 050 000	23.03.1992 р.	93	м. Київ, вул. Корольова, 5-а	–
72	Інтер-кредит-банк	ПАТ "ІнтерКредитБанк"	Публічне акціонерне товариство "ІнтерКредитБанк" *	Публічне акціонерне товариство "Інтер-кредит-банк"	ПАТ	130 000 000	14.06.2011 р.	339	м. Дніпропетровськ, вул. Титова, 36	–
73	Іпобанк	ВАТ КБ "Іпобанк"	Відкрите акціонерне товариство Комерційний Банк "Іпобанк" **	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Іпобанк"	ВАТ	200 000 000	10.08.2006 р.	309	м. Київ, вул. Миколи Василенка, 15	–
74	"Камбіо"	ПАТ "Банк Камбіо"	Публічне акціонерне товариство "Банк Камбіо"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Камбіо"	ПАТ	77 147 422	30.06.2004 р.	295	м. Київ, вул. Заньковецької / Станіславського, 3/1	1
75	"Капітал"	ПАТ "АКБ "КАПІТАЛ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КАПІТАЛ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерно-комерційний банк "Капітал"	ПАТ	164 078 085	31.10.1991 р.	65	м. Донецьк, вул. Артема, 63	3
76	"Київ"	ПАТ "АКБ "КИЇВ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "КИЇВ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Київ"	ПАТ	3 567 544 000	19.05.1993 р.	171	м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 16–22	–
77	"Київська Русь"	ПАТ "Банк "Київська Русь"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Київська Русь"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополу	ПАТ	276 080 000	30.05.1996 р.	258	м. Київ, вул. Хорива, 11-а	6
78	Класик-банк	ПАТ "КЛАСИКБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КЛАСИКБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Класик-банк"	ПАТ	220 000 000	06.10.1995 р.	254	м. Дніпропетровськ, вул. Баумана, 10, нежитлове приміщення №75	–
79	"Кліринговий дім"	АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Кліринговий дім"	ПАТ	439 692 500	30.12.1996 р.	264	м. Київ, вул. Борисоглібська, 5, літера "А"	1
80	Комерційний індустріальний банк	АТ "КІБ"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний індустріальний Банк"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний індустріальний банк"	ПАТ	61 276 684	03.12.1993 р.	219	м. Київ, вул. Воровського, 6	–
81	Комінвест-банк	АТ "КомінвестБанк"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний інвестиційний банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополу	ПАТ	100 000 000	16.12.1992 р.	135	м. Ужгород, вул. Гойди, 10	–
82	Конверсбанк	ПАТ "КОНВЕРСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "КОНВЕРСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Конверсбанк"	ПАТ	95 890 000	06.05.2006 р.	306	м. Київ, вул. Солом'янська, 33	–
83	"Конкорд"	ПАТ "АКБ "КОНКОРД"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КОНКОРД"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Конкорд"	ПАТ	108 000 000	07.08.2006 р.	308	м. Дніпропетровськ, вул. Артема, 94	–
84	"Контракт"	ПАТ Банк "Контракт"	Публічне акціонерне товариство Банк "Контракт"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Контракт"	ПАТ	54 225 645	18.05.1993 р.	168	м. Київ, вул. Воздвиженська, 58	–
85	Кредитвест-банк	ПАТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ВЕСТ ФАЙНЕНС ЕНД КРЕДИТ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Вест Файненс енд Кредит Банк"	ПАТ	72 175 000	04.10.2006 р.	311	м. Київ, вул. Ковпака, 17	–
86	"Кредит-Дніпро"	ПАТ "БАНК КРЕДИТ-ДНІПРО"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Кредит-Дніпро"	ПАТ	315 000 000	07.07.1993 р.	180	м. Дніпропетровськ, вул. Леніна, 17	–
87	Кредит-Європа-банк	ПАТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Кредит-Європа-банк"	ПАТ	505 000 000	28.08.2006 р.	310	м. Київ, вул. Володимирська, 101	–
88	Кредит-оптіма-банк	ПАТ "КРЕДИТ ОПТИМА БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КРЕДИТ ОПТИМА БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Кредит-оптіма-банк"	ПАТ	63 000 000	29.12.2006 р.	314	м. Київ, вул. Дмитрівська, 69	–
89	Кредитпромбанк	ПАТ "Кредитпромбанк"	Публічне акціонерне товариство "Кредитпромбанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополу	ПАТ	1 838 334 700	20.05.1997 р.	266	м. Київ, вул. Дружби Народів, 38	12
90	"Креді Агріколь"	ПАТ "КІБ Креді Агріколь"	Публічне акціонерне товариство "Корпоративний та інвестиційний Банк Креді Агріколь"	Публічне акціонерне товариство "Корпоративний та інвестиційний банк "Креді Агріколь"	ПАТ	172 928 760	19.05.1993 р.	169	м. Київ, вул. Володимирська, 23-а	–
91	Креді Агрі-коль-банк	ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Креді агріколь-банк"	ПАТ	1 050 000 000	10.02.1993 р.	149	м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4	–
92	Кредобанк	ПАТ "КРЕДОБАНК"	Публічне акціонерне товариство "КРЕДОБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Кредобанк"	ПАТ	1 918 969 469	31.03.1992 р.	96	м. Львів, вул. Сахарова, 78	1
93	Легбанк	ПАТ "Легбанк"	Публічне акціонерне товариство "Легбанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополу	ПАТ	56 500 000	08.10.1991 р.	17	м. Київ, вул. Жилинська, 27	–
94	"Львів"	ПАТ АКБ "Львів"	Публічне акціонерне товариство Акціонерно-комерційний банк "Львів"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерно-комерційний банк "Львів"	ПАТ	174 905 338	14.10.1991 р.	28	м. Львів, вул. Сербська, 1	–
95	Марфін-банк	ПАТ "МАРФІН БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МАРФІН БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Марфін-банк"	ПАТ	330 000 050	05.11.1993 р.	207	Одеська обл., м. Іллічівськ, вул. Леніна, 28	5
96	Мегабанк	ПАТ "МЕГАБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МЕГАБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Мегабанк"	ПАТ	500 000 000	28.10.1991 р.	58	м. Харків, вул. Артема, 30	2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
97	"Меркурій"	АТ БАНК "МЕРКУРІЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО БАНК "МЕРКУРІЙ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Меркурій"	ПАТ	141 500 000	18.11.1992 р.	129	м. Харків, вул. Петровського, 23	1
98	Мета-банк	АТ "МетаБанк"	Публічне акціонерне товариство "МетаБанк"	Публічне акціонерне товариство "Мета-банк"	ПАТ	34 550 580	12.07.1993 р.	182	м. Запоріжжя, просп. Металургів, 30	–
99	Міжнародний інвестиційний банк	ПАТ "Міжнародний Інвестиційний Банк"	Публічне акціонерне товариство "Міжнародний Інвестиційний Банк"	Публічне акціонерне товариство "Міжнародний інвестиційний банк"	ПАТ	75 750 000	11.03.2008 р.	321	м. Київ, вул. Лаврська, 16	–
100	Місто-банк	АТ "МІСТО БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МІСТО БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Місто-банк"	ПАТ	254 980 000	23.07.1993 р.	184	м. Одеса, вул. Фонтанська Дорога, 11	4
101	"Морський"	ПАТ Банк "Морський"	Публічне акціонерне товариство Банк "Морський"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Морський"	ПАТ	100 962 000	17.05.1994 р.	246	м. Севастополь, вул. Брестська, 18-а	1
102	Мотор-банк	ПАТ "МОТОР-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "МОТОР-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Мотор-банк"	ПАТ	120 000 000	10.08.2007 р.	316	м. Запоріжжя, просп. Моторобудівників, 54-б	–
103	"Надра"	ВАТ КБ "Надра"	Публічне акціонерне товариство комерційний банк "Надра"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Надра"	ПАТ	390 362 660	26.10.1993 р.	205	м. Київ, вул. Артема, 15	26
104	"Народний капітал"	ПАТ "КБ "НАРОДНИЙ КАПІТАЛ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Народний капітал"	ПАТ	48 855 590	21.09.1993 р.	198	м. Київ, бул. І.Лєпсе, 4	–
105	"Національний кредит"	ПАТ "БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Національний кредит"	ПАТ	88 085 000	31.01.1996 р.	255	м. Київ, вул. Тургенєвська, 52/58	–
106	"Національний стандарт"	ВАТ КБ "Національний стандарт"	Відкрите акціонерне товариство Комерційний банк "Національний стандарт" **	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Національний стандарт"	ВАТ	82 160 467	16.05.1992 р.	110	м. Київ, вул. Фрунзе, 47	–
107	"Національні інвестиції"	АТ "Банк Національні інвестиції"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Національні інвестиції"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопісу	ПАТ	75 000 000	09.11.1993 р.	210	м. Київ, вул. Володимирська, 54	–
108	"Новий"	АКБ "НОВИЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "НОВИЙ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Новий"	ПАТ	150 000 000	06.04.1992 р.	101	м. Дніпропетровськ, просп. К.Маркса, 93	–
109	Одеса-банк	АКБ "ОДЕСА-БАНК"	ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ОДЕСА-БАНК"***	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Одеса-банк"	ВАТ	86 260 000	17.10.1991 р.	38	м. Одеса, вул. Княжеська, 32	–
110	ОКСІ-банк	ПАТ "ОКСІ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ОКСІ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ОКСІ-банк"	ПАТ	120 000 000	14.10.1991 р.	30	м. Львів, вул. Газова, 17	–
111	ОТП-банк	АТ "ОТП Банк"	Публічне акціонерне товариство "ОТП Банк"	Публічне акціонерне товариство "ОТП-банк"	ПАТ	2 868 190 522	02.03.1998 р.	273	м. Київ, вул. Жилиньська, 43	–
112	Ощадбанк	ПАТ "Ощадбанк"	Публічне акціонерне товариство "Державний ощадний банк України"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопісу	ПАТ	14 496 000 000	31.12.1991 р.	4	м. Київ, вул. Госпітальна, 12-г	202
113	Перший банк	ПАТ "Банк Перший"	Публічне акціонерне товариство "Банк Перший"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Перший"	ПАТ	265 000 000	26.01.1994 р.	229	м. Київ, вул. Дегтярівська, 48	–
114	Перший інвестиційний банк	ПАТ "Перший Інвестиційний Банк"	Публічне акціонерне товариство "Перший Інвестиційний Банк"	Публічне акціонерне товариство "Перший інвестиційний банк"	ПАТ	230 000 000	20.06.1997 р.	267	м. Київ, Московський просп., 6	–
115	"Петрокоммерц-Україна"	ПАТ "Банк Петрокоммерц-Україна"	Публічне акціонерне товариство "Банк Петрокоммерц-Україна"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Петрокоммерц-Україна"	ПАТ	113 040 000	26.09.1996 р.	262	м. Київ, вул. Велика Житомирська, 20	–
116	Південкомбанк	ПАТ "КБ "ПІВДЕНКОМ-БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПІВДЕНКОМБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Південкомбанк"	ПАТ	170 000 000	03.10.1991 р.	12	м. Донецьк, просп. Ватутіна, 33-а	3
117	"Південний"	Акціонерний банк "Південний"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "ПІВДЕННИЙ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Південний"	ПАТ	956 894 000	03.12.1993 р.	218	м. Одеса, вул. Краснова, 6/1	17
118	ПРЕУС-банк МКБ	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"	Публічне акціонерне товариство "ПРЕУС БАНК МКБ"	Публічне акціонерне товариство "ПРЕУС-банк МКБ"	ПАТ	842 792 220	31.01.1994 р.	234	м. Київ, Контрактова пл., 4	–
119	Платинум-банк	ПАТ "ПТБ"	Публічне акціонерне товариство "Платинум Банк"	Публічне акціонерне товариство "Платинум-банк"	ПАТ	380 567 201	13.01.2005 р.	296	м. Київ, вул. Амосова, 12	–
120	Плюс-банк	ПАТ "Плюс Банк"	Публічне акціонерне товариство "Плюс Банк"	Публічне акціонерне товариство "Плюс-банк"	ПАТ	147 000 000	22.10.1991 р.	46	м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 7	–
121	Полкомбанк	Полкомбанк	Публічне акціонерне товариство "Полкомбанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопісу	ПАТ	44 500 080	18.08.1994 р.	249	м. Чернігів, вул. Київська, 3	–
122	Полтава-банк	ПАТ "Полтава-банк"	Публічне акціонерне товариство "Полтава-банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопісу	ПАТ	70 500 000	16.10.1991 р.	37	м. Полтава, вул. Паризької Комуні, 40-а	4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
123	"Порто-Франко"	АБ "ПОРТО-ФРАНКО"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "ПОРТО-ФРАНКО"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Порто-Франко"	ПАТ	99 153 560	17.10.1991 р.	39	м. Одеса, вул. Пушкін- ська, 10	–
124	Правекс-банк	ПАТ КБ "ПРАВЕКС- БАНК"	Публічне акціонерне товариство комерційний банк "ПРАВЕКС-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Правекс-банк"	ПАТ	905 741 102	29.12.1992 р.	139	м. Київ, вул. Кловський Узвіз, 9/2	1
125	Прайм-банк	ПАТ "ПРАЙМ-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "ПРАЙМ-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Прайм-банк"	ПАТ	41 100 000	30.07.2001 р.	278	м. Київ, вул. Михай- лівська, 6-а (поштова адреса)	–
126	"Преміум"	ПАТ "КБ "Преміум"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Преміум"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ПАТ	70 000 000	24.07.2007 р.	315	м. Київ, вул. Бастиона, 1/36	–
127	Приватбанк	ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Приватбанк"	ПАТ	10 160 235 418	19.03.1992 р.	92	м. Дніпропетровськ, На- бережна Перемоги, 50	35
128	"Тричорномор'я"	ВАТ "КБ "Тричорномор'я"	Відкрите акціонерне товариство "Тричорномор'я"***	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ВАТ	85 000 000	21.04.1993 р.	163	м. Дніпропетровськ, 33 просп. Гагаріна, 33	3
129	Прокредит-банк	ПАТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПРОКРЕДИТ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Прокредит-банк"	ПАТ	298 333 225	28.12.2000 р.	276	м. Київ, просп. Пере- моги, 107-а	–
130	Промекономбанк	ПАТ КБ "ПРОМЕКО- НОМБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРОМЕКОНОМБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Промекономбанк"	ПАТ	76 200 019	25.08.1993 р.	194	м. Донецьк, просп. Ленінський, 4	1
131	Промислово- фінансовий банк	ПАТ "ПФБ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Промислово-фінансовий банк"	ПАТ	70 000 000	29.12.1997 р.	272	м. Кременчук, квартал 278, буд. 22-6	1
132	Промінвестбанк	ПАТ Промінвестбанк	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний промислово- інвестиційний банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ПАТ	5 298 714 520	26.08.1992 р.	125	м. Київ, пров. Шевченка, 12	46
133	Профінбанк	ПАТ "ПРОФІН БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ПРОФЕСІЙНОГО ФІНАНСУВАННЯ"	Публічне акціонерне товариство "Банк професійного фінансування"	ПАТ	96 250 000	01.10.1991 р.	6	м. Донецьк, просп. Ілліна, 100-а	–
134	ПУМБ	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПУМБ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ТЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Перший український міжнародний банк"	ПАТ	2 522 842 400	23.12.1991 р.	73	м. Донецьк, вул. Універ- ситетська, 2-а	11
135	Радабанк	ПАТ "АБ "РАДАБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "РАДАБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Радабанк"	ПАТ	80 000 000	03.12.1993 р.	220	м. Дніпропетровськ, просп. Кірова, 46	–
136	Радикал-банк	ПАТ "РАДИКАЛ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "РАДИКАЛ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Радикал-банк"	ПАТ	75 000 000	23.03.2010 р.	333	с. Петропавлівська Бор- щатка, вул. Леніна, 2-в	–
137	Райффайзен Банк "Аваль"	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	Публічне акціонерне товариство "Райффайзен Банк Аваль"	Публічне акціонерне товариство "Райффайзен Банк "Аваль"	ПАТ	3 002 774 908	27.03.1992 р.	94	м. Київ, вул. Лескова, 9	25
138	Реал-банк	ПАТ "РЕАЛ БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "РЕАЛ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Реал-банк"	ПАТ	100 000 000	29.10.1991 р.	60	м. Харків, просп. Леніна, 60	1
139	Регіон-банк	АТ "РЕГІОН-БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "РЕГІОН-БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Регіон-банк"	ПАТ	42 361 895	28.10.1991 р.	59	м. Харків, вул. Дарвіна, 4	–
140	"Ренесанс капітал"	АТ "БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Ренесанс капітал"	ПАТ	201 400 000	29.01.2003 р.	285	м. Київ, вул. Раїси Окіпної, 8-6	–
141	"Ринкові техно- логі"	ПАТ "БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІ"	Публічне акціонерне товариство "БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Ринкові технології"	ПАТ	120 000 000	13.09.2010 р.	335	м. Київ, вул. Фрунзе, 109/2	–
142	Родовід-банк	АТ "РОДОВІД БАНК"	Публічне акціонерне товариство "РОДОВІД БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Родовід-банк"	ПАТ	12 359 298 999.6	07.10.1991 р.	16	м. Київ, вул. Північно- Сирецька, 1-3	–
143	"Русский стан- дарт"	ПАТ "Банк Русский Стандарт"	Публічне акціонерне товариство "Банк Русский Стандарт"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Русский стандарт"	ПАТ	133 000 000	28.02.2006 р.	305	м. Київ, вул. Половець- ка, 3/42	–
144	Сведбанк	АТ "Сведбанк" (публічне)	Публічне акціонерне товариство "Сведбанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ПАТ	5 440 927 662	31.10.1991 р.	69	м. Київ, вул. Симона Петлюри, 30	–
145	СЕБ-банк	ПУАТ "СЕБ Банк"	Публічне акціонерне товариство "СЕБ Банк"	Публічне акціонерне товариство "СЕБ-банк"	ПАТ	675 688 819	02.10.1991 р.	11	м. Київ, вул. Червоно- армійська, 10	–
146	Сигмабанк	ПАТ "СИГМАБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СИГМАБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Сигмабанк"	ПАТ	136 000 000	10.01.2006 р.	302	м. Дніпропетровськ, вул. Барикадна, 5/7	–
147	"Синтез"	АБ "Синтез"	Публічне акціонерне товариство "Синтез"***	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Синтез"	ПАТ	93 912 000	24.12.1993 р.	221	м. Київ, вул. Івана Кудри, 5	5
148	Спіббанк	ПАТ "Спіббанк"	Публічне акціонерне товариство "Спіббанк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополісу	ПАТ	66 500 000	11.05.1998 р.	274	м. Київ, вул. Димитрова, 16-г	–

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
149	"Січ"	ПАТ "БАНК СІЧ"	Публічне акціонерне товариство "БАНК СІЧ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Січ"	ПАТ	120 000 000	24.05.2011 р.	337	м. Київ, вул. Володимирська, 63	–
150	"Слов'янський"	КАБ "СЛОВ'ЯНСЬКИЙ"	КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "СЛОВ'ЯНСЬКИЙ" **	Комерційний акціонерний банк "Слов'янський"	ВАТ	24 012 787	21.10.1991 р.	44	м. Запоріжжя, вул. Крелівська, 8	–
151	Соцкомбанк	ПАТ "КБ "СКБ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СОЦКОМБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Соцкомбанк"	ПАТ	155 227 000	05.03.2003 р.	286	м. Одеса, вул. Грецька, 5	–
152	"Союз"	АТ "КБ "СОЮЗ"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "СОЮЗ"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Союз"	ПАТ	336 000 000	26.11.2007 р.	318	м. Київ, вул. Суворова, 4	–
153	"Стандарт"	ПАТ КБ "СТАНДАРТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СТАНДАРТ"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Стандарт"	ПАТ	85 000 000	31.12.2008 р.	327	м. Київ, вул. Почайнинська, 45	–
154	Старокілівський банк	ПАТ "Старокілівський банк"	Публічне акціонерне товариство "Старокілівський банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополу	ПАТ	33 770 000.55	31.12.1991 р.	79	м. Київ, вул. Микільсько-Богатинна, 6/8	–
155	"Столиця"	ПАТ "Банк Столиця"	Публічне акціонерне товариство "Банк Столиця"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Столиця"	ПАТ	272 040 150	10.03.2004 р.	290	м. Київ, вул. Маршала Тимошенка, 29-б	–
156	"Столичний"	ПАТ АБ "СТОЛИЧНИЙ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний Банк "СТОЛИЧНИЙ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Столичний"	ПАТ	87 335 000	22.10.1993 р.	202	м. Суми, вул. Харківська, 1	–
157	Східноєвропейський банк	АКБ "СЄБ"	Акціонерний Банк "СТОЛИЧНИЙ"	Акціонерний комерційний банк "Східно-європейський банк"	ВАТ	60 000 000	27.08.1993 р.	195	м. Київ, бул. Дружби Народів, 17/5	6
158	Східно-промисловий комерційний банк	АТ "СП БАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Східно-промисловий комерційний банк"	ПАТ	49 700 000	13.09.1995 р.	253	м. Луганськ, вул. 26 Бакинських Комісарів, 155	–
159	"Таврика"	АТ "БАНК "ТАВРИКА"	Публічне акціонерне товариство "БАНК "ТАВРИКА"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Таврика"	ПАТ	250 000 000	24.10.1991 р.	53	м. Київ, вул. Дмитрівська, 92–94	–
160	ТАСкомбанк	АТ "ТАСКОМБАНК"	Публічне акціонерне товариство "ТАСКОМБАНК"	Публічне акціонерне товариство "ТАС-комбанк"	ПАТ	165 000 000	21.10.1991 р.	45	м. Київ, вул. Куренівська, 15-а	–
161	Терра-банк	ПАТ "Терра Банк"	Публічне акціонерне товариство "Терра Банк"	Публічне акціонерне товариство "Терра-банк"	ПАТ	257 141 000	18.10.1996 р.	263	м. Київ, Кудрявський Узвіз, 2	–
162	"ТК-кредит"	АТ КБ "ТК КРЕДИТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ТК КРЕДИТ"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "ТК-кредит"	ПАТ	151 828 750	28.04.1994 р.	245	м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	–
163	"ТММ-банк"	АТ "ТММ-Банк"	Публічне акціонерне товариство "ТММ-Банк"	Публічне акціонерне товариство "ТММ-банк"	ПАТ	66 000 000	20.01.1992 р.	82	м. Київ, вул. Панельна, 5	–
164	Трансбанк	АКБ "Трансбанк"	Акціонерний комерційний банк "Трансбанк"***	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополу	ВАТ	65 000 000	09.10.1991 р.	22	м. Київ, вул. Фізкультурни, 9	4
165	"Траст"	ПАТ Банк "ТРАСТ"	Публічне акціонерне товариство Банк "ТРАСТ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Траст"	ПАТ	69 000 000	22.08.2007 р.	317	м. Київ, вул. С.Струтинського, 8	–
166	"Траст-капітал"	ПАТ "АКБ "Траст-капітал"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Траст-капітал"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополу	ПАТ	33 250 000	10.03.2004 р.	291	м. Київ, вул. Підвисоцького, 7	–
167	"Укоопспілка"	АБ "УКООПСІПКА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "УКООПСІПКА"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Укоопспілка"	ПАТ	42 626 325	25.10.1993 р.	204	м. Київ, вул. Хрещатик, 7/11	6
168	Українська фінансова група	КБ "УФ" - ТОВ	Комерційний банк "Українська фінансова група" – товариство з обмеженою відповідальністю**	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополу	ТОВ	74 200 000	23.06.2004 р.	294	м. Київ, вул. Фрунзе, 40	–
169	Український банк реконструкції та розвитку	АТ (публ.) "Український банк реконструкції та розвитку"	Публічне акціонерне товариство "Український банк реконструкції та розвитку"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополу	ПАТ	95 000 000	19.03.2004 р.	292	м. Київ, вул. Олексія Терещенка, 4	–
170	"Український капітал"	ПАТ "Банк "Український капітал"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Український капітал"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополу	ПАТ	64 800 000	25.12.1992 р.	138	м. Київ, просп. Перемоги, 67	–
171	Український професійний банк	ПАТ "УПБ"	Публічне акціонерне товариство "Український Професійний Банк"	Публічне акціонерне товариство "Український професійний банк"	ПАТ	500 000 000	30.01.1992 р.	83	м. Київ, вул. Марини Раскової, 15	–
172	"Український фінансовий світ"	ПАТ "КБ "УФС"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Український фінансовий світ"	ПАТ	143 000 000	12.11.2003 р.	288	м. Донецьк, просп. Миру, 5-б	–
173	Укрбізнесбанк	ПАТ "УКРБІЗНЕСБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Український бізнес-банк"	ПАТ	134 160 000	19.05.1993 р.	170	м. Донецьк, вул. Артема, 125	–
174	Укрбудінвестбанк	АТ "Укрбудінвестбанк"	Публічне акціонерне товариство "Український будівельно-інвестиційний банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правополу	ПАТ	91 845 700	20.04.2004 р.	293	м. Київ, бул. Лесі Українки, 30-в	–

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
175	Укргазбанк	АБ "Укргазбанк"	Публічне акціонерне товариство акціонерний банк "Укргазбанк"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний банк "Укргазбанк"	ПАТ	5 700 000 000	21.07.1993 р.	183	м. Київ, вул. Браванська, 1	6
176	Укргазпромбанк	ПАТ "УКРГАЗПРОМБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРГАЗПРОМБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Укргазпромбанк"	ПАТ	82 800 000	27.03.1996 р.	256	м. Київ, Дніпровська Набережна, 13	–
177	Укресімбанк	АТ "Укресімбанк"	Публічне акціонерне товариство "Державний експортно-імпортний банк України"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	16 413 486 148	23.01.1992 р.	5	м. Київ, вул. Горького, 127	29
178	Укрінбанк	ПАТ "Укрінбанк"	Публічне акціонерне товариство "Український інноваційний банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	305 000 000	02.10.1991 р.	9	м. Київ, вул. Смирнова-Ласточкина, 10-а	19
179	Укркомунбанк	ПАТ "УКРКОМУНБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКИЙ КОМУНАЛЬНИЙ БАНК"	Публічне акціонерне товариство "Український комунальний банк"	ПАТ	56 700 000	10.08.1993 р.	187	м. Луганськ, вул. Шевченка В.В., 18-а	–
180	Укрпромбанк	ТОВ "Укрпромбанк"	Товариство з обмеженою відповідальністю "Український промисловий банк" **	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ТОВ	836 250	21.04.1993 р.	164	м. Київ, бул. Лесі Українки, 26	26
181	Укрсіббанк	АТ "УкрСіббанк"	Публічне акціонерне товариство "УкрСіббанк"	Публічне акціонерне товариство "Укрсіббанк"	ПАТ	7 511 665 200	28.10.1991 р.	57	м. Харків, просп. Московський, 60	–
182	Укрсоцбанк	ПАТ "УКРСОЦБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРСОЦБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Укрсоцбанк"	ПАТ	1 270 000 000	27.09.1991 р.	3	м. Київ, вул. Ковпака, 29	–
183	Універсал-банк	ПАТ "Універсал Банк"	Публічне акціонерне товариство "Універсал Банк"	Публічне акціонерне товариство "Універсал-банк"	ПАТ	1 152 671 970	20.01.1994 р.	226	м. Київ, вул. Автозаводська, 54/19	–
184	Унікомбанк	ПАТ "УНІКОМБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УНІКОМБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Унікомбанк"	ПАТ	460 564 375	28.10.2002 р.	284	м. Донецьк, вул. Челюскінців, 202-а	2
185	Унікредит-банк	ПАТ "УніКредит Банк"	Публічне акціонерне товариство "Унікредит Банк"	Публічне акціонерне товариство "Унікредит-банк"	ПАТ	653 507 670	28.02.1997 р.	265	м. Київ, вул. Ярославів Вал, 14-а	1
186	"Фамільний"	ПУБЛІЧНЕ АТ "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Фамільний"	ПАТ	33 586 961	27.12.1991 р.	78	м. Донецьк, просп. Миру, 59	–
187	"Фінанси та кредит"	АТ "Банк "Фінанси та Кредит"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Фінанси та Кредит"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Фінанси та кредит"	ПАТ	2 000 000 000	30.10.1991 р.	63	м. Київ, вул. Артема, 60	16
188	"Фінансова ініціатива"	ПАТ "КБ "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Фінансова ініціатива"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Фінансова ініціатива"	ПАТ	1 850 000 000	19.01.2005 р.	298	м. Київ, вул. Щорса, 7/9	–
189	Фінбанк	ПАТ "ФІНБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФІНБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Фінбанк"	ПАТ	85 050 000	24.12.1993 р.	223	м. Одеса, просп. Тараса Шевченка, 4-а	–
190	Фінексбанк	ПАТ "ФІНЕКСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "ФІНЕКСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Фінексбанк"	ПАТ	72 474 000	08.10.1991 р.	19	м. Київ, просп. Повітрофлотський, 54	–
191	Фінростбанк	АТ "ФІНРОСТБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФІНРОСТБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Фінростбанк"	ПАТ	85 000 000	29.01.1993 р.	147	м. Одеса, просп. Академіка Глушка, 13	1
192	Фольксбанк	ПАТ "ФОЛЬКСБАНК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФОЛЬКСБАНК"	Публічне акціонерне товариство "Фольксбанк"	ПАТ	360 000 000	10.10.1991 р.	25	м. Львів, вул. Грабовського, 11	–
193	Фортуна-банк	АТ "Фортуна-банк"	Публічне акціонерне товариство "Фортуна-банк"	Написання повної офіційної назви відповідає нормам правопису	ПАТ	190 000 000	17.10.2002 р.	282	м. Київ, вул. Борнів Тік, 35-в	–
194	"Форум"	ПАТ "БАНК ФОРУМ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ФОРУМ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Форум"	ПАТ	5 934 618 920	31.01.1994 р.	231	м. Київ, бул. Верховної Ради, 7	–
195	"Хрещатик"	ПАТ "КБ "ХРЕЩАТИК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ХРЕЩАТИК"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "Хрещатик"	ПАТ	728 860 704	19.05.1993 р.	172	м. Київ, вул. Хрещатик, 8-а	13
196	"Центр"	ПАТ КБ "Центр"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний Банк "Центр"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк розвиту та реконструкції"	ПАТ	120 000 000	14.06.2010 р.	334	м. Київ, просп. Науки, 54-б (поштова адреса: вул. РОКітної, 8-а)	–
197	Чорноморський банк розвитку та реконструкції	ПАТ "ЧБРР"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ"	Публічне акціонерне товариство "Чорноморський банк розвитку та реконструкції"	ПАТ	47 107 000	22.06.1992 р.	118	м. Сімферополь, вул. Більшовицька, 24	2
198	"Юнекс"	ПАТ "Юнекс-Банк"	Публічне акціонерне товариство "Юнекс-Банк"	Публічне акціонерне товариство "Юнекс-банк"	ПАТ	292 000 000	03.12.1993 р.	216	м. Київ, вул. Почайнинська, 38	–

*Банки, які не мають банківської ліцензії та письмового дозволу НБУ на здійснення операцій.

**Банки, які перебувають у стадії ліквідації.

Банки, вилучені з Державного реєстру банків України (24.06.1992 р. — 01.07.2011 р.)

За станом на 1 липня 2011 р.

№ п/п	Назва банку ¹	№ ²	Дата закриття банку	Підстава для закриття банку
1	2	3	4	5
1	"ПІВДЕННА УКРАЇНА"	102	24.06.1992 р.	Реєстрацію анульовано
2	"ДИСКОНТ"	116	27.11.1992 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
3	"ЕКОНОМІКА"	119	21.12.1992 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
4	"ЯНТАР"	106	05.03.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
5	"САМАРА-АГРО"	72	14.07.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
6	ЗАХІДКООПБАНК	48	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
7	АГРОПОСТАЧБАНК	109	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
8	"АГРОПРОГРЕС"	121	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
9	"ПАРТНЕР"	90	29.12.1993 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
10	СУМИ-БАНК	143	05.01.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 05.01.1994 р. № 3
11	ПРИКАРПАТОРГБАНК	117	21.01.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСЛІКА"
12	ЕКОМЕДБАНК	130	02.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 02.02.1994 р. № 19
13	БЛАГОБАНК	196	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 26
14	"НИВА"	137	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 27
15	УНІВЕРСАЛБАНК	136	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 28
16	"ДОНБАС"	66	09.06.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 09.06.1994 р. № 111
17	"КОЛОС"	111	30.06.1994 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
18	"ПЕРСПЕКТИВА"	35	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
19	"РІВНЕСПОЖИВСПІЛКА"	200	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСЛІКА"
20	"АВУАР"	150	09.08.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
21	ЕЛБІМБАНК	230	26.01.1995 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
22	КБ "ХЕРСОНІНВЕСТБАНК"	173	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК"
23	КБ "ВОРСКЛА"	224	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРСОЦБАНК"
24	ДНІПРОБАНК	49	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
25	"ЛЬВІВ-ВЕСТ"	76	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЕЛЕКТРОН"
26	"ОЛЕВСЬКИЙ"	112	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
27	БУКООПБАНК	185	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСЛІКА"
28	"ЄДНІСТЬ"	191	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
29	"ЕВІС"	237	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
30	АКБ "ПРУТ І К"	100	12.12.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЗУКБ"
31	АКБ "КОНГРЕС"	176	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. № 187
32	КБ "ПРОМІНЬ"	56	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. № 188
33	КБ "ХЕРСОН"	98	30.01.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.01.1997 р. № 20
34	АБ "ВУГЛЕПРОГРЕСБАНК"	50	27.02.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.02.1997 р. № 28
35	КБ "КООПЕРАТОР"	174	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 54
36	КБ "ЕНЕРГІЯ"	107	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 55
37	АБ "ХАРКІВЛЕГБАНК"	55	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 56
38	КБ "ВІННИЦЯ"	42	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 57
39	АКБ "ЛЕГПРОДБАНК"	141	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 58
40	АКБ "ХАРКІВ"	126	24.04.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.04.1997 р. № 95
41	АКБ "ДНІПРОСЕРВІСБАНК"	113	03.07.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.07.1997 р. № 135
42	АКБ "ЄВРОЦЕНТР"	178	30.10.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.10.1997 р. № 261
43	АКБ "ДНІПРО"	13	06.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 06.03.1998 р. № 306
44	АКБ "РОСЬ"	85	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. № 325
45	КБ "ПАРИТЕТ"	146	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. № 326
46	КБ "ФДС"	244	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. № 345
47	КБ "ГЕОБАНК"	140	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. № 347
48	АБ "МОНОЛІТБАНК"	233	16.04.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.04.1998 р. № 365
49	АБ "ЕКОНОМБАНК"	34	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. № 393
50	АБ "ЄВРОМЕТАЛБАНК"	208	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. № 394
51	АКБ "ФІАТБАНК"	97	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. № 400
52	КБ "ДНІСТЕР-БАНК"	32	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. № 401
53	АБ "ТЕРНОПІЛЬ-КРЕДИТ"	41	05.08.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.08.1998 р. № 402
54	КБ "КОНТИНЕНТ"	88	25.09.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.09.1998 р. № 417
55	АБ "ЮНІВЕРС"	162	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. № 437
56	АБ "ІНТРАСТБАНК"	154	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. № 438
57	АКБ "СТРИЖЕНЬ"	209	18.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.12.1998 р. № 449
58	АКБ "СЕРВІС"	186	31.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.12.1998 р. № 450
59	КБ "САНА"	91	29.01.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.01.1999 р. № 455
60	КБ "УКРУНІВЕРСАЛБАНК"	213	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. № 474
61	КБ "АЛЕКС"	123	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. № 481
62	АБ "ВІКТОРІЯ"	40	17.05.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.05.1999 р. № 489
63	АБ "АРМАНД"	206	14.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 14.06.1999 р. № 509
64	АБ "РЕЗІДЕНТ"	70	30.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.06.1999 р. № 512
65	АКБ "ГАЛИЦЬКИЙ"	31	30.07.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1999 р. № 528
66	АБ "ТРАСТ"	159	30.08.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.08.1999 р. № 559
67	АБ "ТЕРНАВА"	235	30.09.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.09.1999 р. № 576
68	АБ "АНТЕК"	104	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. № 579

¹ Назви банків подано за орфографією реєстраційних записів. ² Номер реєстрації банку.

1	2	3	4	5
69	АБ "ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	232	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. № 580
70	АКБ "БУДМБАНК"	10	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. № 39
71	АБ "ПОДІЛЛЯ"	151	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. № 40
72	АКБ "АРКАДІЯ"	192	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. № 70
73	АКБ "УКРНАФТОГАЗБАНК"	26	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. № 71
74	АБ "ЛІКО"	201	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. № 130
75	АКБ "НЕЗАЛЕЖНІСТЬ"	181	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. № 131
76	КБ "ЧЕРКАСИ"	188	16.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.05.2000 р. № 133
77	АКБ "БНП-ДРЕЗДНЕР БАНК (УКРАЇНА)"	275	04.08.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.08.2000 р. № 228
78	АБ "ІНВЕСТ-БАНК УКРАЇНА"	190	08.12.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.12.2000 р. № 347
79	АБ "ЛІГА"	134	27.03.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.2001 р. № 65
80	КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКИЙ АКБ	33	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. № 120
81	АКБ "СЛОБОЖАНЩИНА"	84	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. № 121
82	АКБ "ТАВРІЯ"	51	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. № 122
83	КБ "ПОЛІС"	203	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. № 204
84	АК "ГЕНЕРАЛЬНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	87	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. № 205
85	АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК ІНВЕСТИВАННЯ ПРОГРАМ РЕКОНСТРУКЦІЇ І РОЗВИТКУ "ЗАВОДБАНК"	251	31.10.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.10.2001 р. № 308
86	ІКАБ "ЕРА"	144	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. № 339
87	КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	257	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. № 340
88	АБ "ЛАНБАНК"	197	11.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 11.02.2002 р. № 30
89	КБ "ЗОРЯ"	115	13.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.02.2002 р. № 41
90	МАКІВСЬКИЙ АКБ "ШАХТЕКОНОМБАНК"	8	21.03.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 21.03.2002 р. № 68
91	АКБ "АЗОВ-БАНК"	67	22.04.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.04.2002 р. № 101
92	АБ "ОБОЛОНЬ"	227	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. № 194
93	АК "ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	155	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. № 195
94	МІЖНАРОДНИЙ АКБ "ХРИСТИАНСЬКИЙ БАНК"	160	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. № 196
95	КБ "КРИМ ЮРТ"	225	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. № 244
96	АКБ "НАРОДНИЙ БАНК"	15	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. № 245
97	АБ "ЕТАЛОН"	252	28.11.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.11.2002 р. № 283
98	ІПОТЕЧНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК	189	04.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.12.2002 р. № 290
99	АБ "КРИМКРЕДИТ"	86	10.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.12.2002 р. № 306
100	КБ "АМАСКО"	161	25.02.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.02.2003 р. № 56
101	АБ "АБСОЛЮТ"	215	15.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 15.04.2003 р. № 84
102	АКЦІОНЕРНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ СЕЛЯНСЬКИЙ БАНК "АГРОІНВЕСТ"	132	18.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.04.2003 р. № 90
103	КРИМСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ ЦЕРКОВНИЙ БАНК "ККЦБ"	108	26.05.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.05.2003 р. № 105
104	АЗОВО-ЧОРНОМОРСЬКИЙ КБ "АЗЧЕРКОМБАНК"	52	12.06.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 12.06.2003 р. № 123
105	ЗАТ "ІННОВАЦІЙНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	270	17.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.07.2003 р. № 150
106	АКБ "ЯЛТАБАНК"	261	23.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.07.2003 р. № 155
107	КБ "КОНТАКТ БАНК"	238	31.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.07.2003 р. № 191
108	МИККОМБАНК	105	19.02.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.02.2004 р. № 37
109	АКБ "ІНТЕРКОНТБАНК"	71	23.04.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.04.2004 р. № 83
110	АК "ЄВРОБАНК"	145	01.10.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.10.2004 р. № 186
111	ВАТ "АКБ "ЗАХІДБУДГАЗБАНК"	47	24.12.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.12.2004 р. № 295
112	КАБ "КРИМ-БАНК"	54	01.07.2005 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.07.2005 р. № 148
113	АБ "МЕТА-БАНК"	217	03.02.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.02.2006 р. № 21
114	АКБ "МТ-БАНК"	77	10.03.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.03.2006 р. № 49
115	КАБ "ДЕНДІ"	167	10.04.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.04.2006 р. № 87
116	АКБ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ "УКРХАРЧОПРОМБАНК" АК	165	05.07.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.07.2006 р. № 176
117	ТОВ "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	142	17.08.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.08.2006 р. № 228
118	"АКЦІОНЕРНИЙ БАНК КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА)"	268	05.10.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.10.2006 р. № 277
119	ЗАТ "ВНЄШТОРГБАНК (УКРАЇНА)"	299	02.11.2007 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 02.11.2007 р. № 288
120	АКБ "ХФБ БАНК УКРАЇНА"	269	25.02.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.02.2008 р. № 52
121	АБ "ІНКО"	20	17.03.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.03.2008 р. № 69
122	АБ "ДАМІАНА-БАНК"	166	28.03.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.03.2008 р. № 99
123	УКРСПЕЦІМПЕКСБАНК	175	15.04.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 15.04.2008 р. № 123
124	АТ "НАШ БАНК"	211	16.05.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.05.2008 р. № 161
125	АКБ "ОЛБАНК"	228	23.05.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.05.2008 р. № 167
126	АКБ "РОСТОК БАНК"	240	20.08.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 20.08.2008 р. № 422
127	ДОНЕЦЬКИЙ АБ "ДОНВУГЛЕКОМБАНК"	7	24.03.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.03.2009 р. № 128
128	АБ "АЛЛОНЖ"	148	07.04.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.04.2009 р. № 159
129	ІКАБ "УКРАЇНА"	2	13.04.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.04.2009 р. № 167
130	АКБ "ПРЕМ'ЄРБАНК"	247	05.06.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.06.2009 р. № 262
131	АКБ "ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК"	124	26.06.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.06.2009 р. № 315
132	АК УКРАЇНСЬКИЙ БАНК "ВІДРОДЖЕННЯ"	21	02.12.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 02.12.2009 р. № 732
133	АБ "ФАКТОРІАЛ-БАНК"	131	13.01.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.01.2010 р. № 24
134	ВАТ "АКБ "ГАРАНТ"	157	28.01.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.01.2010 р. № 52
135	КБ "КНЯЖИЙ"	242	13.04.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.04.2010 р. № 258
136	ЗАКАРПАТСЬКИЙ АКБ "ЛІСБАНК"	14	12.07.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 12.07.2010 р. № 473
137	ПАТ "СВЕДБАНК ІНВЕСТ"	260	21.07.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 21.07.2010 р. № 515
138	ТОВ "КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК"	114	22.12.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.12.2010 р. № 856

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготувала головний економіст департаменту реєстрацій, ліцензування та реорганізації банків Національного банку України Олена Сілецька.

Ринок державних цінних паперів України у червні 2011 року

Результати розміщення облігацій внутрішніх державних позик у червні 2011 року

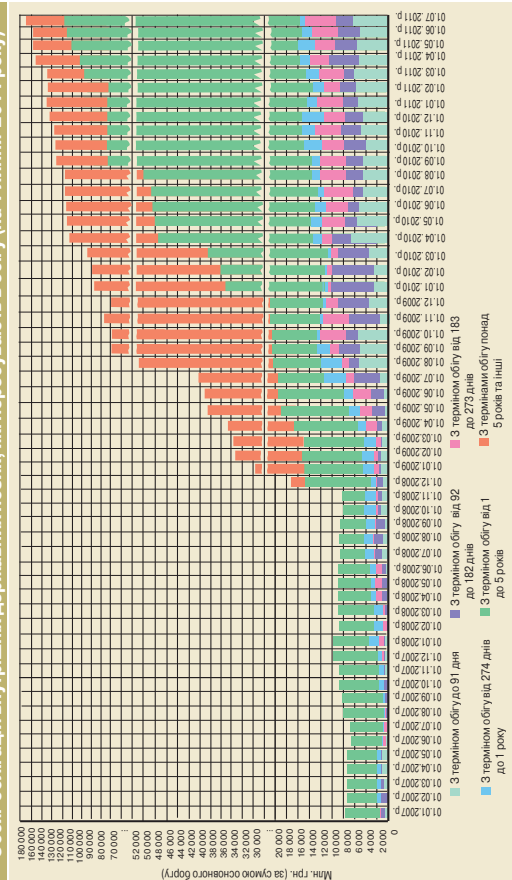
Номер розміщення	Дата проведення розрахунків за придбання облігації	Пропозиція				Результати розміщення					Середньозважений рівень доходності облігацій, %
		Встановлені обмеження на загальний обсяг розміщення облігацій, грн.	Номинал облігацій, грн.	Розмір купона на одну облігацію, грн.	Термін погашення облігації	Кількість розміщених облігацій, шт.	Усього	Залучено коштів до державного бюджету від розміщення облігацій, тис. грн.	Випуск ОВДП для збільшення статутного капіталу банків	Інші	
72	01.06.2011 р.	1 000	1 000	-	30.11.2011 р.	-	-	-	-	-	-
73	01.06.2011 р.	1 000	1 000	-	29.02.2012 р.	-	-	-	-	-	-
74	02.06.2011 р.	1 000	1 000	-	22.05.2013 р.	-	-	-	-	-	-
Постанова КМУ від 23.05.2011 р. № 528	02.06.2011 р.	-	1 000	47.50	24.08.2016 р.	1 750 000	1 750 000.00	-	-	1 750 000.00	9.50
75	08.06.2011 р.	1 000	1 000	47.50	25.04.2018 р.	1 750 000	1 750 000.00	-	-	1 750 000.00	9.50
76	08.06.2011 р.	1 000	1 000	-	07.12.2011 р.	-	-	-	-	-	-
77	08.06.2011 р.	145 000	1 000	-	06.06.2012 р.	145 000	134 375.85	-	-	-	7.95
Постанова КМУ від 30.03.2011 р. № 323	08.06.2011 р.	347 000	1 000	50.65	30.04.2014 р.	347 000	350 570.63	-	-	-	10.10
78	15.06.2011 р.	1 000	1 000	47.50	08.08.2018 р.	604 000	604 000.00	-	604 000.00	-	9.50
79	15.06.2011 р.	1 000	1 000	-	21.09.2011 р.	-	-	-	-	-	-
80	15.06.2011 р.	1 000	1 000	-	14.03.2012 р.	-	-	-	-	-	-
81	15.06.2011 р.	1 000	1 000	-	22.05.2013 р.	-	-	-	-	-	-
Постанова КМУ від 04.04.2011 р. № 342	16.06.2011 р.	-	1 000	47.50	01.06.2016 р.	-	-	-	-	-	-
16.06.2011 р.	16.06.2011 р.	-	1 000	47.50	07.11.2018 р.	1 000 000	1 000 000.00	-	1 000 000.00	-	9.50
82	16.06.2011 р.	-	1 000	47.50	15.05.2019 р.	1 100 000	1 100 000.00	-	1 100 000.00	-	9.50
83	22.06.2011 р.	1 000	1 000	47.50	20.05.2020 р.	1 100 000	1 100 000.00	-	1 100 000.00	-	9.50
84	22.06.2011 р.	70 000	1 000	-	22.09.2021 р.	1 100 000	1 100 000.00	-	1 100 000.00	-	9.50
85	22.06.2011 р.	43 850	1 000	-	21.12.2011 р.	-	-	-	-	-	-
Разом		1 000	1 000	50.65	06.06.2012 р.	70 000	65 054.50	65 054.50	-	-	7.95
		1 000	1 000	-	30.04.2014 р.	43 850	44 469.16	44 469.16	-	-	10.10
		1 000	1 000	-	20.07.2016 р.	-	-	-	-	-	-
						9 009 950	8 998 470.14	594 470.14	4 904 000.00	3 500 000.00	-

Обсяг розміщення облігацій внутрішніх державних позик за червень 2011 року*

Період	Результати розміщення ОВДП			Із них:	
	Кількість розміщених облігацій, шт.	Усього	Залучено коштів до державного бюджету	Випуск ОВДП для збільшення статутного капіталу банків	Випуск ОВДП для збільшення статутного капіталу банків
Счень	2 882 780	2 805 449.61	2 805 449.61	-	-
Лютий	3 085 000	3 032 178.70	3 032 178.70	-	-
Березень	9 742 000	9 665 075.08	9 665 075.08	-	-
I квартал	15 709 780	15 502 703.39	10 502 703.39	-	-
Квітень	8 832 001	8 781 388.09	4 831 387.09	3 950 001.00	-
Травень	2 181 500	2 187 411.44	2 187 411.44	0	-
Червень	9 009 850	8 998 470.14	594 470.14	4 904 000.00	-
II квартал	20 023 351	19 967 269.67	7 613 268.67	8 854 001.00	-
I півріччя	35 733 131	35 469 973.06	18 115 972.06	8 854 001.00	-
Липень					
Серпень					
Вересень					
III квартал					
Жовтень					
Листопад					
Грудень					
IV квартал					
Усього за період року	35 733 131	35 469 973.06	18 115 972.06	8 854 001.00	-

*За станом на 01.07.2011 р.

Обсяг облігацій внутрішніх державних позик, які перебувають в обігу (на 1 липня 2011 року)

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками Генерального департаменту грошово-кредитної політики Національного банку України.

Поздравление Председателя Национального банка Украины Сергея Арбузова с 20-й годовщиной Независимости Украины.

Елена Щербакова. *Перспективы денежно-кредитной политики на этапе посткризисного восстановления экономики Украины.*

Анализируются перспективные направления развития денежно-кредитной политики в Украине, предлагаются меры по её усовершенствованию на современном этапе.

Виктор Головкич, Анна Тетерук. *Квартальные финансовые счета Украины: методологические и практические аспекты составления.*

Излагаются ключевые методологические вопросы составления финансовых счетов: оценка и анализ источников данных, схема составления балансовых отчетов по секторам экономики и финансовым инструментам. Впервые приводятся и анализируются данные экспериментального баланса финансовых активов и пассивов Украины по секторам экономики за 2009–2010 годы.

Дмитрий Клим. *Управление персоналом: от тотальной оптимизации к успеху компании.*

Исследуются теоретические и практические вопросы функционирования систем подбора персонала в кредитной организации. Сформулированы рекомендации, обоснована необходимость применения рекрутинга для подбора персонала, рассмотрена схема внедрения данных технологий в практику HR-менеджмента банка в соответствии с реализованной стратегией развития и особенностями его кадровой политики.

Карточка, которая оплачивает и кредитует.

Сообщение о введении в систему расчетов на потребительском рынке новой “прибыльной карточки с кредитом”, выпущенной совместно “Альфа-Банком”, МПС “VISA” и компаний “Эльдорадо”.

Екатерина Киреева. *Мировой опыт использования банковских платежных карточек с чипами.*

Исследованы современные мировые тенденции развития безналичных расчетов с использованием банковских платежных карточек с чипами. Обоснована целесообразность массового использования банковских платежных карточек с чипами в Украине.

Николай Пацера. *Проект Твиннинг (Twinning) — важный шаг на пути евроинтеграции Украины.*

Отчет об официальном закрытии проекта Европейского Союза Твиннинг “Усиление потенциала Национального банка Украины через приближение к стандартам Европейского Союза относительно деятельности центральных банков”.

Пополнение налично-денежного обращения банкнотами номиналами 50 и 10 гривень в июне — июле 2011 года.

Сообщение о выпуске банкнот номиналами 50 и 10 гривень 2011 года выпуска.

О выпуске в обращение памятной монеты “Останній шлях Кобзаря (до 150-річчя перепоховання Т.Г.Шевченка)”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 5 гривень, посвященной 150-летию со дня смерти Тараса Григорьевича Шевченко (1814–1861) и его перезахоронения в Украине. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

О выпуске в обращение памятной монеты “50-річчя заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 5 гривень, посвященной 50-летию основания Национальной премии Украины имени Тараса Шевченко. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

О выпуске в обращение памятной монеты “15 років Конституції України”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 5 гривень, посвященной 15-летию принятия Конституции Украины. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

О выпуске в обращение памятной монеты “Скiфське золото. Олень”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 2 гривни, посвященной образцу ювелирного искусства Скифии — золотой пластине с изображением оленя. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

О выпуске в обращение памятной монеты “800 років м. Збараж”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты номиналом 5 гривень, посвященной 800-летию г. Збараж Тернопольской области. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

О выпуске в обращение памятных монет “Андріївська церква”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятных монет номиналами 10 и 5 гривень, посвященных шедевр украинской архитектуры — Андреевской церкви в г. Киеве. Фотоизображения аверса и реверса монет.

Инна Спивак, Андрей Даниленко. *Реформирование системы валютного регулирования: галопом или сдержанно?*

Анализируется действующая система валютного регулирования в Украине и вносятся предложения по её усовершенствованию на основе международного опыта.

Тарас Заболотский. *Оценка веса валютного портфеля с самым низким уровнем VaR.*

Исследуется вопрос построения и оценки веса портфеля с самым низким уровнем VaR. Автор представляет собственное видение известной теории портфелей, разработанной Г.М.Марковицем.

Николай Пацера. *Равновесие платёжного баланса при реализации модели инновационно-инвестиционного развития.*

Отчёт о заседании за круглым столом на тему “Равновесие платёжного баланса при реализации модели инновационно-инвестиционного развития”, состоявшемся 14 июня 2011 года в Университете банковского дела НБУ.

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины один раз в месяц (за июнь 2011 года).

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины ежедневно (за июнь 2011 года).

Основные монетарные параметры денежно-кредитного рынка Украины в июне 2011 года.

Объёмы кредитов, предоставленных Национальным банком для поддержания ликвидности банков Украины, средневзвешенная процентная ставка по кредитам, предоставленным Национальным банком для поддержания ликвидности банков Украины, процентные ставки банков по кредитам и депозитам в национальной валюте, динамика роста денежной массы по состоянию на 01.07.2011 г.

Рынок государственных ценных бумаг Украины в июне 2011 года.

Анатолий Вожжов, Алексей Белоусов. *Украина в новой архитектуре мировой валютной системы.*

Рассматривается перспектива создания новых резервных валют и трансформации мировой валютной системы из бивалютной в поливалютную, а также роль и значение региональных экономических союзов в процессе создания новой валюты.

Андрей Папуша. *Перспективы интеграции Украины в мировое финансовое пространство.*

Отчет о VI Международной научно-практической конференции “Интеграция Украины в европейское и мировое финансовое пространство”, состоявшейся в июне во Львовском институте банковского дела Университета банковского дела НБУ.

Дополнения к Перечню лиц, имеющих сертификаты Национального банка Украины на право осуществления функций временного администратора и ликвидатора банков, внесенные в мае — июне 2011 г.

Перечень лиц, сертификаты которых на право осуществления функций временного администратора и ликвидатора банков утратили силу (по состоянию на 01.07.2011 г.).

Основные показатели деятельности банков Украины на 1 июля 2011 года.

Динамика финансового состояния банков Украины на 1 июля 2011 года.

Перечень банков Украины, включённых в Государственный реестр банков (по состоянию на 01.07.2011 г.).

Банки, исключённые из Государственного реестра банков Украины (24.06.1992 г. — 01.07.2011 г.).

Мария Лапишко. *Олимпиада селекционирует будущих банкиров-лидеров.*

Сообщение о II этапе Всеукраинской студенческой олимпиады по специальности “Банковское дело”, состоявшейся во Львовском институте банковского дела Университета банковского дела Национального банка Украины при участии 66 студентов из 35 высших учебных заведений.

Ирина Новикова. *Формирование качественного экономического образования в контексте рыночной трансформации банковской системы на территории Украины в конце XIX — в начале XX ст.*

Исследуется процесс квалифицированного кадрового обеспечения сети банковских учреждений, функционировавших на территории Украины во второй половине XIX — начале XX ст.

Congratulations of the Governor of the National Bank of Ukraine Serhii Arbutov on the occasion of the 20th anniversary of Ukraine's Independence.

Olena Shcherbakova. *Prospects of the monetary policy at the stage of post-crisis recovery of Ukraine's economy.*

Discussed are long-term lines of development of the monetary policy of Ukraine. The author suggests measures to improve the policy in the modern period.

Viktor Holovko, Hanna Teteruk. *Quarterly financial accounts of Ukraine: methodological and practical aspects of compilation.*

The authors set forth key methodological questions of financial accounts compilation viz. assessment and analysis of data sources and compilation of balance reports by economy sectors and financial instruments. Data of the experimental balance of financial assets and liabilities of Ukraine by economy sectors for 2009 – 2010 are given and analyzed for the first time.

Dmytro Klym. *HRM: from total optimization to company's success.*

Discussed are theoretical and practical questions of operation of the HRMS in a credit organization. The author gives recommendations and grounds the necessity of staff recruitment. Given is the plan for practical application of these technologies in the HRM of a bank in compliance with the realized development strategy and peculiarities of bank's manpower policy.

A card that pays and credits.

Information about the implementation of a new "profitable credit card" issued by the "Alfa-Bank" (Ukraine), International Payment System "VISA", and "Eldorado" company on the consumer market.

Kateryna Kirieieva. *The world experience in utilization of bank payment cards with chips.*

Considered are modern world trends in the development of cashless settlements using bank payment cards with chips. The author grounds the expedience of mass utilization of bank payment cards with chips.

Mykola Patsera. *The Twinning Project – an important step on the way to the European integration of Ukraine.*

Report on the official closure of the EU Twinning Project "Strengthening of the potential of the National Bank of Ukraine through approaching to European Union standards on central banks activities".

Putting into circulation banknotes of the hryvnia denomination in June – July 2011.

Information about 50 and 10 hryvnia banknotes issued and put into circulation in 2011.

Putting into circulation the commemorative coin "The Last Way of Kobzar (to the 150th anniversary of the reburial of Taras Shevchenko)".

Official report on putting into circulation the 5 hryvnia commemorative coin dedicated to the 150th anniversary of Taras Shevchenko's death and his reburial in Ukraine. Obverse and reverse of the coin are enclosed.

Putting into circulation the commemorative coin "50 Years of Institution of the Taras Shevchenko National Prize of Ukraine".

Official report on putting into circulation the 5 hryvnia commemorative coin dedicated to 50 years of institution of the Taras Shevchenko National Prize of Ukraine. Obverse and reverse of the coin are enclosed.

Putting into circulation the commemorative coin "15 Years of the Constitution of Ukraine".

Official report on putting into circulation the 5 hryvnia commemorative coin dedicated to 15 years of the adoption of the Constitution of Ukraine. Obverse and reverse of the coin are enclosed.

Putting into circulation the commemorative coin "Scythian Gold. Deer".

Official report on putting into circulation the 2 hryvnia commemorative coin dedicated to the specimen of the jeweller's art of Scythia, the golden plate with the image of a deer. Obverse and reverse of the coin are enclosed.

Putting into circulation the commemorative coin "800 Years of the Town of Zbarazh".

Official report on putting into circulation the 5 hryvnia commemorative coin dedicated to 800 years of the town of Zbarazh (Ternopil region). Obverse and reverse of the coin are enclosed.

Putting into circulation the commemorative coin "Saint Andrew's Church".

Official report on putting into circulation the 10 and 5 hryvnia commemorative coins dedicated to the masterpiece of Ukrainian architecture, the St. Andrew's Church in the City of Kyiv. Obverse and reverse of the coins are enclosed.

Inna Spivak, Andrii Danylenko. *Reformation of the currency regulation system: at a gallop or in moderation.*

The authors discuss the current exchange regulation system in Ukraine and submit offers on its improvement on the ground of the international experience.

Taras Zabolotskyi. *Assessment of the weight of the currency portfolio with the lowest VaR.*

Discussed is the creation and assessment of the weight of the portfolio with the lowest VaR. The author states his own point of view on the well-known portfolio theory developed by Harry Max Markowitz.

Mykola Patsera. *Balance of payments equilibrium when realizing the model of the innovation-investment development.*

Report on the round table meeting "Balance of payments equilibrium when realizing the model of the innovation-investment development" held on 14 June 2011 at the NBU Banking University.

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established monthly by the National Bank of Ukraine (in June 2011).

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established daily by the National Bank of Ukraine (in June 2011).

Major monetary parameters of the monetary market of Ukraine in June 2011.

Volumes of NBU loans for support of banks liquidity, average weighted interest rates on NBU loans for support of banks liquidity, interest rates of banks on national currency loans and deposits, dynamics of money supply growth as of 1 July 2011.

Government securities market in Ukraine in June 2011.

Anatolii Vozhzhov, Oleksii Bilousov. *Ukraine within the new architecture of the world currency system.*

Considered are prospects of creation of new reserve currencies and transformation of the world currency system from the bi-currency system into the poly currency one. The authors discuss the role and significance of regional economic unions in the creation of a new currency.

Andrii Papusha. *Prospects of Ukraine's integration into the world financial environment.*

Report on the 6th International scientific and practical conference "Integration of Ukraine into the European and world financial environment" held in June at the Lviv Banking Institute of the NBU Banking University.

Amendments to the List of officials that have NBU certificates entitling them to be interim administrators and bank liquidators made in May - June 2011.

The list of officials whose certificates entitling them to be interim administrators and bank liquidators has expired (as of 1 June 2011).

Main indicators of activities of Ukrainian banks as of 1 July 2011.

Dynamics of the financial performance of Ukrainian banks as of 1 July 2011.

List of Ukrainian banks included in the State Register of Banks (as of 1 July 2011).

Banks excluded from the State Register of Banks of Ukraine (from 24 June 1992 to 1 July 2011).

Maria Lapishko. *The Olympiad selects future bankers-leaders.*

Information about the II stage of the All-Ukrainian Student Olympiad on Banking held at the Lviv Banking Institute of the NBU Banking University, in which 66 students from 35 institutions of higher education took part.

Iryna Novikova. *Qualitative economic education in the context of market transformation of the banking system on the territory of Ukraine in the 19th – 20th centuries.*

The author discusses the process of qualified staffing of banking institutions operating on the territory of Ukraine in the second half of the 19th century – at the beginning of the 20th century.